

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут _____ **Навчально-науковий інститут економіки і управління**

Кафедра _____ **економіки і права**

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ **Шеремет О. О.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ **Заїнчковський А. О.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності _____ **051 «Економіка»**
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ **«Економіка підприємства»**

на тему: _____ **«Шляхи зміцнення фінансової стійкості підприємства».**

Виконав здобувач 4 курсу групи ЕП-4-1

_____ **Меналієв Кязім Касимович**
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник _____ **Жебка Валентин Володимирович**
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Бакалавр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права
Заїнчковський А. О.
«27» січня 2021 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Меналієва Кязіма Касимовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Шляхи зміцнення фінансової стійкості підприємства».
керівник роботи Жебка Валентин Володимирович, к.е.н., проф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «27» січня 2021 року № 50-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 02 червня 2021 року,

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та звітність за 2017-2019 роки ТДВ «Яготинський маслозавод», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Вступ. Розділ 1. Теоретико-методичні аспекти зміцнення фінансової стійкості підприємства. 1.1. Сутність та зміст фінансової стійкості підприємства. 1.2. Дослідження сукупності факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства 1.3. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. Розділ 2. Аналіз господарської діяльності та оцінка фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод». 2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства. 2.2. Аналіз ефективності господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод». 2.3. Аналіз фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства. 2.4. Оцінка фінансової стійкості підприємства. Розділ 3. Шляхи та напрями зміцнення фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод». 3.1. Напрями зміцнення фінансової стійкості підприємства. 3.2. Зміцнення фінансової стійкості шляхом факторингу. 3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники фінансової стійкості підприємства. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік графічного матеріалу

презентація

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 27 січня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	15.02.2021 р	виконано
2	Написання розділу 1	15.03.2021 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	15.04.2021 р	виконано
4	Підготовка розділу 3	15.05.2021 р.	виконано
5	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	28.05.2021 р.	виконано
6	Проходження перевірки на плагіат	01.06.2021 р.	виконано
7	Попередній захист кваліфікаційної роботи	02.06.2021 р	виконано
8	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	02.06.2021 р.	виконано
9	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	01.06.2021 р	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	14.06.2021 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Меналієв К.К. _____
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Жебка В.В. _____
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

На здобуття освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» Меналієв Кязім Касимович на тему: «Шляхи зміцнення фінансової стійкості підприємства». Національний університет харчових технологій, Київ, 2021 р.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У першому розділі розглянуто теоретичні та методологічні засади розробки та обґрунтування фінансової стійкості підприємства. У другому розділі проаналізовано господарську діяльність та здійснено оцінку фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод». У третьому розділі розроблено, запропоновано та обґрунтовано заходи, щодо зміцнення фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод». У висновках підведений підсумок дослідження. У списку використаної літератури подано джерела, на основі яких було здійснено дослідження.

Ключові слова: фінансова стійкість, зміцнення, власний капітал, позиковий капітал, активи, прибуток, витрати, факторинг.

SUMMARY

For the degree of «bachelor» in the specialty 051 «Economics» educational and professional program «Economics of Enterprise» Menaliev Kyazim Kasimovich on the topic: «Ways to strengthen the financial stability of the enterprise». National University of Food Technologies, Kyiv, 2021

Qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, list of references and appendices.

The first section discusses the theoretical and methodological principles of development and justification of financial stability of the enterprise. In the second section, the economic activity is analyzed and the financial stability of Yagotyn Dairy Plant is assessed. In the third section, measures have been developed, proposed and substantiated to strengthen the financial stability of Yagotyn Dairy Plant. The conclusions summarize the study. The list of used literature contains the sources on the basis of which the research was conducted.

Key words: financial stability, strengthening, equity, debt capital, assets, profit, expenses, factoring.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність та зміст фінансової стійкості підприємства	6
1.2. Дослідження сукупності факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства	13
1.3. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства .	26
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»	38
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства	38
2.2. Аналіз ефективності господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод»	41
2.3. Аналіз фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства.	60
2.4. Оцінка фінансової стійкості підприємства	68
Висновки до розділу 2	74
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД».....	78
3.1. Напрями зміцнення фінансової стійкості підприємства	78
3.2. Зміцнення фінансової стійкості шляхом факторингу	82
3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники фінансової стійкості підприємства	95
Висновки до розділу 3	98
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107
ДОДАТКИ.....	116

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нестабільність української економіки призвела до ускладнення фінансового становища підприємств. Коливання економічної активності, кризові явища в економічній системі України значною мірою відобразилися на рівні фінансової стійкості підприємств, продемонстрували їх слабкі сторони, неготовність до негативних змін, надзвичайно низьку гнучкість та адаптаційні можливості для подолання наявних перешкод.

Фінансова стійкість служить запорукою виживання та основою стабільного стану підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами того ж профілю для отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вище фінансова стійкість підприємства, тим менша його залежність від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик опинитися на краю банкрутства. Передумовою ефективного функціонування підприємства, як активного учасника ринкових взаємовідносин є його фінансова стійкість, що характеризує здатність суб'єкта господарювання адаптуватися до зміни умов функціонування. Це зумовлює актуальність даного дослідження та необхідність вивчення фінансової стійкості підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Викладена вище проблема знаходила своє відображення у доробку вітчизняних та іноземних економістів. Серед закордонних вчених, що займалися проблематикою фінансової стійкості підприємств, необхідно відзначити Е. Альтмана, Е. Дж. Долана, Дж. К. Ван Хорна та ін. Значний вклад у розвиток теоретико-методичних аспектів фінансової стійкості підприємств зробили такі вітчизняні вчені як: І. Балабанов, О. Барановський, В. Бариленко, О. Базилінська, М. Білик, В. Василенко, О. Заруба, О. Павловська, А. Поддєрьогін, Г. Поляк, М. Коробов, Н. Мірко, Л. Наумова, К. Самсонова, Ю. Цал-Цалко та ін. Віддаючи належне науковому доробку вчених, необхідно зауважити, що засади фінансової стійкості підприємств залишаються

актуальними, що вимагає подальших досліджень, особливо із врахуванням сучасних умов розвитку підприємств в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів і науково-практичних пропозицій щодо аналізу шляхів зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Досягнення поставленої мети відбувалося за допомогою послідовного вирішення **завдань:**

- дослідження сутності та змісту фінансової стійкості підприємства;
- характеристика чинників, які впливають на фінансову стійкість;
- аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства;
- проведення аналізу господарської діяльності підприємства, оцінки фінансової стійкості підприємства та пошук шляхів щодо вдосконалення та усунення недоліків і неточностей у функціонуванні підприємства;
- встановлення напрямів зміцнення фінансової стійкості підприємства та впровадження конкретного заходу;
- отримання результатів від впровадження запропонованого заходу.

Об'єктом дослідження є підприємство молочної промисловості ТДВ «Яготинський маслозавод».

Предметом дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних питань щодо шляхів зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано наступні методи: *логічного узагальнення та наукової абстракції* – для уточнення поняття «фінансова стійкість підприємства» і розгляду його елементів, *системного і порівняльного аналізу* – для класифікації і групування підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства, *економіко-статистичні* – для прогнозування динаміки розвитку фінансової стійкості підприємства, *моделювання і прогнозування* – для дослідження динаміки розвитку

підприємства та формування чіткої картини стану діяльності підприємства і його фінансової стійкості.

Теоретичною основою кваліфікаційної роботи є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем та специфіки оцінки фінансової стійкості підприємства, розробка шляхів розвитку та покращення фінансової стійкості досліджуваного підприємства, положення загальної економічної теорії.

Інформаційну базу дослідження склали: нормативно-правові акти України, фінансова та статистична звітність досліджуваного підприємства, навчальні посібники, підручники, монографії, автореферати дисертаційних робіт, наукові статті вітчизняних та зарубіжних авторів, мережа Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи складає 106 сторінок (без бібліографії та додатків), серед них: 25 таблиць, 13 рисунків, 16 формул. Список використаних джерел налічує 100 найменувань і викладений на 9 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та зміст фінансової стійкості підприємства

Сучасний стан української економіки є етапом різноманітних реформ в різноманітних галузях, етапом політичної та економічної кризи, нестабільністю економічних умов, що вимагає від підприємства швидко та гнучко реагувати на зміни усіх факторів, які забезпечують впровадження ефективних механізмів управління, що дозволяє підприємствам швидко та адекватно коригувати економічну, фінансову та інвестиційну діяльність. Тому для підприємств важливим завданням є забезпечення фінансової стійкості. Проте, незважаючи на значний вплив факторів ззовні, аспекти організації фінансової діяльності є не менш важливими. Забезпечення адекватного рівня фінансової стабільності гарантує раціональне використання ресурсного потенціалу та стабільний розвиток у майбутньому.

Ефективність діяльності суб'єктів господарювання зумовлюється багато в чому станом їх фінансів, що й приводить до необхідності розгляду та оцінювання фінансової стійкості підприємства.

На сучасному етапі в економічній літературі не визначено єдиного підходу до трактування сутності поняття «фінансова стійкість», а навпаки їх існує багато, хоча найчастіше вони доповнюють або дублюють один одного. На нашу думку це обумовлене розвитком економічної науки, зміною економічних відносин, що зумовлюють появу нових понять і термінів.

Є різні точки зору щодо трактування категорії «фінансова стійкість», окремі з них розглянемо. Так, за визначенням Заюкової М.С., «фінансова стійкість – це такий стан підприємства, за якого обсяг його власних коштів достатній для погашення зобов'язань у довготерміновому періоді, кошти, які вкладені в підприємницьку діяльність, окупаються за рахунок грошових надходжень від господарської діяльності, а отриманий прибуток забезпечує

самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів» [22, с. 88].

Кремень В.М. та Щепетков С.Я. зазначають, що «фінансова стійкість підприємства означає здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовища» [47, с. 110].

Схоже визначення пропонує Марцин В.С.: «Фінансова стійкість – це здатність підприємства стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку в умовах ризикового внутрішнього і зовнішнього середовища з метою максимізації фінансових результатів і забезпечення розширеного відтворення» [50, с. 27].

На думку Москалець К.М., «фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів, тому їх слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності та досягненні незалежності від зовнішніх джерел фінансування» [71, с. 93].

У працях вчених Є. В. Мних, Г. Г. Старостенка і Н. В. Мірко визначено фінансову стійкість з позиції існування можливостей розвитку за рахунок результатів успішної фінансово-господарської діяльності, що на нашу думку є проявом загальної стійкості, з цією метою говориться, що «фінансова стійкість» є такою економічною категорією, яка «досягається за умови стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами та стійкого економічного зростання і визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах» [27].

Цю ж позицію підтримують О. О. Шеремет, Л. А. Лахтіонова, і визначають наступне: «фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами,

здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення». Автори зазначають, що вона повинна характеризуватися таким станом фінансових ресурсів, який би відповідав вимогам ринку і водночас задовольняв потреби розвитку підприємства. При цьому Л. А. Лахтіонова бачить фінансову стійкість головною складовою (умовою) загальної стійкості підприємства, яка формується в процесі всієї його фінансово-господарської діяльності, за рахунок чого підприємство здатне шляхом ефективного використання грошових коштів забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розвиток, відповідно головною економічною проблемою вважає визначення меж фінансової стійкості [52].

Ю. О. Русіна та В. А. Русак, маючи спільні погляди з К. В. Ізмайловою та Л. А. Лахтіоною зазначають, що поняття фінансової стійкості підприємства багатогранне і характеризується фінансовою незалежністю, можливістю маневрувати власними ресурсами, достатньою фінансовою забезпеченістю безперебійності основних видів діяльності, станом виробничого потенціалу [71].

Кривицька О.Р. трактує фінансову стійкість як результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності [49, с. 138].

Ю. С. Цал-Цалко, визначає фінансову стійкість, як стан активів підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність і конкретизує: «фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних активів спроможне забезпечити запаси, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями» [87].

Наступним чином визначає предмет дослідження Кравченко М: «під фінансовою стійкістю слід розуміти його платоспроможність у часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними і позиковими коштами і дають визначення фінансової рівноваги, яка являє собою таке

співвідношення власних і позикових коштів підприємства, коли за рахунок власних коштів повністю погашаються колишні і нові борги» [46].

Більш узагальнене трактування: «фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкту господарювання функціонувати й розвиватись, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у змінному внутрішньому і зовнішньому середовищі, яка виступить гарантом його постійної платоспроможності й інвестиційної привабливості у межах допустимого рівня ризику». Саме так визначила Г. В. Савицька в одному із підручників, а більш пізньому виданні вона додає: «фінансова стійкість – це внутрішня сторона фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну платоспроможність у тривалій перспективі, в основі якої лежить збалансованість позитивних і негативних грошових потоків, де зовнішнім проявом фінансового стану підприємства є поточна платоспроможність» [73].

Однак ряд авторів Д. М. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька, Н. М. Дієва, О. І. Дедікова визначають фінансову стійкість як основну складову фінансової стабільності, при цьому характеризують фінансову стабільність як спроможність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості та зберігати цей стан у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами та визначають фінансову стійкість як гарантований стан наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення за раціональним розпорядженням ними, характеризуючи фінансову рівновагу збалансованістю фінансових потреб та джерел фінансування [10].

Один із провідних російських вчених, який присвятив значну кількість своїх праць досліджуваному питанню, є О. В. Грачов. Він визначає фінансову стійкість підприємства, як відносну платоспроможність у часі при обов'язковому дотриманні умов двократної ліквідності і фактичному збільшенні власного капіталу. Однак звертає увагу на те, що зона абсолютної платоспроможності може бути досягнута але за відповідних економічних передумов [25].

М. С. Ареф'єва О.В поняття фінансової стійкості і платоспроможності вважає близькими але не тотожними і пов'язує фінансову стійкість зі структурою майна (капіталу) підприємства в цілому, що виражає комплексно виробничий і фінансовий потенціал даного суб'єкта економіки [2]. Кнейслер О. В розглядає фінансову стійкість як стабільність фінансового положення підприємства за достатності долі власного капіталу у складі джерел фінансування [40].

Зазначимо, що фінансова стійкість є основним показником успішної економічної діяльності, базою прийняття рішень щодо розвитку підприємства. Вона також важлива для економічних партнерів, які співпрацюють з даним господарюючим суб'єктом. Тому забезпечення фінансової стійкості є найважливішим завданням фінансових служб і адміністрації підприємства, умовою успішності його внутрішніх і зовнішніх взаємодій.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «фінансова стійкість підприємства» науковцями

Автори підходу	Суть підходу
Н.А. Мамонтова [57]	Економічний стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління ресурсами
А.В. Лісовий [55]	Дослідження здатності мобілізувати фінансові ресурси та використання їх у напрямі, який забезпечить економічне зростання
Л.О. Ващенко [16]	Це один із фінансових станів підприємства, що стає можливим лише за наявності конкретних видів, кількості та якості ресурсів, які є необхідними та достатніми для досягнення поставленої мети
Г. В. Савицька [73]	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати та зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у внутрішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність.
В.І. Куцик, Н.В. Борисенко [51]	Фінансова стійкість визначається як певне співвідношення величини: структури та складу активів, зобов'язань і власного капіталу, а також зазначається, що «стійке фінансове становище формується в процесі всієї виробничо-господарської або комерційної діяльності підприємства
Т.М. Белікова [9]	Це відсутність дебіторських і кредиторських заборгованостей, своєчасний розрахунок за своїми зобов'язаннями та використання виключно власних коштів для примноження активів установи

Автори підходу	Суть підходу
О.М. Тридід [83]	Відмінними рисами визначення цього поняття від наявних є врахування руху капіталу; зважування на необхідність та достатність адаптації фінансово стійкого підприємства до простору і часу
А.В. Грачьев [25]	Фінансова стійкістю розуміє здатність підприємства здійснювати і розвивати свою діяльність в умовах конкуренції та ринкової нестабільності, зберігаючи задовільну структуру капіталу та динамічну фінансову рівновагу активів і пасивів, що забезпечує нормальну ліквідність, поточну і перспективну платоспроможність [11, с. 295].
О. А. Сметанюк [77]	здатність ефективно формувати й використовувати фінансові ресурси, зберігати позитивну динаміку прибутковості та підтримувати процеси відтворення в умовах випадкових флуктуацій зовнішнього і внутрішнього середовища
А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин [97]	розглядають сутність фінансової стійкості як забезпеченість запасів джерелами формування, і вважають це зовнішнім проявом, наслідком чого виступають платоспроможність та ліквідність.

При дослідженні даного питання ми зіткнулися з великою кількістю трактувань, де сутність поняття «фінансова стійкість» пов'язується, в основному, зі станом і структурою активів і пасивів, які впливають із традиційного трактування фінансів підприємств як системи економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу та використання грошових ресурсів підприємства. Ці усі визначення не суперечать один одному і, безумовно, мають право на існування, але ми схильні до трактування де фінансова стійкість подається у системі стабільності, бо вважаємо його найбільш повним і здатним реально відобразити всі сторони цієї складної економічної категорії. Велика кількість підходів до визначення фінансової стійкості підприємства свідчить про багатогранність цього поняття.

Враховуючи вищезазначені трактування, можна зазначити, що фінансово стійким є підприємство, яке характеризується такими ознаками:

– високою платоспроможністю (здатністю відповідати за своїми зобов'язаннями);

– високою кредитоспроможністю (здатністю платити за кредитами, виплачувати відсотки по них і погашати їх точно в строк);

– високою рентабельністю (прибутковістю, що дозволяє підприємству нормально і стійко розвиватися, вирішуючи при цьому проблему взаємини акціонерів і менеджерів за рахунок підтримки на достатньому рівні дивідендів і курсу акцій підприємства);

– високою ліквідністю балансу (здатністю покривати свої пасиви активами відповідної і перевищує терміновості перетворення їх на гроші).

Дослідивши точки зору різних авторів можна помітити, що єдиного визначення щодо поняття фінансової стійкості не існує, з цього випливає що фінансова стійкість – поняття широке.

1. Фінансова стійкість визначає фінансову безпеку підприємства, а також його фінансову незалежність від інвесторів та кредиторів.

2. Фінансова стійкість підприємства – це здатність фінансової системи зберігати рух грошових коштів, незважаючи на зовнішні та внутрішні фактори, які на неї впливають.

3. Фінансова стійкість формується в процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства, є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, а отже є головним компонентом загальної економічної стійкості підприємства.

4. Фінансова стійкість підприємства – це здатність здійснювати господарську діяльність в умовах підприємницького ризику і мінливого середовища бізнесу з метою зміцнення конкурентних переваг організації з урахуванням інтересів суспільства і держави та максимізації добробуту власників.

5. Фінансова стійкість підприємства в довгостроковому плані характеризується співвідношенням його позикових та власних коштів. Сутність фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів. Аналіз трактування поняття «фінансова стійкість» підприємства дає зрозуміти, що дане визначення розглядається, як у вузькому, так і в широкому визначенні.

Доцільним було б надати, власне визначення такого поняття, як «фінансова стійкість» підприємства. Отже, **фінансова стійкість підприємства** – це здатність суб'єкта господарювання розвиватися та функціонувати, забезпечувати фінансову незалежність та зберігати рівновагу своїх пасивів та активів, що гарантує інвестиційну привабливість та платоспроможність підприємства.

1.2. Дослідження сукупності факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Важливим, для забезпечення ефективної діяльності підприємства, є дослідження сукупності факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, оскільки фінансова стійкість підприємства є комплексним поняттям, що залежить від численних і різноманітних факторів. Якщо якийсь із них випадає з аналізу фінансової стійкості, то оцінка впливу інших, прийнятих у розрахунок факторів, а також висновки ризикують виявитися спотвореними і не спроможними забезпечити фінансову стійкість [15].

Діяльність будь-якого підприємства в умовах підвищення процесів глобалізації в економіці постійно піддається впливу різноманітних факторів та невизначених чинників, зумовлених зростанням конкуренції на ринку або нестабільністю політичної ситуації в країні. Це може призвести як до позитивних, так і до негативних змін в організації підприємства. Збереження фінансової стійкості підприємства та мінімізація впливу цих різноманітних чинників на сьогоднішній день є необхідною умовою існування кожного підприємства. Саме тому є потреба дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства і аналіз причин, що спричиняють появу негативних тенденцій і явищ у розвитку підприємств України. Як відомо, невизначеність факторів зовнішнього та внутрішнього середовища негативно впливає на діяльність підприємств, що спричиняє відсутність забезпечення відповідного рівня фінансової стійкості. Позитивні значення показників фінансової стійкості є підґрунтям для нормального функціонування

підприємств і поступового зростання їх економічного потенціалу. 18 Фінансова стійкість підприємства полягає у його здатності вистояти, протистояти і адаптуватися до дії екзогенних та ендогенних чинників. Багато науковців погоджуються з тим, що фінансова стійкість – це властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників досягнення стану фінансової рівноваги і його здатність розвиватися. З даного визначення чітко випливає, що на фінансову стійкість підприємства впливають зовнішні і внутрішні чинники, ступінь впливу яких залежить від кон'юнктури фінансового ринку і зміни економіко-політичної ситуації в країні. Керівництву підприємства слід швидко реагувати на обмеження, що створюються системою економічних відносин, маневруючи фінансовими ресурсами і виробничими програмами. Необхідно «виробити імунітет» до впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, що порушують відтворювальну діяльність підприємства. На фінансові рішення, прийняті керівниками суб'єктів господарювання, впливають такі зовнішні чинники, як: стан економіки; фінансова політика держави; законодавчо-нормативна база; державне фінансове регулювання; дії конкурентів; дії постачальників та поведінка споживачів; дії фінансових посередників; дії інвесторів; рівень соціально-культурного розвитку; соціальні, культурні та екологічні чинники. Склад внутрішніх чинників обумовлений внутрішнім середовищем суб'єктів господарювання та визначається їх виробничим, фінансово-господарським, кадровим потенціалом, технологічним забезпеченням, отриманими результатами [38, с. 34].

На фінансову стійкість підприємства впливають різні фактори, які частково чи повністю залежать від підприємства. Загальної класифікації факторів, які впливають на фінансову стійкість немає, адже багато джерел надають різні класифікації цих факторів, а саме їх класифікують за такими ознаками [7, с. 99]:

- за місцем виникнення (зовнішні, внутрішні);
- за важливістю результату (основні, другорядні);

- за структурою (прості, складні); за масштабом впливу (одноосібні, багатоосібні);
- за можливістю прогнозування (прогнозовані, умовно прогнозовані, негативні, нульові, позитивні);
- за ступенем впливу на діяльність підприємства (динамічні, короткочасні);
- за ймовірністю реалізації (високі, середні, малі); за часом дії (постійні, тимчасові).

Але, з нашої точки зору, на сьогодні відсутнє повне комплексне та системне їх відображення. Тому, вельми важливим питанням є проблема виявлення системи факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Так, А.В. Аляб'єва поділяє чинники впливу на фінансову стійкість на зовнішні і внутрішні. Причинами несприятливого стану підприємства, в першу чергу, є системні макроекономічні причини, особливо в умовах нестабільної економіки, при якій практично неможливо використовувати кількісний метод оцінки, що дозволяє впорядкувати досліджувані зовнішні фактори і приводити їх у порівнянний вид. Звідси зробити які-небудь точні прогнози з приводу формування фінансової стійкості підприємства (з урахуванням вивчення зовнішніх факторів) практично неможливо. Тому їх слід віднести до розряду некерованих. При цьому зовнішні чинники впливають на внутрішні, які проявляють себе через них, змінюючи кількісне вираження останніх. Звичайно, боротися з багатьма зовнішніми чинниками окремим підприємствам не під силу, але в умовах, що склалися, їм залишається проводити таку власну стратегію, яка дозволила б пом'якшити негативні наслідки загального спаду виробництва. Зовнішні фактори, невіддільні волі підприємства, і внутрішні, залежні від організації його роботи, класифікуються за місцем виникнення (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

[Складено за: 6; 59; 69]

Для ринкової економіки характерне і необхідне активне реагування управління підприємством на зміну зовнішніх і внутрішніх факторів. В цілому можна сказати, що фінансова стійкість – це комплексне поняття, що володіє зовнішніми формами прояву і формується в процесі всієї фінансовогосподарської діяльності, що знаходиться під впливом безлічі різних факторів. На фінансову стійкість суб'єкта господарювання, навіть на окремо взятий показник, можуть впливати численні і різноманітні причини.

Необхідно встановити найбільш суттєві причини, які більш за все справили вплив на зміну показників. Базилінська О.Я. серед визначальних внутрішніх чинників впливу на фінансову стійкість підприємства виділяє: 1) галузева належність суб'єкта господарювання; 2) структура продукції (послуг), що випускається, її частка в загальному платоспроможному попиті; 3) розмір сплаченого статутного капіталу; 4) розмір і структура витрат, їх

динаміка у порівнянні з прибутком; 5) стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви [7].

Суттєво впливають на підприємство взагалі й фінансову стійкість зокрема і зовнішні чинники: 1) економічні умови господарювання; 2) політична стабільність; 3) техніка і технологія; 4) платоспроможний попит споживачів; 5) економічна і фінансово – кредитна законодавча база; 6) соціальна і екологічна ситуація в суспільстві; 7) податкова політика; 8) рівень конкурентної боротьби; 9) розвиток фінансового і страхового ринку.

Самсонова К.В. [74, с. 129-130] подає наступну класифікацію чинників впливу на фінансову стійкість підприємств, поділяючи ці фактори на дві групи.

I. Не залежать від діяльності підприємства (зовнішні, або екзогенні, чинники):

1) загальноекономічні чинники: спад обсягу національного доходу; зростання інфляції; уповільнення платіжного обороту; нестабільність податкової системи; нестабільність регулюючого законодавства; зниження рівня реальних доходів населення; зростання безробіття;

2) ринкові чинники: зниження ємності внутрішнього ринку; посилення монополізму на ринку; істотне зниження попиту; зростання пропозиції товарів-субститутів; зниження активності фондового ринку; нестабільність валютного ринку;

3) природні чинники: кліматичні умови; ґрунтовий горизонт; гідрогеологічні умови; рельєф;

4) інші чинники: політична нестабільність; негативні демографічні тенденції; погіршення криміногенної ситуації.

II. Залежні від діяльності підприємства (внутрішні, або ендогенні чинники):

1) операційні чинники: неефективний маркетинг; неефективна структура поточних витрат (висока частка постійних витрат); низький рівень використання основних засобів; високий розмір страхових і сезонних запасів;

недостатньо диверсифікований асортимент продукції; неефективний виробничий менеджмент;

2) інвестиційні чинники: неефективний фондовий портфель; висока тривалість будівельно-монтажних робіт; істотна перевитрата інвестиційних ресурсів; недосягнення запланованих обсягів прибутку за реалізованими реальним проектам; неефективний інвестиційний менеджмент;

3) фінансові чинники: неефективна фінансова стратегія; неефективна структура активів (низька їх ліквідність); надмірна частка позикового капіталу; висока частка короткострокових джерел залучення позикового капіталу; зростання дебіторської заборгованості; висока вартість капіталу; перевищення допустимих рівнів фінансових ризиків; неефективний фінансовий менеджмент.

Борецька Н.П. розглядає наступні фактори: стан підприємства на товарному ринку; конкурентоспроможність продукції (робіт, послуг); ділова репутація підприємства; залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів; наявність неплатоспроможних дебіторів; ефективність господарських і фінансових операцій [13, с. 64]. Тому варто відмітити, що кожне підприємство повинно аналізувати всі чинники впливу на фінансову стійкість, прогнозувати можливі наслідки дії того чи іншого фактору, враховуючи особливості здійснення своєї фінансово-господарської діяльності і оперативно приймати рішення, які дозволять покращити загальний фінансовий стан підприємства. Як бачимо, проблема фінансової стійкості підприємств відноситься до числа найбільш важливих фінансових проблем. Вона визначається ступенем забезпечення запасів і витрат власними та позиковими джерелами їх формування, співвідношенням обсягів власних і позикових коштів. І тому, на кожному підприємстві має бути сформована політика управління фінансовою стійкістю, визначено процес її управління, вибрано комплекс дій, які необхідно здійснити та деталізовано кожний крок менеджерів для підвищення рівня фінансової стійкості та забезпечення ефективної фінансоворезультативної діяльності.

Всього можна виокремити три групи факторів, наявність або відсутність яких безпосередньо впливає на фінансову стійкість підприємства.

Перша група факторів являє собою узагальнюючу форму зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на стабільність фінансової діяльності. До них можна віднести:

- внутрішній стан підприємства у відповідності до його стадії життєвого циклу;
- ступінь розвитку економічного середовища в якому функціонує відповідний суб'єкт господарювання.

Фактори другої групи конкретизують окремі фактори першої групи. До таких слід віднести: регуляторну політику виконавчих органів влади, демографічну ситуацію в державі, фінансову стратегію підприємства, купівельну спроможність населення, амортизаційну політику підприємства.

Третя група факторів характеризує попередньо згадані фактори, даючи можливість комплексно проаналізувати можливі ризики, пов'язані з майбутньою фінансовою стабільністю підприємства. Такими факторами можуть бути: рівень інфляції, ступінь конкурентності окремого ринку, стратегія управління ризиком та інші.

Між усіма трьома групами факторів простежується наявний зв'язок, кожен з них у своїй мірі, позитивно чи негативно здійснює свій вплив на рівень фінансової стійкості підприємства в цілому.

Для забезпечення фінансової стійкості підприємств необхідно так управляти цими чинниками, щоб нівелювати не активний вплив зовнішнього середовища. У ситуації, коли підприємство має стійку внутрішню структуру й об'ємні запаси, але зовнішнє середовище досить нестабільне, ефективними будуть дії зі застереженням зовнішніх загроз на ринку шляхом диверсифікації та модернізації бізнесу. Якщо господарююча одиниця має більше слабких сторін, ніж сильних, доцільним є або зосередження на дуже вузькому сегменті ринку, або вихід із ринку. У наукових виданнях зовнішнє середовище виступає як багаторівнева структура різних елементів, які є за межами підприємства

проте різним чином впливають на його діяльність. Також виділяють і різні методи аналізу зовнішнього середовища. Оскільки з різних причин виникають чинники, що впливають на фінансову стійкість, то при визначенні методів управління ними необхідно це врахувати. Якщо зовнішні чинники, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією об'єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності підприємства, то внутрішнім чинникам властивий високий рівень керованості, а характер їх зміни не опосередковано залежить від організації роботи самого суб'єкта господарювання. Таким чином, вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансову стійкість підприємства буває різним, яким необхідно і можливо управляти в певних межах [63, с. 358].

У процесі забезпечення фінансової стійкості підприємства, головна увага має бути спрямована на мінімізацію ризиків пов'язаних саме з ендогенними чинниками, адже підприємець своїми діями не здатний чинити вплив на події та чинники зовнішнього середовища.

Зовнішні чинники впливу в більшості випадків не підлягають регулюванню зі сторони керівників певного підприємства задля забезпечення фінансової стійкості. Для структурування зовнішнього середовища доцільно використати методика Т.Е.М.Р.Л.Е.С. (Technology, Economics, Market, Politics, Laws, Ecology, Society) [21]. Основні чинники зовнішнього середовища та їх групування за цієї методикою наведено в табл. 1.1. Чинники 1 рівня – це базові або основні чинники, які виникають через дію чинників нижчого рівня (2 і 3 рівень), також через взаємодію зі системою виступають генератором дрібних чинників. До базових чинників можна віднести: фазу економічного розвитку системи; стадію життєвого циклу підприємства. Фаза економічного циклу розвитку економічної системи є базовим зовнішнім чинником, що впливає на фінансову стійкість підприємства. Залежно від фази економічного розвитку системи, будуть різними темпи реалізації продукції, виробництва, їх співвідношення, рівень інвестицій підприємства у товарні запаси, доходів підприємства та населення.

Основні чинники зовнішнього середовища за методикою T.E.M.P.L.E.S.

Група чинників	Основні чинники групи	Напрямок аналізу чинників
Економічно-соціальні	<ul style="list-style-type: none"> – темпи розвитку національної економіки; – рівень галузево-регіонального розвитку; – динаміка і кон'юнктура ринку; – темп інфляції; – рівень безробіття; – державна політика у питаннях формування ціноутворення та розміру мінімальної заробітної плати; – швидкість зростання доходів громадян; – рівень та динаміка освіти та культури населення; – чисельність та структура населення. 	<ul style="list-style-type: none"> – оцінка попиту і пропозиції на цільовому ринку; – чутливість підприємства до вартості позикового капіталу; – аналіз тенденцій фондового та валютного ринку; – оцінка внутрішньогалузевої конкуренції; – опрацювання статистичних даних країни задля оцінки макроекономічних показників (рівень безробіття, рівень зайнятості, ВВП, ВНР тощо); – вплив структури населення на діяльність суб'єкта господарювання.
Ситуаційно-політичні	<ul style="list-style-type: none"> – політична ситуація; – рівень політичної стабільності; – рівень корупції; – адміністративні перешкоди; – система забезпечення і охорони прав власності. 	<ul style="list-style-type: none"> – очікування рішень посадових осіб; – вплив реформ та програм уряду на діяльність підприємства; – оцінка політичних змін у країні.
Нормативно-правові	<ul style="list-style-type: none"> – нормативно-правове забезпечення у сфері трудових відносин та динаміка їх змін; – нормативно-правові акти у питаннях регулювання господарської діяльності; – законодавство в сфері оподаткування. 	<ul style="list-style-type: none"> – дослідження змін і тенденцій, як на рівні держави, так і на місцевому рівні, які прямо чи опосередковано можуть вплинути на діяльність підприємства; – оцінка впливу чинного законодавства на рівень конкуренції на ринку.
Технологічні	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток нових технологій та можливість їх запровадження на підприємстві; – новітні стандарти техніки та обладнання. 	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз можливостей підприємства вводити у виробничий процес новітні технології; – оцінка можливості запровадження нових методів отримання, зберігання та оброблення інформації.
Екологічні	<ul style="list-style-type: none"> нормативно-правове забезпечення та стандарти у сфері охорони здоров'я та екологічної безпеки. 	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз впливу підприємства на екологію регіону; – оцінка діяльності конкурентів в екологічній сфері.

Так, у сучасному посткризовому становищі України, коли темпи реалізації продукції ще не досягнули докризового обсягу і відрізняються від темпів її виробництва, підприємства, оцінюючи наявні ризики, не здійснюють інвестування і не залучають інвестицій для зміщення виробничих потужностей. Отже, ліквідність підприємств та їх платоспроможність залишається на низькому рівні, що неодмінно негативно позначиться на фінансовій стійкості підприємства.

Другим базовим чинником 1 рівня виступає стадія життєвого циклу підприємства. На рівні суб'єкта господарювання важливо приділяти увагу з'ясуванню стадії, на якій перебуває підприємство, оскільки специфіка кожної окремої стадії розвитку підприємства буде визначати його слабкі і сильні сторони можливості до збільшення обсягів виробництва і реалізації товарів, робіт чи послуг, що, своєю чергою, дає змогу прогнозувати фінансові результати діяльності. Також варто відзначити, що визначення стадії життєвого циклу дає змогу визначити, які джерела коштів раціональніше використовувати, цим самим підтримати належний рівень фінансової стійкості.

Чинники 2 рівня – похідні. Виникають через дію здебільшого базових чинників, до них належать: рівень доходів населення; демографічну ситуація; податкову політику держави; соціально-економічну політику держави; грошовокредитну політику НБУ; стратегію управління обсягами діяльності; загальний рівень стабільності; обрану стратегію управління активами; обрану стратегію управління капіталом; обрану стратегію управління грошовими потоками.

Чинники 2 рівня бувають як і внутрішніми, так зовнішніми. Зовнішні чинники 2 рівня – це чинники що виникають на рівні національної економіки, до них відносять державну політику у всіх сферах (соціально-економічна, податкова, фіскальна, монетарна, амортизаційна тощо).

Від характеру державного регулювання і економічної фази залежить вплив на деталізуючі чинники. До внутрішніх похідних факторів другого рівня, що забезпечують фінансову стійкість, належать стратегія управління

обсягами діяльності підприємства, політика управління його активами, власним і позиковим капіталом.

Розроблена стратегія передбачає загальну потребу в активах, їх оптимальну структуру при одночасному визначенні джерел фінансування цієї потреби та оптимізації структури капіталу, що, своєю чергою, є гарантом досягнення ефективної пропорційності між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, оскільки це один із чинників, який сприяє максимізації його ринкової вартості.

Однією з умов забезпечення фінансової стійкості підприємства є досягнення такого рівня виторгу, який дасть змогу контрагентам, державі й працівникам, отримання прибутку для наповнення резервних фондів і виплати дивідендів. Отже, прибуток одних основних результатів діяльності підприємства, який в майбутньому може забезпечити йому належну фінансову стійкість і платоспроможність.

Варто зауважити, що величина чистого прибутку підприємства залежить від багатьох чинників. Одним із найважливіших з них є структура фінансових ресурсів. Оскільки лише власних коштів не достатньо для реалізації великих інвестиційних проектів підприємств, необхідно залучати позикові кошти на фінансових ринках. У певних відношеннях до власних коштів і при належній процентній ставці позиковий капітал дає змогу збільшити рентабельність власного капіталу, але при істотній частці позикових коштів у структурі джерел фінансування підприємство втрачає істотну частку прибутку на оплату процентних платежів і кредитів. Внаслідок невеликого співвідношення позикових і власних коштів підприємство може втратити фінансову стійкість і можливість здійснювати оплату платежів. Тому досить важливо обрати оптимальну структуру капіталу.

Чинники 3 рівня є деталізуючими. Дають можливість з'ясувати механізм впливу похідних чинників на фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання. До них належать: рівень конкурентних переваг і недоліків; рівень інфляційних процесів у державі; склад та структуру активів; стратегію управління власними коштами і позиковим капіталом; стратегію управління ризиком.

Вплив зовнішніх чинників 3 рівня на фінансову стійкість залишається актуальним і в посткризовий період. Платоспроможність населення зростає досить низькими темпами, величина попиту не стимулює до розширення діяльності підприємства. Дефіцит коштів з дохідних джерел спонукає підприємства, задля забезпечення розвитку, залучати додаткові джерела фінансування, цим самим впливати на фінансову стійкість.

Зовнішнім чинником третього рівня, що впливає на фінансову стійкість, є рівень інфляційних процесів у державі. Такий чинник зменшує платоспроможність підприємства в наступних періодах діяльності через зменшення купівельної спроможності отриманого прибутку.

Найпоширеніші види факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства представлено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Сукупність факторів впливу на фінансову стійкість підприємства.

Слід зазначити, що всі вищеперераховані фактори тісно взаємопов'язані, але їхній вплив на фінансову стійкість підприємства – різний, тобто одні можуть впливати негативно, а інші — позитивно.

Таблиця 1.3

Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

Позитивні	Негативні
Відсутність простроченої заборгованості по грошових зобов'язаннях	Збільшення собівартості одиниці виробленої продукції
Висока обіговість оборотних засобів	Наявність простроченої дебіторської заборгованості
Прискорення періоду інкасування дебіторської заборгованості	Несприятливе співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю
Зріст питомого грошового потоку на операційній діяльності	Низький рівень власного капіталу
Зріст рентабельності продаж	Сповільнення обіговості оборотних засобів
Висока питома вага власних джерел засобів	Зниження обсягу продаж
Достатність власного капіталу для фінансування поза оборотних активів і ліквідності частини оборотних активів	Високі темпи відволікання грошової маси у формуванні позаоборотних активів при відсутності стабільних джерел

Джерело [23, 72].

Зазвичай, керівниками підприємств розробляється комплекс заходів для забезпечення належного рівня фінансової стійкості в кризових умовах, з метою підтримки платоспроможності підприємства. До того ж, в процесі аналізу показників фінансової стійкості легко визначити проблемні моменти в діяльності окремого підприємства для їх швидкого усунення. Дані показники становлять інтерес не лише для власників підприємства, а й для його потенційних кредиторів та інвесторів, адже вони є індикатором надійності підприємства у якості позичальника.

1.3. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства

Деякі автори у своїх дослідженнях дійшли висновку, що оцінка фінансової стійкості підприємства, як можливості здійснення своєчасної діагностики фінансового стану, припускає розрахунок та дослідження певної кількості коефіцієнтів (відносних показників) та визначення певного виду джерел покриття запасів і витрат. Від виду джерел, які використовуються для формування певних видів активів, залежить фінансова стійкість підприємства.

На основі дослідження та узагальнення різних методичних підходів щодо оцінювання фінансової стійкості підприємств нами виокремлено чотири з них, які ми визначили найфундаментальнішими:

1) визначення рівня забезпеченості запасів у складі оборотних активів підприємства джерелами їх формування (цим узагальнюючим показником є надлишок або нестача джерел фінансування для формування запасів, який визначають як різницю між величиною джерел покриття та величиною запасів. Вартість запасів порівнюють послідовно з наявністю власного оборотного капіталу, до якого поетапно долають вартість довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів і позик. І відповідно до забезпеченості запасів, заданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості (абсолютна, нормальна, передкризовий та кризовий фінансовий стан. Однак, вважаємо, що вимагає уточнення, такий показник, як «чисті оборотні активи»);

2) обчислення певної кількості коефіцієнтів і на основі дослідження їх в динаміці та порівняння з нормативними значеннями вироблення певних висновків щодо фінансового стану підприємства (в якості основних визначено індикаторами оперативної стійкості коефіцієнти ліквідності (поточної, абсолютної та швидкої), індикаторами середньострокової стійкості коефіцієнти оборотності (ділової активності), а індикаторами, відповідно, довгострокової стійкості підприємства – коефіцієнти рентабельності.

Зниження фінансової стійкості підприємства досліджується за допомогою агрегатних оцінок ймовірності банкрутства.);

3) застосування одного інтегрованого показника, який складається з декількох найбільш вагомих коефіцієнтів, визначення певних меж його значення для ідентифікації фінансової стійкості та фінансового стану підприємства (найчастіше застосовується для оцінки вірогідності банкрутства досліджуваного підприємства за умови передкризового або кризового стану фінансової стійкості; вироблення таких показників є результатом досліджень можливості здійснення комплексної оцінки фінансового стану за допомогою багатофакторного дискримінантного аналізу);

4) побудова розгорнутих уніфікованих аналітичних фінансових таблиць на базі бухгалтерської, фінансової та податкової звітності формат яких дозволяє возз'єднати ці форми задля проведення розгорнутого аналізу який, в свою чергу, дозволить говорити про конкретні показники за весь період, а не про напрями розвитку підприємства станом на звітні дати. (У якості провідного показника виступає додана вартість і тому аналіз фінансової стійкості проводиться на стадіях формування, розподілу й використання доданої вартості. Для оцінки визначається частка доходу та величина податкової складової у доданій вартості, що є необхідним при здійсненні управління фінансовою стійкістю підприємства, яке поділяється залежно від часового аспекту проведення на поточне та оперативне).

Визначення рівня фінансової стійкості підприємства ми пропонуємо проводити за допомогою трьох підходів, а саме коефіцієнтний; агрегатний; інтегральний.

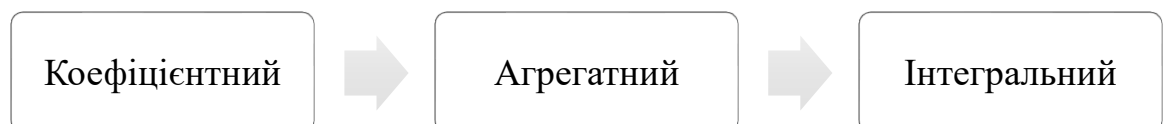

Рис. 1.3. Підходи до визначення рівня фінансової стійкості підприємства

I. Коефіцієнтний підхід

Основою коефіцієнтного підходу оцінки фінансової стійкості підприємства є обчислення та аналіз низки фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за допомогою фінансових коефіцієнтів є найбільш поширеним. Основні показники, які використовуються вітчизняними та зарубіжними вченими для оцінки фінансової стійкості підприємства, наведені в табл. 1.3.

Існують два основні підходи до визначення фінансової стійкості. Згідно з першим, фінансову стійкість компанії можна зрозуміти на основі визначення співвідношення позикового та власного капіталу. Згідно з другим підходом, підприємство є фінансово стійким, якщо у нього достатньо власних оборотних активів.

Також говорячи про довгострокову перспективу розвитку компанії, слід пам'ятати, що фінансова стійкість залежить і від співвідношення доходів та витрат. Навіть якщо в компанії є певні проблеми із поточною платоспроможністю, у майбутньому позитивний фінансовий результат дозволить збалансувати вхідні та вихідні грошові потоки, що зробить компанію фінансово стійкою. З цього слідує, що висока рентабельність компанії позитивно впливає на здатність компанії проводити стабільну діяльність.

Значний вплив на фінансову стійкість має також розмір позикового капіталу по відношенню до власного капіталу або загальної суми фінансових ресурсів. Компанія може стабільно функціонувати в умовах високої фінансової залежності від коштів кредиторів. Проте зміна ринкової ситуації, інші негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища можуть призвести до того, що компанія не зможе відповідати за процентними зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо повернення тіла кредиту. Тому висока частка зобов'язань створює загрози фінансовій стійкості компанії у середньо- та довгостроковій перспективах.

Сутність відносних показників фінансової стійкості

Ця група показників вказує на рівень фінансових ризиків для підприємств та рівень їх залежності від позикового капіталу. Висока фінансова

стійкість вказує на здатність оперативно реагувати на зовнішні та внутрішні стреси без зниження фінансового та виробничого потенціалу суб'єкта господарювання.

Сума власних обігових коштів визначається як різниця суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань і позаоборотних активів. Тобто формула має наступний вигляд:

$$В. О. К. = ВК + ДЗЗ - НА \quad (1.1)$$

де В.О.К. – власні обігові кошти, ДЗЗ – довгострокові зобов'язання і забезпечення, НА – необоротні активи.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами ($K_{\text{заб.ОК ВК}}$) є відношенням власних обігових коштів до оборотних активів, тобто формула має наступний вигляд:

$$K_{\text{заб.ОК ВК}} = \frac{В.О.К.}{ОК} \quad (1.2)$$

де ОК – оборотні активи.

Маневреність робочого капіталу визначається як відношення запасів до власних обігових коштів, тобто:

$$\text{Маневреність робочого капіталу} = \frac{ВЗ+НВ+ГП+Т}{В.О.К.} \quad (1.3)$$

де ВЗ – виробничі запаси; НВ – незавершене виробництво; ГП – готова продукція; Т – товари.

Маневреність власних обігових коштів ирозраховується як відношення грошових коштів до власних обігових коштів:

$$\text{Маневреність власних обігових коштів} = \frac{\text{Гроші та їх еквіваленти}}{В.О.К.} \quad (1.4)$$

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів ($K_{\text{заб.В.О.К.зап.}}$) є співвідношенням власних обігових коштів до суми запасів, тобто:

$$K_{\text{заб.В.О.К.зап.}} = \frac{В.О.К.}{ВЗ+НВ+ГП+Т} \quad (1.5)$$

Коефіцієнт покриття запасів є співвідношення нормативних джерел покриття запасів до суми запасів, тобто формула має наступний вигляд:

$$\text{Коефіцієнт покриття запасів} = \frac{В.О.К.+ККБ+ПКЗ_{\text{т.р.п.}}+ПКЗ_{\text{А}}}{ВЗ+НВ+ГП+Т} \quad (1.6)$$

де ККБ – короткострокові кредити банків, $ПКЗ_{т.р.п.}$ - Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, $ПКЗ_A$ - поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами

Коефіцієнт автономії є відношенням власного капіталу до суми пасивів, тобто:

$$\text{Коефіцієнт фінансової автономії} = \frac{ВК}{\text{Баланс}} \quad (1.7)$$

де ВК – власний капітал.

Коефіцієнт фінансової залежності є відношенням пасивів до власного капіталу, тобто:

$$\text{Коефіцієнт фінансової залежності} = \frac{\text{Баланс}}{ВК} \quad (1.8)$$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу означає співвідношення власних обігових коштів до власного капіталу, тобто:

$$\text{Коефіцієнт маневреності власного капіталу} = \frac{В.О.К.}{\text{Баланс}} \quad (1.9)$$

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу означає відношення позикового капіталу до суми пасиву:

$$\text{Коефіцієнт концентрації позикового капіталу} = \frac{ДЗЗ+ПЗЗ}{\text{Баланс}} \quad (1.10)$$

де ДЗЗ – довгострокові зобов'язання і забезпечення, ПЗЗ – поточні зобов'язання і забезпечення.

Коефіцієнт фінансової стабільності визначається, як відношення власних оборотних коштів до позикових фінансових ресурсів:

$$\text{Коефіцієнт фінансової стабільності} = \frac{В.О.К.}{ДЗЗ+ПЗЗ} \quad (1.11)$$

Коефіцієнт фінансової стійкості визначається як відношення суми власного капіталу і довгострокових позичок до пасивів:

$$\text{Коефіцієнт фінансової стійкості} = \frac{ВК+ДЗЗ}{\text{Баланс}} \quad (1.12)$$

Розуміння результатів розрахунку показників фінансової стійкості свідчать про високу незалежність від зовнішніх джерел залучення фінансових ресурсів, низьку імовірність банкрутства, здатність швидко пристосуватися до зміни кон'юнктури ринку і т.д. У той же час надмірно високі значення

показників, наприклад, показника фінансової автономії може свідчити про те, що організація не повною мірою використовує наявний потенціал.

Економічний зміст та нормативні значення показників наступні:

– сума власних обігових коштів – цей показник вказує на ту частину оборотних активів суб'єкта господарювання, що може фінансувати за рахунок своїх фінансових ресурсів. Відповідно позитивним є наявність на підприємстві суми власних обігових коштів у додатному розмірі. Динаміка підвищення обсягу показника є також позитивною.

– коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами говорить про здатність підприємства фінансувати оборотні активи за рахунок власних коштів. Нормативним значенням є 0,1 та вище. У випадку нижчого значення необхідно залучати додаткові кошти для покриття розривів у платіжному календарі.

– маневреність робочого капіталу – цей показник вказує на частину запасів підприємства, що фінансуються за рахунок власних обігових коштів. Здатність покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів свідчить про хороші перспективи розвитку підприємства, низьку потребу у додатковому залученні позикових коштів та потенційно низький обсяг фінансових витрат. Позитивним є зменшення значення показника.

– маневреність власних обігових коштів вказує, яка частина власних обігових коштів перебуває у грошовій формі. Високе значення показника свідчить про здатність швидко відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями за рахунок власного капіталу.

– коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів свідчить про рівень фінансування запасів за рахунок довгострокових джерел фінансових ресурсів. Позитивною динамікою є збільшення показника.

– коефіцієнт покриття запасів вказує на скільки запаси забезпечені нормативними джерелами фінансування запасів. Позитивною динамікою є підвищення значення цього коефіцієнту.

– коефіцієнт фінансової незалежності вказує, яку частину активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власного капіталу. Нормативним значенням показника є 0,4 – 0,6. Нижче значення свідчить про високий рівень фінансових ризиків, а вище може означати не повне використання потенціалу(у випадку додатного показника ефективну фінансового левериджу).

– оберненим до попереднього є коефіцієнт фінансової залежності , а його нормативне значення – близько 2.

– коефіцієнт маневреності власного капіталу дозволяє визначити частку власного капіталу, що спрямована на фінансування оборотних активів. Додатне значення свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів та частини оборотних. Позитивною динамікою є збільшення показника, а нормативним значенням – 0,1 та вище.

– коефіцієнт концентрації позикового капіталу є протилежним до коефіцієнту автономії та дозволяє визначити частку активів підприємства, що фінансуються за рахунок довгострокових та короткострокових позикових ресурсів. Нормативним значенням відповідно є 0,4–0,6.

– показник фінансової стабільності – свідчить про співвідношення власних та позикових коштів, а нормативним значенням є одиниця.

– коефіцієнт фінансової стійкості дозволяє вказати, яка частина активів фінансується за рахунок довгострокових джерел фінансування – власного капіталу та довгострокових позикових фінансових ресурсів. Високе значення показника свідчить про низький рівень ризику втрати платоспроможності та хороші перспективи функціонування підприємства. Зокрема банкрутство у поточному році суб'єкту господарювання не загрожує. Нормативним є значення 0,7–0,9.

II. Агрегатний підхід ґрунтується на визначенні фінансової стійкості на основі агрегатів. Такий методичний підхід є доповненням до наведеного вище, оскільки виділяють чотири типи поточної фінансової стійкості підприємства.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпечення запасів джерелами формування [4, с. 99]:

1. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів

$$+ \Phi_B = K_B - Z \quad (1.13)$$

2. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів і довгострокових джерел формування запасів

$$+ \Phi_T = K_B.пз - Z \quad (1.14)$$

3. Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини основних джерел формування запасів

$$+ \Phi_0 = K_0 - Z \quad (1.15)$$

За допомогою цих показників визначають трикомпонентний тип фінансової стійкості підприємства: 1, якщо $\Phi > 0$; $S(\Phi) = 0$, якщо $\Phi < 0$.

Після виконання розрахунків наведених вище показників підприємство може бути охарактеризоване одним із чотирьох типів фінансової стійкості:

1. Абсолютна фінансова стійкість трикомпонентний показник типу фінансової стійкості, що має такий вигляд: $S = (1,1,1)$, тобто:

$$ЗВ < ВОК$$

де ЗВ – запаси та витрати; ВОК – розмір власних оборотних коштів підприємства.

2. Нормальна фінансова стійкість показник типу фінансової стійкості – $S = (0,1, 1)$. При цьому $ВОК < ЗВ < НДФ$, де НДФ – нормальні джерела формування запасів, які визначають як суму власних оборотних коштів, банківських позик для покриття запасів, кредиторської заборгованості за товари [4, с. 102].

3. Нестійкий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = (0,0,1)$). Він свідчить про такий стан, коли запасів і витрат більше, ніж нормальних джерел фінансування, тому підприємство змушено залучати додаткові джерела фінансування.

4. Кризовий фінансовий стан ($S = 0,0,0$) характеризується перевищенням запасів над нормальними джерелами фінансування за наявності в складі позикових коштів несплачених у строк кредитів та простроченої кредиторської й дебіторської заборгованості. Для зручності визначення типу фінансової стійкості наведено в табл. 1.4.

Зведена таблиця показників за типами фінансової стійкості

Показник	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна	Нормальна	Нестійкий стан	Кризисний стан
$\Phi^B = K_B - Z$	$\Phi^B \geq 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$
$\Phi^T = K_{B,ПЗ} - Z$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$
$\Phi^O = K_O - Z$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O < 0$

Джерело: розроблено автором за даними [38].

III. Інтегральний підхід дає змогу дати інтегровану оцінку ступеню фінансової стійкості. Його можна застосовувати на практиці, особливо в умовах кризового стану економічної системи, коли старі господарські зв'язки підприємства порушені і відбувається процес налагодження ним нових зв'язків з партнерами, зацікавлених у достатній фінансовій стійкості [2, с. 38].

Показники фінансової стійкості за цього підходу характеризують стан і структуру активів підприємства та забезпеченість їх джерелами покриття. Система показників фінансової стійкості подано за такого підходу двома групами (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Характеристика показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом

№ з/п	Назва показника	Суть показника	Алгоритм розрахунку
1	2	3	4
1	Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами ($Z_{B.O.K.}$)	Характеризує ту частку матеріальних оборотних активів, що фінансується за рахунок власних оборотних коштів	ВОК/МОА, де ВОК – власні оборотні кошти, МОА – матеріальні оборотні активи
2	Коефіцієнт маневреності власних коштів (K_{MAN})	Відображує мобільність власних джерел коштів	ВОК/ВК, де ВК – обсяг власного капіталу
3	Індекс постійного активу ($K_{п.а.}$)	Характеризує частку основних засобів та необоротних активів у складі власних джерел коштів	ОЗ/ВК, де ОЗ – основні засоби та інші нео- оборотні активи
4	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів ($K_{д.п.}$)	Дає оцінку інтенсивності використання підприємством довгострокових позикових коштів на відновлення та розширення	ДК/ВК, де ДК – обсяг довгострокового капіталу підприємства

№ з/п	Назва показника	Суть показника	Алгоритм розрахунку
5	Коефіцієнт накопичення зносу ($K_{н.з.}$)	Слугує для оцінки ступеня фінансування, заміни та оновлення основних засобів за рахунок їх зносу	$Z/P_{б.в.}$, де Z – нарахована сума зносу, $P_{б.в.}$ – первісна балансова вартість основних засобів
7	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів ($K_{з.с.}$)	Відображає залежність підприємства від позикових коштів	$ПК/Вк$, де $ПК$ – обсяг позикового капіталу підприємства
6	Коефіцієнт реальної вартості майна ($K_{р.в.}$)	Характеризує рівень виробничого потенціалу підприємства	$(OЗ+НВ+ВЗ)/A$, де $OЗ$ – вартість основних засобів; $НВ$ – вартість незавершеного виробництва; $ВЗ$ – вартість виробничих запасів.

Джерело: складено автором за даними [40]

Цей підхід цікавий тим, що на відміну від усіх охарактеризованих вище, в процесі його здійснення кожний з показників розглядається у взаємозв'язку з іншими показниками. Крім того, для загальної оцінки фінансового стану за цим підходом використовують узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства [44, с. 39]:

$$\Phi_c = \frac{(1+2K_{д.п.}+3Z_{в.о.к.}+1:K_{з.с.}+K_{р.в.}+K_{п.а.})^1}{(1+2K_{д.п.}+3Z_{в.о.к.}+1:K_{з.с.}+K_{р.в.}+K_{п.а.})^0} \quad (1.16)$$

$K_{д.п.}^1$, $K_{д.п.}^0$ - коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах; $Z_{в.о.к.}^1$, $Z_{в.о.к.}^0$ – коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах; $K_{з.с.}^1$, $K_{з.с.}^0$ - коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах; $K_{р.в.}^1$, $K_{р.в.}^0$ – коефіцієнт реальної вартості майна; $K_{п.а.}^1$, $K_{п.а.}^0$ – коефіцієнт постійного активу.

Критерії оцінки цього показника такі:

- якщо $\Phi_c > 0$, то це свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства;
- якщо $\Phi_c < 0$, то це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

Цей показник є основною перевагою цього підходу, оскільки дозволяє оцінити фінансову стійкість за допомогою інтегрованого показника і своєчасно виявити негативні тенденції з її зміни.

Велика кількість підходів до визначення фінансової стійкості підприємства свідчить про багатогранність цього поняття. У зв'язку з цим нами запропоновано оцінювати фінансову стійкість підприємства на інтегрованому поєднанні трьох підходів (коефіцієнтний; агрегатний; інтегральний): з використанням узагальнюючого показника зміни фінансової стійкості підприємства, що дає змогу оцінити загальну динаміку фінансового стану та зміни фінансової стійкості підприємства протягом певного періоду часу та в основі якого покладено виділення чотирьох типів поточної фінансової стійкості (абсолютна та нормальна фінансова стійкість, нестійкий, критичний фінансовий стан підприємства). За допомогою такого підходу можна визначити, до якого саме типу належать певні підприємства, а також зробити прогностичні розрахунки щодо перспектив розвитку підприємств у разі зміни фінансової стійкості.

Висновки до розділу 1

Проведене дослідження теоретико-методичних засад фінансової стійкості підприємства показало, що на сьогодні не існує єдиного підходу щодо змісту даної категорії. На нашу думку, поняття «фінансова стійкість підприємства» – це здатність суб'єкта господарювання розвиватися та функціонувати, забезпечувати фінансову незалежність та зберігати рівновагу своїх пасивів та активів, що гарантує інвестиційну привабливість та платоспроможність підприємства.

Запропоновано класифікацію чинників фінансової стійкості підприємства, що відрізняється від традиційно застосовуваних введенням критерію керованості факторами фінансової стійкості інструментами фінансового менеджменту, відповідно до якого виявлені не керовані підприємством зовнішні фактори (інфляція, коливання валютних курсів,

податкова система, політика держави, місткість ринку, конкурентне середовище в галузі, попит на продукцію, економічна стабільність), частково керовані (вимоги кредиторів, банкрутство боржників, промислова політика регіону) і керовані внутрішні фактори (структура активів і капіталу, ціна капіталу, рівень використання основних засобів, інвестиції, конкурентоспроможність продукції, зовнішньоекономічна діяльність, питома вага дебіторської та кредиторської заборгованості, величина і структура витрат підприємства, рівень запасів і готової продукції, збалансованість грошових потоків, політика управління оборотними активами).

Оцінювання фінансової стійкості можна розглядати з використанням трьох методів: коефіцієнтний; агрегатний; інтегральний.

Коефіцієнтний метод полягає у обчисленні та аналізі низки фінансових коефіцієнтів.

Агрегатний ґрунтується на визначенні фінансової стійкості на основі агрегатів. Такий методичний підхід є доповненням до наведеного вище, оскільки виділяють чотири типи поточної фінансової стійкості підприємства.

Інтегральний підхід дає змогу дати інтегровану оцінку ступеню фінансової стійкості. Його можна застосовувати на практиці, особливо в умовах кризового стану економічної системи, коли старі господарські зв'язки підприємства порушені і відбувається процес налагодження ним нових зв'язків з партнерами, зацікавлених у достатній фінансовій стійкості.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

Повне найменування – Товариство з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод», скорочена назва – ТДВ «Яготинський маслозавод».

Юридична адреса – Україна, Київська область, Яготинський район, м. Яготин, вул. Шевченка, б.213.

12.04.2018 року Загальними зборами акціонерів ПАТ «Яготинський маслозавод», з метою мінімізації витрат товариства, пов'язаних з обслуговуванням такої організаційно-правової форми, як публічне акціонерне товариство, прийняте рішення про припинення Публічного акціонерного товариства «Яготинський маслозавод» шляхом його перетворення у Товариство з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод» [33].

Основними видами діяльності є виробництво молочних продуктів та роздрібна торгівля. На сьогоднішній день підприємство виготовляє молочну продукцію під ТМ «Яготинське»: масло, молоко, сметану, кефір, ряжанку, термостатну молочну продукцію, м'які і кисломолочні сири, йогурти, ноу-хау підприємства – питну закваску з наповнювачами та без них, а також новинки: функціональний кисломолочний продукт Геролакт, Какао на молоці, Велике молоко та кефір.

ТДВ «Яготинський маслозавод» має філію «Яготинське для дітей», яка розпочала свою роботу 25 жовтня 2012 року.

В 2006 році ТДВ «Яготинський маслозавод» приєднується до групи компаній «Молочний Альянс».

«Молочний Альянс» — це група компаній, що поєднує в собі потужні підприємства з переробки молока і популярні молочні та сирні бренди. До компанії входять такі підприємства: АТ «Варвамаслосирзавод», АТ

«Молочний альянс», АТ «Надія», АТ «Пирятинський сирзавод», АТ «Тростянецький молочний завод», ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Городенківський сирзавод», ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат», ПАТ «Новоархангельський сирзавод», ПАТ «Яготинський маслозавод», ТОВ «Еталонмолпродукт», ТОВ «Торговий Дім «Еталон», ПАТ «Золотоніське САТП». Найвідомішими брендами компанії є – ТМ «Яготинське», ТМ «Яготинське для дітей», ТМ «Пирятинь», ТМ «Славія», ТМ «Молочний альянс», ТМ «Златокрай», ТМ «Хопси».

Одним з найголовніших факторів стабільного функціонування та розвитку ТДВ «Яготинський маслозавод» є сировинна база. На Яготинському маслозаводі й на філії «Яготинське для дітей» уже використовується тільки молоко від великих господарств. Постачальниками для ТДВ «Яготинський маслозавод» є великі господарства, які поставляють підприємству молоко, агрохолдинги, такі як «Астарта», що поставляє 85 тонн молока на день, «Кернел» – 65 тонн молока на день. При прийманні на завод вся сировина проходить багатоступеневий контроль якості.

Візитівкою заводу вже багато років вважається вершкове масло ТМ «Яготинське», яке за майже 60-річну історію свого існування отримало безліч нагород, високу репутацію та любов українців. Гордістю підприємства також є унікальний кисломолочний продукт – закваска «Яготинська» з підвищеним вмістом спеціально підібраних корисних молочнокислих бактерій, які забезпечують продукту м'який приємний смак і виняткову користь для організму. Яготинський маслозавод першим розробив і налагодив випуск готових до вживання заквасок, створивши нову товарну категорію на українському молочному ринку. Про стрімкий розвиток категорії заквасок свідчить постійне зростання обсягів виробництва та реалізації цього продукту на підприємстві (з 300 до 30 000 літрів на добу за десять років існування закваски).

Спеціалістами Яготинського маслозаводу розроблені нові, оригінальні види продукції на основі незбираного молока без використання консервантів. Постійні інновації та багаті молочні традиції – ось що робить марку «Яготинське» синонімом невідомої вітчизняної доброти.

З метою поліпшення якості продукції на Яготинському маслозаводі встановлено сучасне високотехнологічне обладнання закритого циклу від світових виробників, яке виключає безпосереднє втручання людини у виробничий процес, починаючи від забору сировини і закінчуючи фасуванням готової продукції. Це гарантує безпеку і якість продукту.

Головними конкурентами ТДВ «Яготинський маслозавод» є ПАТ Вімм-Білль-Данн, «Гадячсир», Білоцерківський молочний комбінат, Житомирський маслозавод, ТОВ «Українська молочна компанія»

З моменту заснування підприємства продукція Яготинського маслозаводу високо оцінюється на загальнодержавному рівні, має багато нагород і дипломів.

Організаційна структура управління підприємством представлена в додатку Л.

Як видно з дод. Л, на чолі структури знаходиться Правління ТДВ, яке від імені голови правління – директора, здійснює керівництво всіма процесами на підприємстві. Безпосередньо директору підпорядковані головний інженер, який відповідає за ефективну організацію виробничого процесу на підприємстві, головний бухгалтер – відповідає за ведення документації на підприємстві та заступник директора, якому підпорядкована система торгівлі та збуту на підприємстві, а також: планово-економічний відділ, лабораторія, відділ капітального будівництва, відділ праці та заробітку, відділ кадрів.

До матеріальних об'єктів виробничої структури підприємств можна віднести: цехи, дільниці, лабораторії. У них виробляється, проходить технічний контроль і випробовується кінцева продукція, комплектуючі вироби, матеріали і напівфабрикати, запчастини, перетворюються види енергії.

Виробнича структура підприємства — комплекс цехів, ферм, бригад, дільниць, інших виробничих підрозділів підприємства і форми їх взаємозв'язку. Ця структура залежить від характеру продукції, яку виробляє підприємство, рівня спеціалізації і кооперування з іншими підприємствами, технологічного процесу, виробничих потужностей тощо.

Непромислові обслуговуючі господарства – це організації по соціальному, культурному та побутовому обслуговуванню працівників і підсобне сільське господарство. До складу непромислового персоналу входить торгівля та транспортне обслуговування заводу.

2.2. Аналіз ефективності господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Аналіз ефективності господарської діяльності підприємства розпочнемо з техніко-економічних показників (табл. 2.1.).

З таблиці 2.1 бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції за 2017-2019 рр. зростає, що свідчить про збільшення обсягів реалізації продукції та зміцнення позицій на ринку і про те, що на продукцію підприємства є попит. Собівартість реалізованої продукції також зростає, це пов'язано із підвищенням цін на сировину, матеріали, паливо, електроенергію, тощо.

Середньорічна вартість основних засобів у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшилась на 15,37%, а у 2019 році порівняно з 2018 роком 29,87%, причиною цього може бути придбання нових об'єктів з метою розширення виробництва.

Середньорічна вартість оборотних засобів збільшилася у 2018 році порівняно з 2017 роком на 20,74%, а у 2019 році порівняно з 2018 роком на 27,82%, що свідчить про розширення господарської діяльності підприємства.

Валовий прибуток за аналізовані роки також мав тенденцію до зростання з кожним роком, що свідчить про підвищення ефективності виробництва на підприємстві.

Прибуток від операційної діяльності у 2018 році зріс на 25,4% у 2019 році на 41,8% порівняно з попередніми роками, що свідчить про те, що основна діяльність підприємства є успішною.

Таблиця 2.1

**Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності
ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки**

Показники	Од. виміру	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201772	681419	495569	33,66	18,31
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	1521831	2052854	2342351	531023	289497	34,89	14,10
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	168836	194789	252970	25953	58181	15,37	29,87
Середньорічна вартість оборотних засобів	тис. грн.	491970	593994	759258,5	102024	165264,5	20,74	27,82
Валовий прибуток	тис. грн.	502853	653249	859321	150396	206072	29,91	31,55
Фінансовий результат від операційної діяльності	тис. грн.	206904	259436	367869	52532	108433	25,39	41,80
Фінансовий результат до оподаткування	тис. грн.	158059	200703	309559	42644	108856	26,98	54,24
Чистий прибуток	тис. грн.	129631	164523	253732	34892	89209	26,92	54,22
Середньооблікова чисельність працівників*	осіб	800	781	768	-19	-13	-2,38	-1,66
Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу	осіб	648	618	609	-30	-9	-4,63	-1,46
Віддача основних засобів	грн./грн.	11,99	13,89	12,66	1,9	-1,23	15,85	-8,88
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	об.	4,12	4,56	4,22	0,44	-0,34	10,68	-7,53
Продуктивність праці	тис. грн./особу	3124,51	4378,81	5257,26	1254,3	878,45	40,14	20,06
Фондорентабельність	%	76,78	84,46	100,30	7,68	15,84	X	X
Рентабельність виробництва	%	19,62	20,86	25,07	1,24	4,21	X	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

*Середньооблікову чисельність персоналу було взято зі звіту з праці за відповідні роки. Ці дані відрізняються від форми 1 Баланс підприємства, оскільки звіт з праці ТДВ «Яготинський маслозавод» не враховує середньооблікову чисельність філій.

Прибуток до оподаткування і чистий прибуток збільшилися у 2018 році у порівнянні з 2017 роком на 26,98%, у 2019 році порівняно з 2018 роком на 54,24%, що свідчить про розширення діяльності підприємства та гарні результати його роботи.

Середньооблікова чисельність працівників мала тенденцію до зниження. У 2018 році вона зменшилась на 19 осіб, у 2019 році – на 13 осіб, переважно за рахунок зменшення чисельності промислово-виробничого персоналу, а саме на 30 осіб і 9 осіб відповідно.

Віддача основних засобів у 2018 році порівняно з 2017 роком на підприємстві збільшилась на 1,9 грн, що свідчить про збільшення кількості виробленої продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби і покращення використання основних засобів. Збільшення фондівіддачі пов'язане зі збільшенням обсягу виробленої продукції. Але у 2019 році зменшилася на 1,23 грн, що говорить про погіршення використання ефективності основних засобів на підприємстві.

Оборотні кошти у 2018 році зробили більше оборотів і краще використовувались, ніж у 2017 році. Причиною збільшення коефіцієнта оборотності є збільшення виручки від реалізації. У 2019 році коефіцієнт оборотності зменшився на 7,5% за рахунок зростання середньорічної вартості оборотних засобів більшими темпами, ніж чистий дохід.

Продуктивність праці за аналізований період збільшилась, що свідчить про підвищення ефективності використання персоналу підприємства. Причиною збільшення показника є збільшення обсягів виробленої продукції.

Фондорентабельність з кожним досліджуваним роком мала тенденцію до збільшення, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів. Причиною збільшення показника є збільшення чистого прибутку підприємства.

Спостерігаємо тенденцію збільшення рентабельності виробництва, що свідчить про підвищення ефективності виробництва. Причиною збільшення показника є збільшення чистого прибутку підприємства.

Важливою запорукою максимізації прибутку підприємства є забезпеченість виробничого процесу необхідними активами в необхідній кількості та їх ефективне

використання для нормального функціонування підприємства. Активи – ресурси у формі матеріальних або нематеріальних цінностей, використання яких має в майбутньому призвести до отримання прибутку.

Динаміка і структура активів підприємства за 2017-2019 роки представлена в таблиці 2.2.

Майно підприємства складається з необоротних активів і оборотних активів приблизно 30% та 70% відповідно. У 2018 році необоротні активи збільшились на 61,26% порівняно з 2017 роком за рахунок збільшення основних засобів на 22%, що може свідчити про купівлю нового обладнання і збільшення нематеріальних активів у 5 разів. У 2019 році необоротні активи збільшились на 24,48% порівняно з 2018 роком за рахунок збільшення основних засобів на 35%.

Оборотні активи у 2018 році порівно з 2017 роком збільшились на 27,93% за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками за виданими авансами, із внутрішніх розрахунків, а також за рахунок збільшення витрат майбутніх періодів. Незважаючи на те, що абсолютна сума оборотних активів збільшилася на 27,93% питома вага їх у структурі активів зменшилася на 4,68 в.п.

У 2019 році питома вага оборотних активів майже не зазнала змін, але абсолютна величина їх збільшилася на 184965 тис. грн або на 27,74 %.

Загальна сума активів підприємства за аналізований період збільшувалася. У 2018 році активи збільшились на 36,57% порівняно з 2017 роком, у 2019 році порівняно 2018 року активи збільшились на 26,74%. Збільшення активів підприємства є позитивним явищем і сприяє підвищенню платоспроможності підприємства.

У 2017-2019 роках більшу частку активів склали оборотні активи. Частка оборотних активів підприємства зменшилась з 74,07% до 69,93%. Основні засоби займають найбільшу питому вагу в складі необоротних активів, найменшу питому вагу займають нематеріальні активи.

Динаміка і структура основних засобів підприємства за 2017-2019 роки наведена у таблиці 2.2.

Динаміка структури активів ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

(станом на кінець року, тис. грн.)

Види активів	Значення показника, на кінець року						Абсолютне відхилення, тис. грн.		Відносне відхилення, %	
	2017		2018		2019		2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Необоротні активи	182421	25,93	294181	30,61	366209	30,07	111760	72028	61,26	24,48
Нематеріальні активи	499	0,07	2498	0,26	0	0	1999	-2498	400,60	-100,00
Основні засоби	175456	24,94	214122	22,28	288984	23,73	38666	74862	22,04	34,96
2. Оборотні активи	521212	74,07	666776	69,39	851741	69,93	145564	184965	27,93	27,74
Активи - всього	703633	100	960957	100	1217950	100	257324	256993	36,57	26,74

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

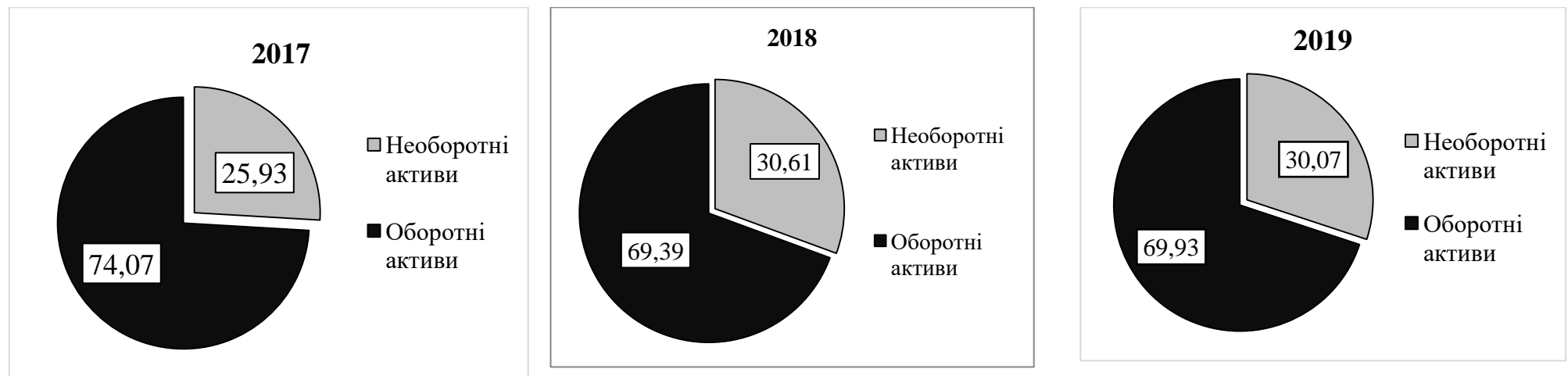

Рис. 2.3. Структура активів ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.3, можемо констатувати, що на підприємстві відсутні основні засоби невиробничого призначення. Найбільшу питому вагу у 2017-2019 роках займають машини та обладнання, їх питома вага у 2017 році складає – 69,82%, у 2018 році – 65,88% і у 2019 році 61,51. З кожним досліджуваним роком спостерігається незначне зменшення питоми ваги машин і обладнання у загальній структурі основних засобів при постійному зростанні їх вартості у 2018 році на 15,13%, у 2019 році на 26,03% до попереднього року.

Друге місце у структурі основних засобів у 2015-2018 роках займають будівлі та споруди, їх питома вага у 2017 році складала 27,29%, у 2018 – 27,35% і у 2019 році 23,94.

Третє місце у структурі основних засобів у 2017-2019 роках займають інші основні засоби виробничого призначення. Їх питома вага у 2017 році складає 2,43%, у 2018 році – 6,41% і у 2019 році – 13,99. Спостерігається зростання як питоми ваги, так і вартості інших основних засобів виробничого призначення.

Наочно структура основних засобів підприємства за 2017-2019 роки представлена на рис. 2.4.

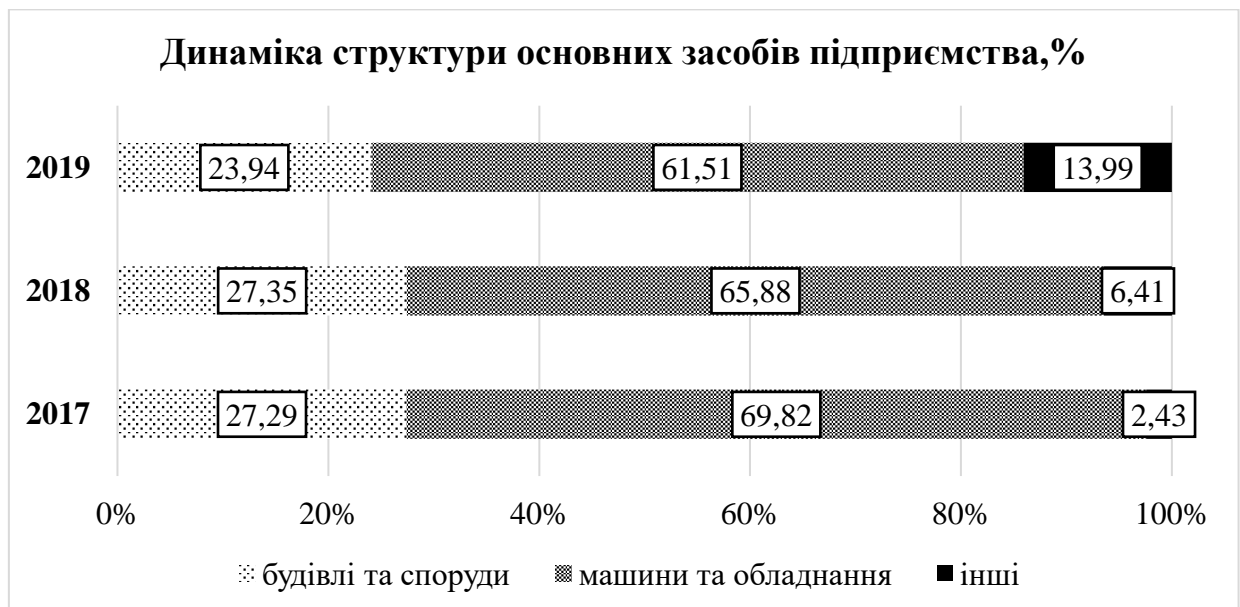

Рис. 2.4. Структура основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Джерело: Складено автором на основі регулярної інформації про основні засоби емітента (за залишковою вартістю)

Таблиця 2.3

Динаміка структури основних засобів (за залишковою вартістю) на ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Групи основних засобів	Значення показника, на кінець періоду						Абсолютне відхилення,		Відносне відхилення, %		Відхилення по структурі ОЗ	
	2017		2018		2019		тис. грн.		2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2018 до 2017	2019 до 2018				
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>
1. Виробничого призначення:	175456	100	214122	100	288984	100	38666	74862	22,04	34,96	0	0
будівлі та споруди	47878	27,29	58552	27,35	69176	23,94	10674	10624	22,29	18,14	0,06	-3,41
машини та обладнання	122511	69,82	141053	65,88	177766	61,51	18542	36713	15,13	26,03	-3,94	-4,37
транспортні засоби	805	0,46	787	0,37	1623	0,56	-18	836	-2,24	106,23	-0,09	0,19
земельні ділянки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
інші	4262	2,43	13730	6,41	40419	13,99	9468	26689	222,15	194,38	3,98	7,58
2. Невиробничого призначення:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
будівлі та споруди	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
машини та обладнання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
транспортні засоби	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
земельні ділянки	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
інвестиційна нерухомість	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
інші	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Усього	175456	100	214122	100	288984	100	38666	100	22,04	34,96	0	0

Джерело: Складено автором на основі регулярної інформації про основні засоби емітента (за залишковою вартістю)

Проведемо оцінку стану та ефективності використання основних засобів на підприємстві. Для цього в першу чергу потрібно розглянути їх технічний стан та визначити рівень зношеності.

Для оцінки технічного стану основних засобів визначаються коефіцієнти зношеності та придатності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Показники технічного стану основних засобів ТДВ «Яготинський
маслозавод» за 2017-2019 роки**

Показник	Нормативне значення	Значення показника			Абсолютне відхилення	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт зносу ОЗ	<0,5	0,45	0,44	0,42	-0,01	-0,02
Коефіцієнт придатності	>0,5	0,55	0,56	0,58	0,01	0,02

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

За таблиці 2.4 бачимо, що основні засоби не зношені. За період з 2017 по 2019 рік коефіцієнт зносу зменшувався з 0,45 у 2017 році до 0,42 у 2019 році. Це говорить про те, що підприємство вчасно оновлює свої основні засоби. Коефіцієнт придатності основних засобів за 2017–2019 роки, хоч і незначно, але збільшувався з 0,55 до 0,58.

Співвідношення коефіцієнтів придатності та зносу основних засобів представлено на рис. 2.5.

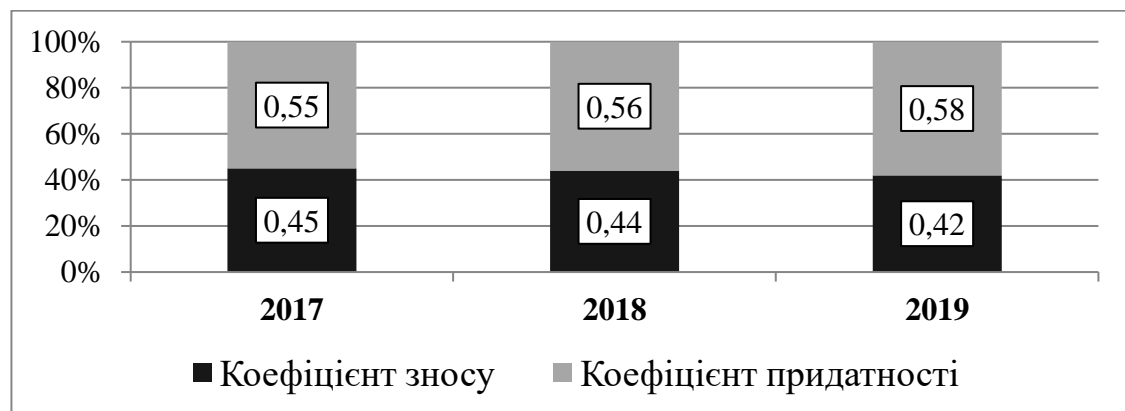

Рис. 2.5. Співвідношення коефіцієнтів придатності та зносу основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства проведемо за допомогою (табл. 2.5). Від ефективності їх використання залежать темпи зростання обсягів виробництва, продуктивності праці та інших показників.

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання основних засобів ТДВ

«Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Обсяг виробленої продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201772	681419	495569	33,66	18,31
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	168836	194789	252970	25953	58181	15,37	29,87
Середньо-облікова чисельність ПВП	осіб	648	618	609	-30	-9	-4,63	-1,46
Чистий прибуток	тис. грн.	129631	164523	253732	34892	89209	26,92	54,22
Віддача основних засобів	грн./грн.	11,99	13,89	12,66	1,9	1,23	15,85	-8,86
Місткість продукції	грн./грн.	0,08	0,07	0,08	-0,01	0,01	-13,68	12,87
Озброєність праці основними засобами	тис. грн./ос.	260,55	315,19	415,39	54,64	100,2	20,97	31,79
Рентабельність основних засобів	%	76,78	84,46	100,30	7,68	15,84	X	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Віддача основних засобів у 2018 році збільшилась на 1,9 грн./грн. або на 18,85% порівняно з 2017 роком, тобто збільшилась кількість виробленої

продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби, що свідчить про покращення використання основних засобів.

У 2019 році віддача основних засобів зменшилася, це говорить про те, що кількість виробленої продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби зменшилася на 1,23 грн./грн. або на 8,86% порівняно з 2018 роком.

У 2018 році у порівнянні з 2017 роком зменшилася місткість продукції на 0,01 грн./грн. або на 13,68%, тобто підприємство вкладало в основні виробничі засоби менше, для того щоб отримати необхідний обсяг продукції. Але у 2019 році даний показник зріс на 0,01 грн/грн або на 12,87%.

Озброєність праці основними засобами за аналізований період зростала з 260,55 тис. грн/особу у 2017 році до 415,39 тис. грн/особу у 2019 році. Збільшення фондоозброєності свідчить про те, що обсяг основних засобів на одного працівника збільшується, що є позитивною тенденцією.

Рентабельність основних засобів у 2018 році збільшилася на 7,68 відсоткових пунктів (далі – в.п.), а у 2019 році на 15,84 в.п. це означає, що збільшилась частка прибутку від вартості основних засобів.

Оборотні засоби підприємства мають суттєве значення для підприємства, оскільки вони є не тільки матеріальною основою для забезпечення виробничого процесу – предметами праці (сировина, матеріали, паливо то ін.), а й матеріальним забезпеченням сфери реалізації виготовленої продукції (грошові кошти на рахунках та у касі, готова продукція, запаси тощо).

В процесі дослідження нами було здійснено аналіз динаміки показників складу оборотних активів досліджуваного підприємства, результати якого відображено у табл. 2.6.

Оборотні кошти протягом 2017-2019 років збільшились, але збільшення відбулося за рахунок зростання дебіторської заборгованості, що призводить до нестабільності фінансового стану підприємства.

У 2017-2019 роках найбільшу питому вагу у загальній структурі оборотних коштів займала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, її частка у 2017 році складала 40,77%, у 2018 році – 42,80%.

Таблиця 2.6

Динаміка структури оборотних коштів на ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Показники	Значення показника						Абсолютне відхилення,		Відносне відхилення, %	
	2017		2018		2019		тис. грн.		2018 до 2017	2019 до 2018
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2018 до 2017	2019 до 2018		
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Запаси:	104155	19,98	122105	18,31	111350	13,07	17950	-10755	17,23	-8,81
- виробничі запаси	56680	10,87	51510	7,73	70728	8,30	-5170	19218	-9,12	37,31
- незавершене виробництво	3885	0,75	4279	0,64	6042	0,71	394	1763	10,14	41,20
- готова продукція	42338	8,12	64448	9,67	30856	3,62	22110	-33592	52,22	-52,12
- товари	1252	0,24	1868	0,28	3724	0,44	616	1856	49,2	99,36
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	212497	40,77	285378	42,8	315882	37,09	72881	30504	34,3	10,69
Дебіторська заборгованість за розрахунками:										
- з бюджетом	951	0,01	24	0,00	37	0,00	-927	13	1764,71	54,17
- у тому числі з податку на прибуток	902	0,17	0	0	0		-902	0	-100	0,00
- за виданими авансами	3675	0,71	8154	1,22	8745	1,03	4479	591	121,88	7,25
- із внутрішніх розрахунків	151493	29,07	233296	34,99	380464	44,67	81803	147168	54	63,08
Інша поточна дебіторська заборгованість	5351	1,03	418	0,06	913	0,11	-4933	495	-92,19	118,42
Грошові кошти та їх еквіваленти:										
- готівка	396	0,08	14	0,002	23	0,003	-382	9	-96,46	64,29
- рахунки в банках	34308	6,58	13416	2,01	33129	3,89	-20892	19713	-60,9	146,94
Витрати майбутніх періодів	419	0,08	884	0,13	187	0,02	465	-697	110,98	-78,85
Інші оборотні активи	7967	1,53	3087	0,46	1011	0,12	-4880	-2076	-61,25	-67,25
Усього	521212	100	666776	100	851741	100	145564	184965	27,93	27,74

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

У 2019 році хоча і абсолютна величина дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги збільшилася на 30504 тис. грн або на 10,69%, але її частка у загальній структурі оборотних засобів зменшилася на 5,7 в.п. Така тенденція свідчить про проблеми підприємства в управлінні збутом продукції, кредитною політикою та взаємодією з партнерами.

Друге місце у структурі оборотних коштів підприємства у 2017-2019 роках займає дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків, її частка у 2017 році становила 29,07%, у 2018 році – 34,99% і у 2019 році 44,67. Її зростання як абсолютної величини так і питоми ваги пов'язане із збільшенням заборгованості філії перед підприємством.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом у 2018-2019 роках зменшилась порівняно з 2017 роком, тобто зменшилась дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.

У 2018-2019 роках порівняно з 2017 роком збільшилась більше ніж у два рази дебіторська заборгованість за виданими авансами, тобто збільшилась сума авансів, наданих іншим підприємствам у рахунок наступних платежів.

Інша поточна заборгованість у 2018 році зменшилась більш ніж у 12 разів, тобто зменшилась заборгованість підзвітних осіб, заборгованість за претензіями, заборгованість з відшкодування нанесених збитків. Але у 2019 році порівняно з 2018 роком вона зростає більше ніж у 2 рази і на кінець року становила 913 тис. грн.

Третє місце у структурі оборотних коштів у 2017-2019 роках займають запаси, їх частка у 2017 році складала 19,98%, у 2018 році – 18,31%, у 2019 році 13,07. Зменшення запасів за досліджуваний період відбулось в результаті зменшення виробничих запасів і товарів, що свідчить про ефективне розпорядження запасами. Збільшення у 2019 році незавершеного виробництва на 1763 тис. грн або на 41,2% і товарів на 1856 тис. грн або на 99,36% може свідчити про розширення масштабів діяльності.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2018-2019 роках порівняно з 2017 роком зменшились за рахунок зменшення поточних рахунків в банках в національній та іноземній валюті і готівки. Зменшення грошових коштів є негативним явищем, але на рахунках необхідно мати мінімальну суму грошових коштів, яка може знадобитися для поточної операційної діяльності.

Витрати майбутніх періодів у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшилися на 465 тис. грн або на 111%, що може бути пов'язано із збільшенням витрат на підготовку і освоєння нових видів продукції, витрат на оплату телефонних послуг, передплати періодичних видань. У 2019 році порівняно з 2018 роком витрати майбутніх періодів зменшилися на 697 тис. грн або на 78,85%.

У табл. 2.7. відображено динаміку показників ефективності використання оборотних активів досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.7

**Показники ефективності використання оборотних коштів на ТДВ
«Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки**

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201772	681419	495569	33,66	18,31
Чистий прибуток	тис. грн.	129631	164523	253732	34892	89209	26,92	54,22
Середньорічна вартість оборотних коштів	тис. грн.	491970	593994	759258,5	102024	165264,5	20,74	27,82
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	оборотів	4,12	4,56	4,22	0,44	-0,34	10,7	-7,53
Тривалість обороту оборотних коштів	днів	87	79	85	-8	6	-9,66	8,07
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	грн.	0,24	0,24	0,24	0	0	0	-2,41
Рентабельність оборотних коштів	%	26,35	27,7	33,42	1,35	5,72	X	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Дані табл. 2.7 свідчать, що кількість оборотів, які здійснюють оборотні активи стабільна і не зменшувалась протягом аналізованого періоду і становить 4 обороти протягом року. Тривалість одного обороту за аналізований період не мав стабільної динаміки. У 2018 році порівняно з 2017 роком він зменшився на 8 днів, а у 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 6 днів.

За коефіцієнтом закріплення оборотних коштів за аналізований період змін не спостерігається.

Що стосується рентабельності оборотних коштів то за період 2017-2019 рр., вона зростала у 2018 році на 1,35 в.п., у 2019 році на 5,72 в.п. Але на нашу думку керівництву доцільно було б зосередити увагу на збільшенні оборотності коштів підприємства, це можливо здійснити за рахунок: зменшення дебіторської заборгованості підприємства, удосконалення схем розрахунків за відвантажену продукцію, стимулювання збуту продукції, прискорення процесу реалізації продукції, створення розміру оптимальних виробничих запасів.

Для будь-якого підприємства велике значення має персонал, який вирішує поставлені завдання і сприяє наближенню до кінцевої мети діяльності підприємства – отримання прибутку.

Основна роль на підприємстві належить персоналу. Саме від нього залежить, наскільки ефективно використовуються на підприємстві засоби виробництва і наскільки успішно воно працює в цілому. Персонал є найважливішою складовою діяльності будь-якого підприємства [21, с. 117].

Проведемо оцінку забезпечення підприємства трудовими ресурсами (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Динаміка функціонального складу персоналу ТДВ «Яготинський
маслозавод» за 2017-2019 роки**

Показники	Значення показника, осіб			Абсолютне відхилення, осіб		Відносне відхилення, %	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Чисельність всього:	800	781	768	-19	-13	-2,38	-1,66

продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
в т. ч. ПВП, з нього	648	618	607	-30	-11	-4,63	-1,78
робітники	545	515	501	-30	-14	-5,50	-2,72
службовці	5	5	5	0	0	0	0
керівники	34	34	36	0	2	0	5,88
спеціалісти	64	64	65	0	1	0	1,56
Непромисловий персонал	152	163	161	11	-2	7,24	-1,23

Джерело: Складено та розроблено автором на основі звіту з праці

Чисельність персоналу з кожним досліджуваним роком зменшувалася. У 2018 році чисельність персоналу зменшилась на 19 осіб або на 2,38% порівняно з 2017 роком за рахунок зменшення чисельності робітників на 30 осіб. У 2019 році чисельність персоналу зменшилась на 13 осіб або на 1,66% за рахунок зменшення на 11 осіб робітників та 2 особи непромислово-виробничого персоналу.

Проведемо аналіз якісного складу працівників підприємства (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Якісний склад працівників ТДВ «Яготинський маслозавод»
за 2017-2019 роки**

Показники	Значення показника, осіб			Абсолютне відхилення, осіб		Відносне відхилення, %	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Загальна чисельність працівників	800	781	768	-19	-13	-2,38	-1,66
Якісний склад працівників за віком							
Кількість працівників у віці (років): 18-34	328	314	311	-14	-3	-4,27	-0,96
35-49	334	337	329	3	-8	0,90	-2,37
50-55	75	71	70	-4	-1	-5,33	-1,41
>55	63	59	58	-4	-1	-6,35	-1,69
Якісний склад працівників за статтю							
жінки	434	405	415	-29	10	-6,68	2,47
чоловіки	366	376	353	10	-23	2,73	-6,12

продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
Якісний склад працівників за рівнем освіти							
Кількість працівників, які закінчили заклади освіти: I- II рівнів акредитації	608	603	595	-5	-8	-0,82	-1,33
III-IV рівнів акредитації	192	178	173	-14	-5	-7,29	-2,81

Джерело: Складено автором на основі даних відділу кадрів

За досліджувані роки на підприємстві найбільше працівників у віці 35-49 років. Аналіз якісного складу працівників за статтю показав, що на підприємстві більше жінок, ніж чоловіків у 2019 році їх питома вага становила 54%. Аналіз якісного складу працівників за рівнем освіти показав, що працівників, які закінчили заклади освіти I-II рівнів акредитації більше, ніж з вищою освітою. У 2019 році їх співвідношення становило 54% жінки та 46% – чоловіки.

Показники руху персоналу підприємства представлені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

**Показники руху персоналу ТДВ «Яготинський маслозавод»
за 2017-2019 роки**

Показники	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	800	781	768	-19	-13	-2,375	-1,66
Зараховано, осіб	206	219	153	13	-66	6,31	-30,14
Вибуло, осіб	225	294	235	69	-59	30,67	-20,07
У тому числі за власним бажанням, за порушення трудової дисципліни, осіб	225	294	235	69	-59	30,67	-20,07
Коефіцієнт обороту з прийому	0,26	0,28	0,20	0,02	-0,08	7,69	-28,85
Коефіцієнт обороту зі звільнення	0,28	0,38	0,31	0,1	-0,07	35,71	-19,48
Коефіцієнт загального обороту кадрів	0,54	0,66	0,51	0,12	-0,15	22,22	-23,45

продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт співвідношення прийнятих і звільнених працівників	0,92	0,74	0,65	-0,18	-0,09	-19,57	-12,02
Коефіцієнт плинності кадрів	0,28	0,38	0,31	0,1	-0,07	35,71	-19,48

Джерело: Складено та розроблено автором на основі звіту з праці

Коефіцієнт обороту з прийому показує частку прийнятих на підприємство працівників у середньообліковій чисельності працюючих [28]. Найвище значення даного показника спостерігається у 2018 році, оскільки було більше прийнятих на роботу працівників.

Коефіцієнт обороту зі звільнення показує частку звільнених працівників у середньообліковій чисельності працюючих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2018 році, оскільки було більше звільнених з роботи працівників.

Коефіцієнт загального обороту кадрів показує частку прийнятих та звільнених працівників у середньообліковій чисельності працюючих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2019 році, оскільки було більше прийнятих на роботу та звільнених з роботи працівників. Збільшення даного показника може бути наслідком погіршення умов праці.

Коефіцієнт співвідношення прийнятих і звільнених працівників показує відношення кількості прийнятих працівників до кількості звільнених працівників. Протягом 2017-2019 років кількість звільнених працівників перевищувала кількість прийнятих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2018 році, оскільки кількість прийнятих була незначно меншою, ніж кількість звільнених.

Коефіцієнт плинності кадрів показує частку звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни у середньообліковій чисельності працюючих. Найвище значення даного показника спостерігається у 2018 році, оскільки було більше звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни працівників. Збільшення даного показника є негативним явищем, оскільки приводить до необхідності найму нових працівників, що пов'язано з

витратами на їх підготовку, простоями на звільненому робочому місці, продуктивність праці нових показників є не настільки високою, як досвідчених працівників, оскільки вони освоюють та пристосовуються до нових умов праці, що потребує певного часу, щоб оволодіти необхідними знаннями та досвідом.

Особливого значення набуває оцінювання рівня персоналу підприємства, що дає можливість визначити, чи повністю використовується трудовий потенціал підприємства, чи забезпечене підприємство працівниками у необхідній кількості, достатньої кваліфікації та визначеними особистими якостями, чи наявна система мотивування дає можливість одержати максимальний результат від діяльності працівників.

Показники ефективності використання промислово-виробничого персоналу підприємства представлені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

**Показники ефективності використання персоналу
ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки**

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Обсяг виробленої продукції	тис. грн.	2024684	2706103	3201772	681419	495569	33,66	18,31
Середньо-облікова чисельність ПВП	осіб	648	618	609	-30	-9	-4,63	-1,46
Продуктивність праці	тис. грн./особу	3124,51	4378,81	5257,261	1254,3	878,45	40,14	20,06
Трудомісткість	осіб/тис. грн.	0,0003	0,0002	0,0002	-0,0001	0,00	-33,33	-4,89
Частка приросту обсягу виробництва за рахунок зростання продуктивності праці	%	92,15	113,76	118,313	21,61	4,55	X	X

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.11. бачимо, що за аналізовані роки збільшується продуктивність праці, що є позитивною тенденцією та свідчить про збільшення кількості продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу. Трудомісткість зменшилася, тобто зменшились витрати праці на виготовлення одиниці продукції.

Частка приросту обсягу продукції за рахунок зростання продуктивності праці збільшується. Найбільше значення спостерігається у 2019 році і становила 118,45%, а найменше – у 2017 році і становила 92,15%.

2.3. Аналіз фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства

Аналіз фінансових результатів необхідний для вивчення результатів діяльності підприємства за певний період часу з метою визначення ефективності використання всіх ресурсів, виявлення можливих недоліків в управлінні підприємства та надання необхідної інформації для керівництва для підвищення результативності діяльності підприємства.

Динаміку фінансових результатів діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки наведено у таблиці 2.12.

З таблиці 2.12 можна побачити, що чистий дохід від реалізації продукції протягом 2017-2019 років зростає. Собівартість реалізованої продукції також зростала причиною цього було збільшення обсягів виробництва, подорожчення вартості сировини, матеріалів, палива, електроенергії, тощо. Валовий прибуток також мав тенденцію до зростання.

Інші операційні доходи у 2018 році зменшилися на 29,51% порівняно з 2017 роком, причиною цього може бути зменшення доходу від оренди активів та доходу від реалізації інших оборотних активів (виробничих запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів). У 2019 році зросли на 1814 тис. грн або на 56,34%.

Динаміка фінансових результатів діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Показники, тис. грн	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2024684	2706103	3201772	681419	495569	33,66	18,31
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1521831	2052854	2342351	531023	289497	34,89	14,10
Валовий: прибуток	502853	653249	859321	150396	206072	29,91	31,55
Інші операційні доходи	4568	3220	5034	-1348	1814	-29,51	56,34
Адміністративні витрати	18457	22668	26531	4211	3863	22,82	17,04
Витрати на збут	268928	363425	446501	94497	83076	35,14	22,86
Інші операційні витрати	13132	10940	23454	-2192	12514	-16,69	114,39
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	206904	259436	367869	52532	108433	25,39	41,80
Інші фінансові доходи	4289	3382	5477	-907	2095	-21,15	61,95
Інші доходи	792	619	116	-173	-503	-21,84	-81,26
Фінансові витрати	53774	62046	62482	8272	436	15,38	0,70
Інші витрати	152	688	1421	536	733	352,63	106,54
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	158059	200703	309559	42644	108856	26,98	54,24
Витрати (дохід) з податку на прибуток	28428	36180	55827	7752	19647	27,27	54,30
Чистий фінансовий результат: прибуток	129631	164523	253732	34892	89209	26,92	54,22

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Адміністративні витрати підприємства за аналізований період також зростали. У 2018 році збільшилися 22,82% порівняно з 2017 роком, у 2019 році на 17,04% порівняно з 2018 роком причиною цього може бути збільшення організаційних витрат, витрат на утримання апарату управління підприємством.

Витрати на збут протягом досліджуваних років також зростали. У 2018 році зросли на 35,14% порівняно з 2017 роком, у 2019 році на 22,86% проти 2018 року. Причиною цього може бути збільшення витрат на пакувальні матеріали, витрат на рекламу та дослідження ринку, витрат на транспортування.

Інші операційні витрати за 2017-2019 роки не мали стабільної динаміки. У 2018 році вони зменшились на 2192 тис. грн або на 16,69% порівняно з 2017 роком, причиною цього може бути зменшення витрат на дослідження та розробки, собівартості реалізованих виробничих запасів та втрат від знецінення запасів, що зберігаються на складах. У 2019 році зросли на 12514 тис. грн або на 14,39%, що говорить про збільшення вище зазначених витрат.

Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток) за досліджувані роки зростав. У 2018 році порівняно з 2017 роком на 25,39%, у 2019 році порівняно з 2018 роком на 41,8%. Це говорить про ефективну роботу підприємства.

Інші фінансові доходи у 2018 році зменшились на 21,15% порівняно з 2017 роком, причиною цього може бути зменшення дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансових операцій. У 2019 році інші фінансові доходи зросли на 2095 тис. грн або на 61,95%, це говорить про те, що підприємство покращило свою фінансову діяльність.

Інші витрати протягом 2017-2019 років зростали. У 2018 році зросли у 4,5 рази порівняно з 2017 роком, у 2019 році зросли у 2 рази порівняно з 2018 роком. причиною цього може бути збільшення собівартості реалізації фінансових інвестицій та необоротних активів.

Витрати з податку на прибуток за аналізований період зросли у 2018 році порівняно з 2017 роком на 27,3%, у 2019 році порівняно з 2018 роком на 54,3%. Це пояснюється зростання прибутку до оподаткування.

Фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат (прибуток) за 2018-2019 роки зростали однаковими темпами. У 2018 році порівняно з 2017 роком на 27%, у 2019 році порівняно з 2018 роком на 54,2%.

Фінансово-економічний стан підприємства – одна з найважливіших характеристик діяльності підприємства. Вона залежить від результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства.

Основними напрямками аналізу фінансово стану підприємства є: показники ліквідності та платоспроможності підприємства; показники фінансової стійкості підприємства (проаналізуємо окремо у підрозділі 2.4); показники ділової активності підприємства; показники рентабельності.

Проаналізуємо показники ліквідності та платоспроможності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки

Показник	Рекомендоване значення	Значення показника			Абсолютне відхилення	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1-1,5	2,09	2,00	1,86	-0,08	-0,14
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	1,48	1,60	1,52	0,12	-0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1-0,2	0,08	0,13	0,04	0,05	-0,10
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	>0	241051	261105	308472	20054	47367

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) у 2017-2019 роках більший за рекомендоване значення, що свідчить про те, що підприємство має достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2017-2019 роках більший за рекомендоване значення, це свідчить про те, що підприємство може погашати поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів (грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показав, що у 2017 році підприємство може погасити негайно лише 8% від суми поточних зобов'язань, у 2018 році –

13%, у 2019 році – 4%, тобто підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

Чистий оборотний капітал у 2017-2019 роках більший за рекомендоване значення, тобто підприємство спроможне оплатити за рахунок оборотних активів свої поточні зобов'язання, що свідчить про те, що підприємство має фінансові ресурси для розширення діяльності.

Якщо підприємство має у своєму розпорядженні достатній обсяг капіталу для забезпечення безперервності своєї діяльності, яка насамперед пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції, а також здатністю вчасно і повністю погашати свої зобов'язання, то такий фінансовий стан підприємства вважається стійким.

Аналіз ділової активності посідає вагомe місце в фінансово-економічному аналізі підприємства. Основним інструментом для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства є аналіз ділової активності підприємства, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити результативність господарсько-фінансової діяльності підприємства та визначити перспективи його розвитку [46].

Проаналізуємо показники ділової активності ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

**Показники ділової активності (оборотності) ТДВ «Яготинський
маслозавод» за 2017-2019 роки**

Показник	Норматив	Значення показника			Абсолютне відхилення	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
<i>1</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Коефіцієнт оборотності активів	Зростання	3,04	3,25	2,94	0,21	-0,31
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Зростання	4,12	4,56	4,22	0,44	-0,34
Тривалість обертання оборотних коштів	Зменшення	87	79	85	-8	6,37
Коефіцієнт оборотності запасів	Зростання	12,8	18,15	20,07	5,34	1,92
Тривалість обертання запасів	Зменшення	28	20	17,94	-8,28	-2,06
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Зростання	8,4	8,75	6,68	0,35	-2,07

продовження таблиці 2.14

1	3	4	5	6	7	8
Тривалість оборотності кредиторської заборгованості	Зменшення	43	41	53,86	-1,7	12,86
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Зростання	5,98	6	5,19	0,02	-0,81
Тривалість оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення	60	60	69,33	-0,2	9,33
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Зростання	9,12	8,49	7,48	-0,63	-1,01

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт оборотності активів за досліджуваний період не мав стабільної динаміки. У 2018 році порівняно з 2017 роком він мав тенденцію до збільшення, що свідчить про ефективність використання активів на підприємстві та збільшення швидкості обороту сукупного капіталу, тобто швидкості його переходу зі стадії виробничих запасів у готову продукцію та швидкості перетворення продукції у грошову форму. У 2019 році коефіцієнт оборотності активів зменшився, що говорить про погіршення ефективності використання активів на підприємстві.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів збільшився, тобто у 2018 році оборотні кошти зробили більше оборотів і краще використовувались. Тривалість оборотності оборотних коштів зменшилась, тобто оборотні кошти проходять усі стадії одного кругообігу за меншу кількість днів. У 2019 році спостерігаємо зворотну ситуацію, оскільки коефіцієнт оборотності оборотних коштів знизився.

Коефіцієнт оборотності запасів за 2017-2019 роки збільшився, що свідчить про ефективність управління запасами і продуманість тактики формування виробничих запасів та запасів готової продукції. Тривалість оборотності запасів зменшилась, тобто зменшилась кількість днів, протягом яких запаси проходять усі стадії одного кругообігу, що свідчить про ефективність управління запасами.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився, що свідчить про підвищення швидкості погашення кредиторської заборгованості. Тривалість оборотності кредиторської

заборгованості зменшилась, тобто зменшилась кількість днів, протягом яких підприємство віддає борги кредиторам. У 2019 році спостерігаємо зворотну ситуацію, оскільки коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 2,07 оберти.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшився, що свідчить про збільшення швидкості погашення дебіторської заборгованості, зменшення обсягів продажу в кредит. Тривалість обертання дебіторської заборгованості збільшилась, тобто збільшилась кількість днів, протягом яких підприємство отримує назад свої гроші. У 2019 році порівняно з 2018 роком спостерігається зворотна ситуація, оскільки коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився на 0,81 оберти.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу за 2017-2019 роки зменшився, що свідчить про зниження ефективності використання власного капіталу.

Показники рентабельності підприємства представлені в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Показники рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Показник	Значення показника			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
<i>I</i>	2	3	4	5	6
Рентабельність активів (за прибутком до оподаткування), %	23,73	24,11	28,41	0,38	4,30
Рентабельність активів (за чистим прибутком), %	19,46	19,77	23,29	0,31	3,52
Рентабельність власного капіталу (за прибутком до оподаткування), %	71,19	62,97	68,08	-8,22	5,11
Рентабельність власного капіталу (за чистим прибутком), %	58,39	51,62	55,80	-6,77	4,18
Рентабельність операційної діяльності, %	11,73	11,65	14,53	-0,08	2,88
Рентабельність продукції, %	10,39	9,78	13,22	-0,61	3,44
Рентабельність продажу, %	24,84	31,76	20,40	6,92	-11,36
Рентабельність підприємства, %	19,60	20,82	22,24	1,22	1,42

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Рентабельність активів характеризує ефективність використання всіх активів підприємства. Показує скільки чистого прибутку в розрахунку на грошові одиниці приносить кожна одиниця активів, що є в розпорядженні компанії [8, с. 31]. Даний

показник за аналізований період збільшився, що свідчить про хорошу роботу підприємства та підвищення ефективності використання активів підприємства.

Рентабельність власного капіталу у 2018 році зменшилася, що свідчить про зниження ефективності вкладення власного капіталу у діяльність підприємства, що є негативним результатом. У 2019 році рентабельність власного капіталу збільшилась, що свідчить про ефективність вкладень в підприємство.

Рентабельність операційної діяльності показує скільки отримано прибутку від операційної діяльності з 1 грн. операційних витрат, тобто вигідність для підприємства виробництва продукції. У 2018 році даний показник незначно зменшився. У 2019 році рентабельність операційної діяльності збільшилась, що свідчить про вигідність для підприємства виробництва продукції.

Рентабельність продукції характеризує ступінь прибутковості продукції щодо витрат, пов'язаних з її виробництвом та реалізацією, або щодо ціни і характеризує ефективність реалізації продукції. Даний показник відображає, яка продукція більш прибуткова, тобто вигідніша для виробництва. У 2018 році даний показник зменшився, що свідчить про зменшення ефективності реалізації продукції. У 2019 році рентабельність продукції збільшилась, що характеризує ефективність реалізації продукції.

Рентабельність продажу характеризує розмір прибутку, що надходить на підприємство з кожної гривні від продажу продукції. Даний показник дає змогу зробити висновок про ефективність виробничої діяльності підприємства та ефективність політики ціноутворення. У 2018 році рентабельність продажу збільшилась, що свідчить про зростання попиту на продукцію та підвищення ефективності продажів підприємства. У 2019 році даний показник зменшився на 11,36 в.п.

Рентабельність підприємства характеризує ефективність роботи підприємства загалом та прибутковість діяльності підприємства. Рентабельність підприємства протягом досліджуваних років збільшилась, що свідчить про загальну ефективність діяльності підприємства, тобто всі ресурси, які є в розпорядженні підприємства використовуються ефективно.

2.4. Оцінка фінансової стійкості підприємства

Методичні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства об'єднують у три групи: коефіцієнтний; агрегатний; інтегральний. Для аналізу було використано коефіцієнтний та агрегатний методи.

1. Коефіцієнтний підхід полягає у розрахунку показників наведених у табл. 2.16, алгоритм розрахунку, яких наведений у підрозділі 1.3 у формулах 1.1–1.12.

Таблиця 2.16

Динаміка показників фінансової стійкості та стабільності

ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2017-2019 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал, тис. грн	236508	400983	454715	164475	53732	69,54	13,4
Необоротні активи, тис. грн	182421	294181	366209	111760	72028	61,26	24,48
Оборотні активи, тис. грн	521212	666776	851741	145564	184965	27,93	27,74
Власні обігові кошти	261105	308472	251999	47367	-56473	18,14	-18,31
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,50	0,46	0,30	-0,04	-0,17	-7,65	-36,05
Маневреність робочого капіталу	0,40	0,40	0,44	0,00	0,05	-0,77	11,63
Маневреність власних обігових коштів	0,13	0,04	0,13	-0,09	0,09	-67,24	202,2
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	2,51	2,53	2,26	0,02	-0,26	0,77	-10,42
Коефіцієнт фінансової автономії	0,34	0,42	0,37	0,08	-0,04	24,14	-10,53
Коефіцієнт фінансової залежності	2,98	2,40	2,68	-0,58	0,28	-19,45	11,77
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,37	0,32	0,21	-0,05	-0,11	-13,49	-35,54
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,66	0,58	0,63	-0,08	0,04	-12,22	7,54
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,56	0,55	0,33	-0,01	-0,22	-1,45	-40,06
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,63	0,63	0,51	0,00	-0,12	-0,51	-19,06

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Відповідно до проведеного аналізу сума власних обігових коштів протягом досліджуваного періоду не мала стабільної динаміки, у 2018 році у порівнянні з 2017 роком власні обігові кошти зросли на 47367 тис. грн або на 18,14% за рахунок збільшення власного капіталу на 69,54% та необоротних коштів на 61,26%. У 2019 році в порівнянні з 2018 роком власні обігові кошти зменшилися на 56473 тис. грн або на 18,31% %. Взагалом значення цього показника є позитивним, оскільки це значення є додатним. Тобто підприємство може фінансувати частину оборотних активів за рахунок своїх фінансових ресурсів.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами є індикатором здатності підприємства фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів. З кожним досліджуванним роком даний показник знижувався з 0,5 у 2017 році до 0,30 у 2019 році. Але протягом всього періоду коефіцієнт вищий нормативного і підприємство здатне профінансувати 30% всіх своїх оборотних активів за рахунок власного капіталу. Залежність від позикового капіталу є прийнятною.

Показник маневреності робочого капіталу у 2017-2018 мав стабільну динаміку – знаходився на рівні 0,4. Це означає, що 40% власних оборотних коштів припадають на фінансування запасів підприємства, інша частина може бути направлена на фінансування необоротних активів. У 2019 році показник не зазнав значних змін, збільшився на 11,6%. Здатність покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів свідчить про хороші перспективи розвитку підприємства, низьку потребу у додатковому залученні позикових коштів та потенційно низький обсяг фінансових витрат.

Маневреність власних обігових коштів за весь досліджуваний період була вищою нуля. Це говорить про те, що підприємство здатне відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти. У 2017 і 2019 роках даний показник становив 0,13. У 2018 році маневреність власних обігових коштів була низькою – 0,04, тобто була залежність підприємства від позикових оборотних коштів.

Коефіцієнт фінансової автономії у 2019 році становив 0,37. Це вказує, що 37% активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власного капіталу. Показник відповідає нормативному значенню.

Нормативне значення коефіцієнта фінансової залежності знаходиться у межах 1,67-2,5. Даний показник відповідав нормативному значенню лише у 2018 році.

У 2017 та 2019 роках значення цього коефіцієнта було вище за норматив, але не критичним. У 2019 році фінансова залежність підприємства підвищується, на кожен гривню власних коштів припадає 2,68 гривні фінансових ресурсів, що на 0,28 більше, ніж роком раніше.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу протягом досліджуваного періоду хоча і мав негативну динаміку до зменшення з 0,37 у 2019 році до 0,21 у 2017 році, але відповідав нормативному значенню 0,1 і вище. Цей показник дозволяє визначити частку власного капіталу, що спрямована на фінансування оборотних активів. Розрахунки цього коефіцієнта свідчать про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів та частини оборотних.

Показник фінансової стабільності за досліджувані роки не відповідав нормативу (0,67-1,5). У 2019 році він становив 0,33. Значення не відповідає нормативу, це свідчить про високий рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт фінансової стійкості протягом 2017-2019 років не відповідав нормативному значенню, яке знаходиться в межах 0,7-0,9. У 2019 році він становив 0,51, що говорить про недостатню фінансову стійкість в довгостроковій перспективі. Але банкрутство у поточному році суб'єкту господарювання не загрожує.

2. Агрегатний підхід до оцінки фінансової стійкості, за допомогою якого визначають тип фінансової стійкості, що характеризує джерела фінансування поточних запасів і витрат підприємства. При визначенні типу фінансової стійкості [1] спочатку визначають величину запасів підприємства. Для

характеристики джерел формування матеріальних оборотних коштів (запасів) використовують кілька показників, які характеризують види джерел:

1. Власні оборотні кошти (K_B) — визначається як різниця між власним капіталом (ВК) та необоротними активами підприємства (НА):

$$K_B = BK - HA \quad (3.1)$$

$$K_{B2019} = 454715 - 366209 = 88506 \text{ тис. грн}$$

2. Власні оборотні кошти і довгострокові позикові джерела формування запасів (функціонуючий капітал) ($K_{B.п.з.}$) — визначається збільшенням попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань (ДЗ):

$$K_{B.п.з.} = K_B + ДЗ \quad (3.2)$$

$$K_{B.п.з.2019} = 88506 + 163493 = 251999 \text{ тис. грн}$$

3. Загальна величина основних джерел формування запасів (K_0) — фінансування запасів визначається збільшенням попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків (КК):

$$K_0 = K_{B.п.з.} + КК \quad (3.3)$$

$$K_0 = 251999 + 154819 = 406818 \text{ тис. грн}$$

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпечення запасів джерелами формування [4, с. 99]:

1. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів

$$+ \Phi_B = 88506 - 111350 = -22844 \text{ тис. грн}$$

2. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів і довгострокових джерел формування запасів

$$+ \Phi_T = 251999 - 111350 = +140649 \text{ тис. грн}$$

3. Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини основних джерел формування запасів

$$+ \Phi_0 = 406818 - 111350 = +295468 \text{ тис. грн}$$

За допомогою цих показників визначають трикомпонентний тип фінансової стійкості підприємства: 1, якщо $\Phi > 0$; $S(\Phi) = 0$, якщо $\Phi < 0$.

Після виконання розрахунків наведених вище показників підприємство можемо охарактеризувати одним із чотирьох типів фінансової стійкості.

ТДВ «Яготинський маслозавод» має другий тип фінансової стійкості: нормальна фінансова стійкість. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості, що має такий вигляд: $S = (0,1,1)$, тобто:

$$\text{ВОК} < \text{ЗВ} < \text{НДФ}$$

де ЗВ – запаси та витрати; ВОК – розмір власних оборотних коштів підприємства, НДФ – нооіальні джерела формування запасів, які визначають як суму власних оборотних коштів, банківських позик для покриття запасів, кредиторської заборгованості за товари.

3. Інтегральний підхід дає змогу дати інтегровану оцінку ступеню фінансової стійкості. Вихідні дані до показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом наведено у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

Вихідні дані до показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом

Показник	Роки			Відхилення абсолютне		Відхилення відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2017	2018/2017	2019/2017
Власні оборотні кошти	261105	308472	251999	47367	-56473	18,14	-18,31
Матеріальні оборотні активи	104155	122105	111350	17950	-10755	17,23	-8,81
Власний капітал	236508	400983	454715	164475	53732	69,54	13,40
Основні засоби та інші необоротні активи	175456	216956	288984	41500	72028	23,65	33,20
Довгостроковий капітал	207018	201770	163493	-5348	-38177	-2,58	-18,93
Знос основних засобів	144556	172836	208024	28280	35188	19,56	20,36
Первісна вартість основних засобів	320012	389792	497008	69780	107216	21,81	27,51
Позиковий капітал	467125	559974	763235	92849	203261	19,88	36,30
ОЗ+ВЗ+МВ	236021	272745	365754	36724	93009	15,56	34,10
Активи	703633	960957	1217950	257324	256993	36,57	26,74

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

За допомогою вихідних даних таблиці 2.17 розрахуємо показники фінансової стійкості за інтегральним підходом алгоритм розрахунку, яких наведений у підрозділі 1.3 у таблиці 1.3 та занесемо їх у таблицю 2.18.

Таблиця 2.18

Динаміка показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом

Назва показника	Роки			Відхилення абсолютне		Відхилення відносне, %	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2019/2018
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами	2,51	2,53	2,26	0,02	-0,26	0,77	-10,42
Коефіцієнт маневреності власних коштів	1,10	0,77	0,55	-0,33	-0,22	-30,32	-27,96
Індекс постійного активу	0,74	0,54	0,64	-0,20	0,09	-27,07	17,46
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,88	0,50	0,36	-0,37	-0,14	-42,54	-28,51
Коефіцієнт накопичення зносу	0,45	0,44	0,42	-0,01	-0,02	-1,84	-5,61
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	1,98	1,40	1,68	-0,58	0,28	-29,29	20,19
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,34	0,28	0,30	-0,05	0,02	-15,38	5,81

Джерело: Складено автором на основі річної фінансової звітності підприємства

Підставляючи дані таблиці 2.17 у формулу 1.16 маємо наступний вигляд і значення інтегрального показника за 2018-2019 роками:

$$\Phi_{c2018} = \frac{(1 + 2 * 0,5 + 2,53 + 1: 1,4 + 0,28 + 0,51)^{2018p}}{(1 + 2 * 0,88 + 2,55 + 1: 1,98 + 0,34 + 0,77)^{2017p}} = 0,8$$

$$\Phi_{c2019} = \frac{(1 + 2 * 0,36 + 2,26 + 1: 1,68 + 0,3 + 0,64)^{2019p}}{(1 + 2 * 0,5 + 2,53 + 1: 1,4 + 0,28 + 0,51)^{2018p}} = 0,91$$

Якщо $\Phi_c > 0$, то це свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства. На ТДВ «Яготинський маслозавод» $\Phi_c > 0$, а саме у 2018 році 0,8, а у 2019 році 0,91. Це говорить про те, що підприємство фінансово стійке і у 2019

році покращило свою фінансову стійкість порівняно з 2018 роком. Обсяги його майна (активів) достатні для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне.

Узагальнюючі розраховані показники по запропонованим методикам ми дійшли до висновку, що ТДВ «Яготинський маслозавод» має нормальну фінансову стійкість (за агрегатним підходом) і може забезпечити діяльність підприємства за рахунок власних коштів. Може фінансувати оборотні активи за рахунок своїх фінансових ресурсів, здатний покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів та відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти. Тобто ресурси, вкладені у господарську діяльність, повністю окупляються за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування і незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування активів.

Хоча за інтегральним підходом визначення рівня фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2019 році покращило свою фінансову стійкість порівняно з 2018 роком та обсяги його майна (активів) достатні для погашення зобов'язань (підприємство платоспроможне), однак підприємству потрібно звернути увагу на свою фінансову стійкість в довгостроковій перспективі, оскільки два показники за коефіцієнтним підходом із 10, а саме: фінансова стабільність та коефіцієнт фінансової стійкості за досліджувані роки не відповідали нормативу, а це свідчить про високий рівень фінансових ризиків.

Висновки до розділу 2

Згідно проведеного аналізу господарсько-виробничої діяльності та фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» можна зробити наступні висновки.

ТДВ «Яготинський маслозавод» має сильні позиції на ринку молочної продукції України.

Аналіз техніко-економічних показників ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки показав тенденцію збільшення чистого доходу від реалізації продукції, собівартості реалізованої продукції, середньорічної вартості основних

та оборотних засобів, валового прибутку, прибутку від операційної діяльності, прибутку до оподаткування, чистого прибутку, коефіцієнта оборотності оборотних коштів, продуктивності праці, фондорентабельності та рентабельності виробництва та зменшення у 2019 році фондівіддачі та середньооблікової чисельності виробничо-промислового персоналу.

Майно підприємства складається з необоротних (30%) і оборотних активів – 70%. У цілому майно підприємства збільшилося, що є позитивним явищем і сприяє підвищенню платоспроможності підприємства.

Необоротні активи за досліджуваний період збільшилися за рахунок збільшення всіх руп основних засобів. Оборотні активи також збільшились за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками за виданими авансами, із внутрішніх розрахунків, а також за рахунок збільшення витрат майбутніх періодів.

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів у 2017-2019 роках складають машини та обладнання, друге місце займають будівлі та споруди, третє місце займають інші основні засоби виробничого призначення. Аналіз показників технічного стану основних засобів показав, що основні засоби не зношені і придатні для експлуатації в процесі господарської діяльності. Ефективність використання основних засобів покращилась, незважаючи на незначне зниження у 2019 році фондівіддачі.

У структурі оборотних коштів найбільшу питому вагу у 2017-2019 роках займає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги. Друге місце у структурі оборотних коштів підприємства займає дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків. Третє місце у структурі оборотних коштів займають запаси. Ефективність використання оборотних коштів в цілому покращилась.

Чисельність персоналу з кожним досліджуваним роком зменшувалася і у 2019 році становила 768 осіб. Проаналізувавши якісний склад працівників за віком можна побачити, що на підприємстві найбільше працівників у віці 35-49 років. Проаналізувавши якісний склад працівників за статтю, можна побачити,

що на підприємстві більше жінок, ніж чоловіків. Працівників із середньою спеціальною освітою більше, ніж з вищою освітою.

Проаналізувавши показники руху працівників підприємства, можна побачити, що ситуація є досить нестабільною. Звільнених працівників було більше, ніж прийнятих. Ефективність використання персоналу підвищилась, оскільки продуктивність праці збільшилась, а трудомісткість зменшилась, тобто збільшилась кількість продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу та зменшились затрати праці для виробництва одиниці продукції.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства показав, що протягом аналізованого періоду всі доходи та прибутки мали тенденцію до зростання, крім інших доходів, які у 2019 році зменшилися.

Фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат (прибуток) за 2018-2019 роки зростали однаковими темпами. У 2018 році порівняно з 2017 роком на 27%, у 2019 році порівняно з 2018 роком на 54,2%.

ТДВ «Яготинський маслозавод» має достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, оскільки коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) та коефіцієнт швидкої ліквідності більші за рекомендоване значення. Підприємство залежить від кредиторів та не може покрити всі свої 52 зобов'язання за рахунок власних коштів. Більшість показників ділової активності характеризують позитивну динаміку, що свідчить про підвищення ділової активності підприємства.

Проаналізувавши показники рентабельності можна зробити висновки, що рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність операційної діяльності, рентабельність продукції і рентабельність підприємства були найвищими у 2019 році за рахунок того, що підприємство отримало більші прибутки, ніж у 2017 і 2018 роках. А рентабельність продажу у 2019 році зменшилась, оскільки збільшилась операційні витрати, собівартість реалізованої продукції.

Аналіз фінансової стійкості було проведено за пропонованою у підрозділі 1.3 методикою, а саме коефіцієнтним підходом, агрегатним та інтегральним підходами показав.

За коефіцієнтним підходом більшість показників фінансової стійкості (80%) відповідали нормативному значення. Це говорить про те, що ТДВ «Яготинський маслозавод» може фінансувати частину оборотних активів за рахунок своїх фінансових ресурсів, здатність покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів, здатність відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти.

Однак два показники, а саме: фінансова стабільність та коефіцієнт фінансової стійкості за досліджувані роки не відповідали нормативу. Показник фінансової стабільності у 2019 році становив 0,33 при нормативу (0,67-1,5), це свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Коефіцієнт фінансової стійкості у 2019 році становив 0,51 при нормативу (0,7-0,9), що говорить про недостатню фінансову стійкість в довгостроковій перспективі. Але банкрутство у поточному році суб'єкту господарювання не загрожує.

За агрегатним підходом ТДВ «Яготинський маслозавод» має нормальну фінансову стійкість і може забезпечити діяльність підприємства за рахунок власних коштів.

Аналіз фінансової стійкості підприємства за інтегральним підходом свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства. На ТДВ «Яготинський маслозавод» $F_c > 0$, а саме у 2018 році 0,8, а у 2019 році 0,91. Це говорить про те, що підприємство фінансово стійке і у 2019 році покращило свою фінансову стійкість порівняно з 2018 роком. Обсяги його майна (активів) достатні для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

3.1. Напрями зміцнення фінансової стійкості підприємства

У результаті аналізу фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» було виявлено, що стійкість підприємства відноситься до нормального типу.

На основі аналізу фінансової стійкості підприємства та фінансового стану, проведеного в попередньому розділі, було встановлено, що на даному підприємстві існують наступні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства:

1) збільшення прибутку за рахунок збільшення обсягів реалізації продукції. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства показав, що обсяги реалізації продукції підприємства в 2019 році зросли 18,31% порівняно з 2018 роком. Однак, спираючись на експертні оцінки працівників підприємства, щодо рівня попиту на товари підприємства можна зробити висновок, що можливе ще збільшення обсягу реалізації на 15%. Досягнути цього збільшення можливо шляхом проведення рекламної акції серед споживачів, яка простимулює їх до збільшення своїх покупок саме в магазинах даного підприємства.

2) збільшення прибутку за рахунок зменшення витрат підприємства. Аналіз витрат підприємства продемонстрував збільшення собівартості продукції у 2018 році на 34,89% порівняно з 2017 роком, у 2019 році на 14,1% порівняно з 2018 роком, збільшення адміністративних витрат у 2018 році на 22,82% у 2019 році на 17% та витрат на збут продукції у 2018 році на 35,14 та у 2019 році на 22,86%. Розмір цих перевитрат являє собою резерв збільшення прибутку, оскільки підприємство відхилилось від вже досягнутого рівня витрат і потенційно може до нього повернутись.

3) збільшення прибутку за рахунок управління дебіторською заборгованістю підприємства, а саме її зменшення, оскільки у 2019 році

дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги становила 37% у структурі оборотних активів підприємства, що свідчить про проблеми підприємства в управлінні збутом продукції, кредитною політикою та взаємодією з партнерами

Щоб зміцнити фінансову стійкість ТДВ «Яготинський маслозавод» і нівелювати зазначені негативні тенденції в умовах нестабільного економічного середовища та сприяти реалізації виявлених напрямів можливо застосувати як в короткостроковому, середньостроковому, так і в довгостроковому періоді наступні заходи:

- розглянути і усунути причини виникнення перевитрат фінансових ресурсів на адміністративні та інші операційні витрати;
- здійснити ефективну цінову політику, диференційовану по відношенню до окремих категорій споживачів;
- посилити контроль та аналіз дебіторської заборгованості – розробити ефективну методику надання комерційного кредиту замовникам та інкасації коштів; прискорення оборотності та інкасації дебіторської заборгованості;
- запровадити спонтанне фінансування, тобто стимулювання замовників до прискорення оплати наданих їм послуг, залучення нових клієнтів;
- створити резерв по сумнівних боргах з метою попередження виникнення втрат в зв'язку з виникненням фінансових труднощів у клієнтів, а також економія на сплаті податку на прибуток;
- здійснювати короткострокові фінансових вкладення за рахунок нерозподіленого прибутку з метою отримання додаткового доходу;
- надавати достатню увагу навчанню і підготовці кадрів, підвищенню їх кваліфікації;
- розробити і ввести ефективну систему матеріального стимулювання персоналу, тісно пов'язану з основними результатами господарської діяльності підприємства і економією ресурсів;
- використовувати системи депреміювання працівників при порушенні трудової або технологічної дисципліни;
- розробити і здійснити заходи, направлені на поліпшення матеріального

клімату в колективі, що зрештою відобразиться на підвищенні продуктивності праці;

- здійснювати постійний контроль за умовами зберігання і транспортування товарної продукції;

- удосконалити рекламну діяльність, шляхом створення на підприємстві PR-відділу (відділ по зв'язках з громадськістю), мета якого управляти інформаційними потоками (внутрішніми і зовнішніми) з наукою балансування та оптимізації інтересів структури і цільових груп соціального середовища, що дасть можливість підвищити обсяги реалізації продукції.

Впровадження зазначених заходів дозволить реалізувати запропоновані напрями та покращить загальну якість функціонування підприємства та підвищує другому розділі при аналізі його фінансову стійкість.

При аналізі структури оборотних коштів було виявлено негативні тенденції, що ведуть до ослаблення фінансової стійкості в майбутньому: досить висока частка дебіторської заборгованості (у 2018 році 42,8% – 285378 тис. грн, у 2019 році 37% – 315882 тис. грн), це має тенденцію до збільшення терміну погашення і уповільнення оборотності.

Дебіторська заборгованість є джерелом погашення кредиторської заборгованості підприємства. Якщо на підприємстві будуть заморожені суми в розрахунках з покупцями і замовниками, то воно може відчути гострий дефіцит грошових коштів, що призведе до утворення кредиторської заборгованості, простроченням платежів до бюджету, позабюджетні фонди, відрахувань на соціальні потреби, заборгованості по заробітній платі та інших платежів. Це в свою чергу спричинить за собою нарахування штрафів, пені.

Порушення договірних зобов'язань та несвоєчасні розрахунки з постачальниками приведуть до втрати ділової репутації фірми і в кінцевому підсумку до неплатоспроможності та неліквідності.

Аналіз і управління дебіторською заборгованістю передбачає, в першу чергу, контроль за оборотністю засобів у розрахунках. Прискорення оборотності коштів в динаміці розглядається, як позитивна тенденція.

Загальна схема контролю дебіторської заборгованості, як правило, включає в себе кілька етапів:

Етап 1. Здається критичний рівень дебіторської заборгованості; всі розрахункові документи, які стосуються заборгованості, що перевищує критичний рівень, піддаються перевірці в обов'язковому порядку.

Етап 2. З розрахункових документів робиться контрольна вибірка.

Етап 3. Перевіряється реальність сум дебіторської заборгованості у відібраних документах. Зокрема можуть направлятися листи контрагентам з проханням підтвердити реальність проставленою в документі або проходить в обліку суми.

Рішення завдання зниження дебіторської заборгованості вимагає гнучкого поєднання як жорстких заходів щодо її стягнення, так і методів стимулювання постійних клієнтів. На практиці для такого поєднання використовується метод спонтанного фінансування - надання знижок покупцям за скорочення строків розрахунку.

Надаючи покупцеві відстрочку платежу, продавець, по суті, надає своєму партнерові кредит, який не є безкоштовним, так як продавець йде на упущену вигоду (збиток) хоча б лише, в сумі банківського відсотка, який міг бути нарахований на суму вкладеної прибутку, будь вона отримана негайно.

Спонтанне фінансування є вигідним як для постачальника, так і для замовника. Більш того, воно дозволяє отримати деякі непрямі вигоди: поліпшується ліквідність балансу і всі фінансово-економічні показники ефективності роботи підприємства; формується позитивний образ підприємства, що думає про своїх клієнтів; спонтанне фінансування, як метод фінансового менеджменту, сприяє зниженню дебіторської заборгованості.

Спонтанне фінансування сприяє зацікавленості дебіторів не тільки в достроковому погашенні боргів, але і в скороченні термінів розрахунку, що додатково підвищує ділову активність і віддачу активів підприємства, збільшує розмір прибутку.

Метод спонтанного фінансування рекомендовано застосувати до клієнтів з порівняно невеликою дебіторською заборгованістю. Надання послуг цим клієнтам носить періодичний, нерегулярний характер, отже, найкращим стимулюючим фактором для прискорення розрахунків для них буде надання знижок за оплату рахунків до настання критичного терміну. Це також може бути для ТДВ «Яготинський маслозавод» одним із способів залучення клієнтів для роботи на постійній основі.

Існують значні внутрішні резерви і механізми, що дозволяють управляти дебіторською заборгованістю ефективніше і отримати додаткові обігові кошти.

Щоб ефективно управляти дебіторською заборгованістю, підприємству необхідно виконувати наступні рекомендації:

1. Контролювати стан розрахунків з клієнтами і своєчасно пред'являти позовні заяви;
2. Орієнтуватися на якомога більшу кількість замовників з метою зменшення ризику несплати одним або кількома великими споживачами;
3. Стежити за відповідністю кредиторської та дебіторської заборгованості.

3.2. Зміцнення фінансової стійкості шляхом факторингу

Популярність факторингу серед українських підприємців плавно збільшується. Причому незважаючи навіть на той факт, що ціна факторингових послуг найчастіше вище ставок за традиційними кредитами.

Зростання популярності факторингу зумовлений постійним збільшенням обсягів торговельних угод з відстрочкою платежу, підприємства потребують обігових коштів. Факторинг ж служить додатковим, а нерідко і основним, ефективним беззаставними джерелом ресурсів.

Найпоширенішим видом даного фінансування в Україні є регресний факторинг. На його частку припадає близько 95% всіх факторингових операцій. Факторинг з регресом дає фактору право вимоги зворотного викупу дебіторської заборгованості клієнтом по закінченню відстрочки платежу, зазначеної в

договорі поставки між клієнтом та боржником, що в свою чергу зменшує ризики фінансової компанії щодо погашення заборгованості.

Найчастіше бізнес використовує послугу факторингу, коли підприємство виходить на нові ринки, виводить новий продукт і має намір нарощувати обсяги продажів, але при цьому не володіє достатніми фінансовими можливостями. У такому випадку для збільшення збуту бізнесу не обійтися без надання своїм клієнтам товарного кредиту. Як правило, факторингом користуються підприємства-виробники і підприємства, що спеціалізуються на оптовій торгівлі.

Бізнес використовує факторинг, коли кількість договорів зростає настільки, що набагато простіше і дешевше віддати їх на аутсорсинг, отримавши натомість живі гроші вже сьогодні.

Також факторинг є способом скорочення касових розривів між відвантаженням та оплатою товару. Тому цей вид фінансування оптимальний для компаній, що займаються виробництвом та оптовою торгівлею.

В майбутньому число заявок на цю послугу буде рости, тому що основні її споживачі-підприємства торгівлі, а цей сегмент активно розвивається. Крім того, банки та факторингові компанії можуть пропонувати і додаткові послуги, наприклад, спільну з клієнтом систему документообігу, а також різні види факторингу, які на сьогоднішній день слабо представлені в Україні.

Використовуючи факторинг, компанія перетворює дебіторську заборгованість в вільні обігові кошти, збільшує обсяги продажів і, відповідно, прибуток. А з поліпшенням ліквідності з'являється можливість отримання знижок у своїх постачальників.

Ключова перевага факторингу – це простота і швидкість прийняття рішення, а також відсутність необхідності надавати заставу. Також серед переваг факторингу слід зазначити можливість фінансування оборотного капіталу без забезпечення, і перетворення дебіторської заборгованості в «живі» гроші - до 95% відсотків від суми поставки.

Даний вид фінансування надається в більшості випадків на бланковій основі, що робить його максимально привабливим для бізнесу і часто використовуваним.

Також при такому фінансуванні знижуються ризики несплати поставки покупцем. У разі застосування факторингу фактор стежить за тим, щоб дебітор заплатив по закінченню відстрочки платежу, як і зафіксовано в контракті, висилає повідомлення про переуступку платежу на користь факторингової компанії.

А точно знаючи обсяг і дату засобів, які надійдуть на рахунок від фактора, підприємство може більш чітко планувати грошові потоки. Знання обсягу оборотного капіталу в свою чергу дозволяє підприємству торгуватися з постачальниками і отримувати додаткові знижки, більший обсяг поставки, більш широкий асортимент товару або сировини.

На українському ринку факторингові послуги пропонують близько 34 банків та спеціалізованих факторингових/інвестиційних компаній. Обсяг наданих факторингових послуг на вітчизняному ринку динамічно зростає.

У світовій практиці факторингові операції стали широко використовуватись для обслуговування процесів реалізації продукції, починаючи з 60-х років минулого сторіччя. Динаміка розвитку ринку факторингових послуг у провідних країнах світу протягом останніх 7 років позитивна – щорічне зростання обсягів факторингових послуг близько 18%. Обсяг факторингових операцій у країнах Європи за 2018 рік становив 806 983 млн. євро, Азії – 149 995 млн. євро, Америки – 140 944 млн. євро, всього у світі – 1 134 288 млн. євро. На сьогодні обсяг послуг факторингу у країнах Європи становить до 10% ВВП. Активно зростають обсяги факторингових послуг у країнах Прибалтики та Росії.

Факторинг – це різновид торгово-комісійної операції, пов'язаної з кредитуванням оборотних коштів. Факторинг являє собою інкасування дебіторської заборгованості покупця і є специфічним різновидом короткострокового кредитування та посередницької діяльності. Факторинг є інструментом, що дозволяє покупцеві відстрочити платежі, а постачальнику – отримати основну частину оплати за товар або послуги відразу після поставки [34].

Основною метою факторингу є отримання коштів негайно або в строк визначений договором. В результаті продавець не залежить від платоспроможності покупця. Банк укладає договір з покупцем про гарантування його платежів у разі виникнення фінансових труднощів чи з продавцем і покупцем про переуступку не оплачених в строк платіжних документів факторингового відділу банку [40].

Факторинг здійснюється наступним чином. Банк набуває у продавця право на стягнення дебіторської заборгованості покупця продукції і протягом 2-3 днів перераховує підприємству 70-95% суми коштів за відвантажену продукцію (надані послуги) в момент пред'явлення платіжних документів.

Після отримання платежу за цими рахунками від покупців банк перераховує підприємству залишилися 30-5% від суми рахунків за вирахуванням відсотків і комісійних винагород.

Вартість факторингового обслуговування залежить від виду послуг, фінансового стану клієнта і в даний час складає від 1,5% до 8% від суми грошової вимоги.

Факторингова операція дозволяє підприємству-продавцю рефінансувати переважну частину дебіторської заборгованості за представленим покупцеві кредиту в короткі терміни, скоротивши тим самим період фінансового і операційного циклу.

За територією дії виділяють факторинг внутрішній (сторони за договором купівлі-продажу, а також факторингова компанія знаходяться в одній і тій же країні) і факторинг зовнішній (або міжнародний - якщо постачальник і його клієнт є резидентами різних держав).

За мінімізації ризику факторинг може бути з регресом (не отримавши грошей з покупців, фактор має право через певний термін вимагати їх з постачальника) і без регресу (фінансовий агент бере на себе ризик невиконання боржником (дебітором) зобов'язань перед постачальником).

За формою договору, що укладається виділяють факторинг відкритий (покупець повідомлений про те, що в угоді бере участь особа-фактор) і факторинг закритий (покупця не доводять до відома про наявність договору

факторингового обслуговування, і він продовжує здійснювати платежі постачальнику, який, в свою чергу, направляє їх на користь фактора).

За датою надходження платежу виділяють факторинг з попередньою оплатою (до 90% від суми відвантаження) і факторинг з певним терміном платежу. У першому випадку фактор фінансує клієнта шляхом попередньої оплати ПВ йому прав вимоги до боржника, у другому - в певний договором строк (як правило, після отримання грошових коштів від боржника).

За обсягом послуг, що надаються виділяють повний факторинг і частковий. Повний факторинг включає комплексне обслуговування клієнтів, в той час як частковий факторинг обмежується виконанням окремих операцій: поступка права вимоги, інкасування дебіторської заборгованості. Повний факторинг не передбачає регресу [59].

Перевагами факторингу є відсутність застави і необхідності відкриття розрахункового рахунку дебітора в відділенні банку, а також зниження ризиків постачальника.

До недоліків факторингової операції можна віднести лише додаткові витрати продавця, пов'язані з продажем продукції, а також втрату прямих контактів з покупцями в процесі здійснення ними платежів.

Ефективність факторингової операції для підприємства-продавця визначається шляхом порівняння рівня витрат за цією операцією із середнім рівнем процентної ставки за короткостроковим банківським кредитуванням.

Основними споживачами факторингових послуг на внутрішньому ринку України виступають:

- підприємства оптової торгівлі (як продовольчої, так і непродовольчої групами товарів);
- виробники продовольчих та непродовольчих товарів з коротким циклом виробництва;
- підприємства сфери послуг (туристичні, рекламні, транспортні, інтернет-бізнесу, мобільного зв'язку).

Пріоритетними видами товарів при наданні факторингових послуг є: продукти харчування, алкогольні та безалкогольні напої, продукти тютюнової промисловості, комп'ютери та оргтехніка, побутова техніка, автозапчастини та автокосметика, фармацевтика, канцелярські товари, будівельні матеріали, парфумерія.

Банки здійснюють факторингове обслуговування постачальників у межах встановленого на них ліміту максимальної заборгованості за факторингом, який розраховується з урахуванням планових обсягів поставок покупцям відповідно до укладених договорів поставок, кількості та тривалості періодів відстрочок платежу на період дії Генерального договору факторингу [46].

Порядок погашення факторингу зазначено на рис. 3.1. Спочатку Постачальник готової продукції (Клієнт банку) поставляє продукцію до дебітора; надає необхідні документи (той же список документів, що і при отриманні кредиту) і відступлення дебіторської заборгованості банку; Фактор (банк) перераховує аванс від суми поставки – найчастіше 80-95% від угоди; Дебітор оплачує 100% суми поставки банку; Фактор перераховує залишки коштів від суми поставки з вирахуванням вартості послуг банку.

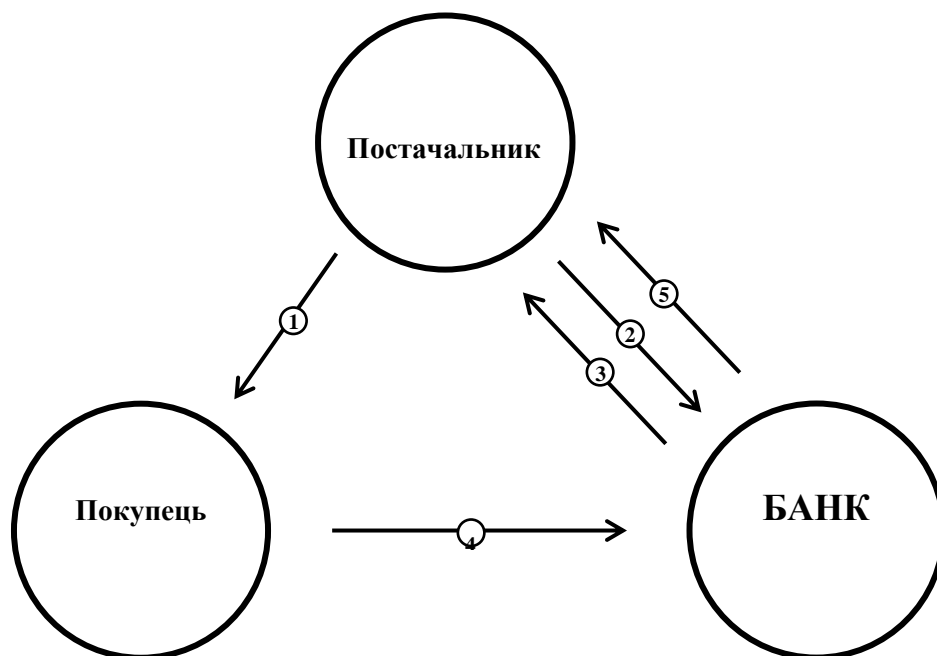

Рис. 3.1. Порядок погашення факторингу

Джерело: Складено та розроблено автором на основі джерела [54]

1. Постачальник здійснює поставку товару покупцю на умовах відстрочення платежу

2. Постачальник переуступає банку право грошової вимоги до покупця за поставлений товар.

3. Після отримання документів про постачання товарів (послуг) банк виплачує клієнту до 95% суми платежу за поставлений товар або вартості наданої послуги. Решту суми боргу банк тимчасово утримує у зв'язку з прийняттям ризику непогашення боргу. Боржник одержує від постачальника (перед першою операцією, надалі від банку) письмове повідомлення про відступлення права грошової вимоги банкові.

4. Покупець сплачує за поставлені йому товар або послугу на умовах відстрочення платежу шляхом переказу коштів на спеціальний рахунок банку. Отримана сума йде на погашення відступленої постачальником на користь банку заборгованості.

5. Банк залишок платежу направляє на рахунок постачальника [46].

Факторинг дозволяє фінансувати обіговий капітал Постачальника коштами Банку, внаслідок чого:

Постачальник отримує нові конкурентні переваги:

– можливість застосування у розрахунках з Покупцями механізму товарного кредиту (перенесення термінів платежу за поставлену продукцію не позначається на короткостроковій ліквідності балансу Постачальника і стані його розрахунків з кредиторами, оскільки Банк компенсує обігові кошти Постачальника у рамках факторингового обслуговування).

– можливість збільшення лімітів відвантаження товарів на умовах товарного кредиту.

– можливість збільшення кількості потенційних покупців.

– можливість здійснення Постачальником оптових закупівель товарів і відповідно підтримка різноманітних асортиментів товарів за рахунок компенсування обігових коштів.

Покриття торговельних ризиків, пов'язаних з відстрочкою платежу:

а) ліквідного – ризику несвоєчасної оплати Поставок Покупцями,

б) валютного – ризику зміни курсу долара протягом періоду фактичної оборотності Поставки,

в) процентного – ризику різкої зміни ринкової вартості грошових ресурсів.

Зміцнення ринкової позиції та поліпшення ділового іміджу і короткострокової платоспроможності Постачальника шляхом проведення своєчасних розрахунків Постачальника зі своїми кредиторами.

Переваги покупця (Дебітора):

- Можливість роботи з Постачальником на умовах товарного кредиту.
- Зниження витрат з фінансування оплати поставок (за факторинг платить Постачальник).
- Можливість збільшення обсягів закупівель без залучення додаткового капіталу [78].

Плата за фінансування відповідно до Договору факторингу визначається залежно від умов проведення факторингової операції та включає:

- вартість фінансування;
- прийняття банком ризиків (кредитного ризику, ризику ліквідності, процентних ризиків);
- ведення обслуговування операцій (обробка документів, ведення обліку операцій, інформаційне забезпечення клієнтів щодо платіжної дисципліни дебіторів);
- адміністрування дебіторської заборгованості [45].

Плата за фінансування розраховується як процент від суми прав грошових вимог, які Клієнт передає Банку. Розмір плати також залежить від розміру фінансування та строку виконання зобов'язань дебіторами Клієнта.

В Україні на сьогоднішній день 34 банки пропонують послугу «Факторинг». Кожен з них має різні критерії щодо надання даної послуги.

Ми дослідили діяльність найбільших банків України, загальна частка яких на ринку складає 35,99%, а саме 8 банків (табл 3.2).

Умови надання послуги Факторинг банків України

№ з/п	Назва банку	Частка ринку, %	Наявність послуги-Факторингу	Валюта фінансування	Винагорода банку за кредитне обслуговування, %	Оплата за перевірку Банком документів, %	Процентна ставка факторингу, %	Термін розгляду заяви	Термін дії договору	Термін погашення	Авансований платіж
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12	13
1	УКРЕКСІМ-БАНК	13,23	+	UAH	0,5	0,8%	21%	5-14 дн.	6-12 міс.	14-120 дн.	До 90 %
2	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	6,1	+	UAH	0,1%- 0,85%	0,8%	21%	7-10 дн.	до 12 міс	14-90 дн.	До 80%
3	ПУМБ	4,23	+	UAH	0,75%	1,0%	23%	5 дн.	до 12 міс	7-120 дн.	До 95
4	АЛЬФА-БАНК	3,8	+	UAH	0,5%-1%	0,5%	25%	5 дн.	від 6 міс.	7-90 дн.	До 100 %
5	ОТП БАНК	2,1	+	UAH	0,1%-0,9%	0,7%	20%	7-10 дн.	до 3 років	14-120 дн.	До 80
6	ПІВДЕННИЙ БАНК	1,6	+	UAH	0,6%	0,5-1,0%	20,5%-21,5%	5-10 дн.	від 6 міс	14-120 дн.	До 90%
7	ТАСКОМБАНК	0,7	+	UAH	0,5%	0,6%	21%	10-12 дн.	від 6 міс	14-120 дн.	До 85%
8	БАНК «ГЛОБУС»	0,13	+	UAH	0,5%	0,3%	24%	5-10 дн.	до 3 років	14-120 дн.	До 90%

Джерело: Офіційні сайти зазначених банків

Усі аналізовані установи зазначили гривню, як валюту фінансування операції. У кожного зазначенні індивідуальні тарифи на винагороду банку за кредитне обслуговування та на оплату за перевірку документів. Здійснення банкам операцій з факторингу регулюється Цивільним кодексом України, ЗУ «Про банки і банківську діяльність», ЗУ «Про фінансові послуги і державне регулювання ринку фінансових послуг» та ін.

Річна процентна ставка факторингу коливається у межах від 20% до 25%

Кожному з банків необхідний певний час для розгляду заяви клієнта на отримання факторингу – 5-20 днів, в залежності від складності та ризикованості проведення операції. Термін дії договору складає від 6 місяців до 3 років.

У 2019 році сума дебіторської заборгованості за товари склала 315882 тис. грн., це означає, що ТДВ «Яготинський маслозавод» не міг розпоряджатися цими оборотними коштами, поки дебітори не реалізували продукцію і не повернули кошти.

Щоб збільшити швидкість оборотності дебіторської заборгованості ми пропонуємо скористатися послугою факторинг для початку на 52,4% від загальної суми дебіторської заборгованості (а саме 162571,33 тис. грн), так як факторинг надається тільки юридичним особам, а частина дебіторів – фізичні особи, і проаналізувати, чи вигідно це буде для ТДВ «Яготинський маслозавод».

При даний послугі необхідно звернути увагу на обсяг авансованого платежу, який пропонує одразу виплачувати банк та на загальну вартість користування факторингом.

Визначення вартості послуг банків за Факторинг

№ з/п	Назва банку	Процентна ставка факторингу, %	Виплати банку за		Авансований платіж, %	Сума поставки, тис. грн.	Авансовий платіж, тис. грн	Залишок коштів від суми поставок, тис. грн	Витрати на кредит, тис. грн	Винагорода банку, тис. грн	Всього витрат, тис. грн
			кредитне обслуговування, %	перевірку документів, %							
1.	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	21	0,85	0,80	80,0	162571,33	130057,07	32514,27	34139,98	563,31	34703,29
2.	УКРЕКСІМБАНК	21	0,5	0,80	90,0	162571,33	146314,20	16257,13	34139,98	443,82	34583,80
3.	АЛЬФА-БАНК	25	0,50	0,50	100,0	162571,33	162571,33	0,00	40642,83	406,43	41049,26
4.	ОТП БАНК	20	0,90	0,70	80,0	162571,33	130057,07	32514,27	32514,27	520,23	33034,49
5.	ПУМБ	23	0,75	1,00	95,0	162571,33	154442,77	8128,57	37391,41	654,35	38045,76
6.	ПІВДЕННИЙ БАНК	20,5-21,5	0,6	1,00	90,0	162571,33	146314,20	16257,13	34139,98	546,24	34686,22
7.	ТАСКОМБАНК	21	0,50	0,60	85,0	162571,33	138185,63	24385,70	34139,98	375,54	34515,52
8.	БАНК «ГЛОБУС»	24	0,5	0,30	90,0	162571,33	146314,20	16257,13	39017,12	312,14	39329,26

Джерело: Офіційні сайти зазначених банків

На рис. 3.2. зображений обсяг авансованого платежу, який кожен з банків зобов'язаний виплатити ТДВ «Яготинський маслозавод» після відвантаження товару дебіторам.

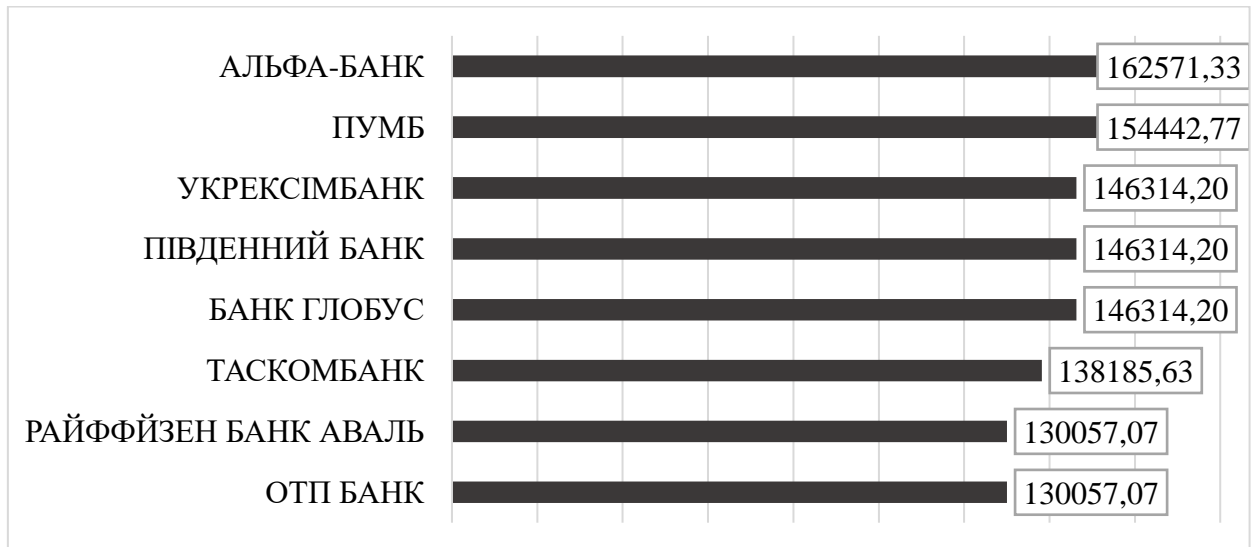

Рис. 3.2. Авансовий платіж, тис. грн.

Джерело: Складено та розроблено автором

Найбільший авансовий платіж зазначений у АЛЬФА-БАНК та ПУМБ, а саме 162571,33 тис. грн (100% від суми поставки) та 154442,77 тис. грн (95% від суми поставки) відповідно.

На другому місці: УКРЕКСІМБАНК, ПІВДЕННИЙ БАНК та БАНК «ГЛОБУС» які пропонують авансований платіж у розмірі 5 577,75 тис. грн. (90% від суми поставки). На останніх місцях: РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ, ОТП БАНК та ТАСКОМБАНК, які пропонують аванс лише у розмірі 80%-85% від суми поставки.

Якщо розглядати факторинг зі сторони отримання найбільшого обсягу авансу, то найвигідніші АЛЬФА-БАНК та ПУМБ.

А якщо розглядати з фінансової сторони дану операцію, то необхідно враховувати процентну ставку за користування факторингу, а також виплати банку за кредитне обслуговування та перевірку документів.

На рис. 3.3 зображено загальні витрати за користування факторингом по кожному з аналізованих банків, розташованих за спаданням.

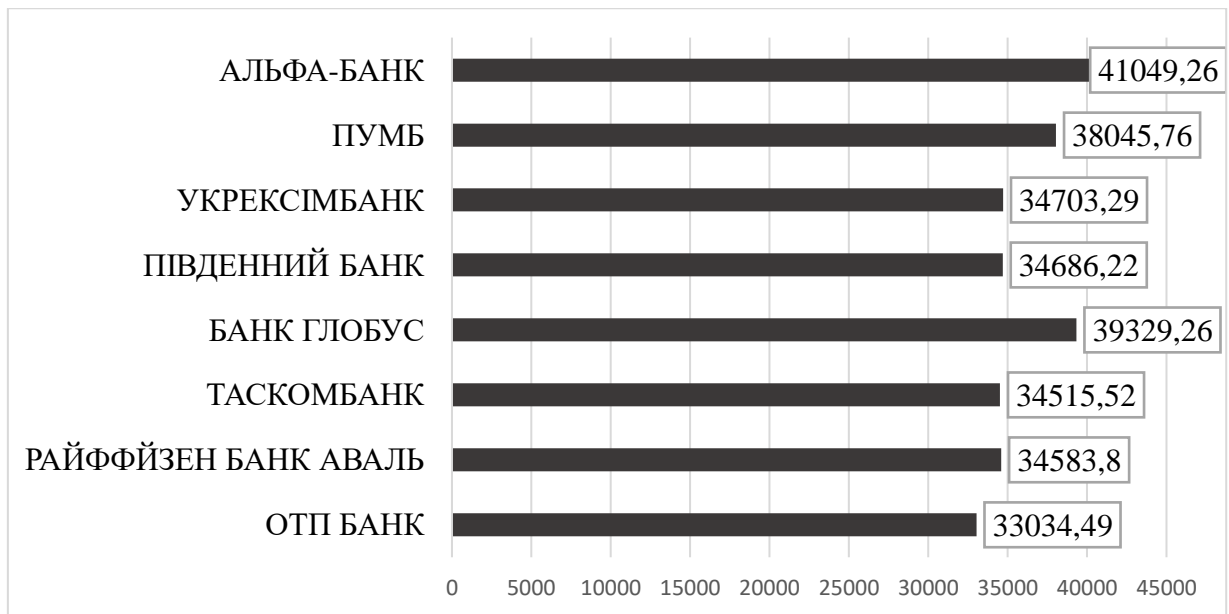

Рис. 3.3. Загальні витрати за користуванням факторингом по кожному банку, тис. грн

Джерело: Складено та розроблено автором.

На рисунку зазначені банки, послуги яких є найвигіднішими, так як вартість їх послуг є найнижчою. А саме: ОТП БАНК (повна вартість послуг складає 33034,49 тис. грн), ТАСКОМБАНК (34515,52 тис. грн), та УКРЕКСІМБАНК (34583,8 тис. грн).

Найдорожчі операції будуть у АЛЬФА-БАНКУ та БАНКУ «ГЛОБУС» 41049,26 тис. грн та 39329,26 тис. грн відповідно.

Основним фактором, який вплинув на вартість операції – є процентна ставка факторингу.

Отже, ми запропонували один із напрямів фінансування господарської діяльності на ТДВ «Яготинський маслозавод» за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за допомогою факторингу. Це дає змогу оптимізувати структуру оборотних активів. Так як, дебіторська заборгованість є одним з найліквідніших активів, це дає змогу покращити фінансову стійкість підприємства.

3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники фінансової стійкості підприємства

При використанні факторингу ми запропонували зменшити дебіторську заборгованість на 162571,33 тис грн, і ці кошти (за мінусом витрат на факторинг) збільшать виручку від реалізації продукції, тенденція змін наведена на рис. 3.4. Після впровадження запропонованого проекту планується, що чистий дохід від реалізації продукції зросте на 127987,53 тис. грн. і становитиме 3329660 тис. грн, що представлено у таблиці 3.5. та рис. 3.4.

Таблиця 3.5

Прогноз основних показників фінансових результатів підприємства

Показники	2019	Прогноз	Відхилення	
			тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3201772	3329660	127988	4,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2342351	2342351	0	0,00
Валовий: прибуток	859321	987309	127988	14,89

Джерело: Складено та розроблено автором

Аналізуючи таблицю 3.5 бачимо, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 127988 тис. грн або на 4%, за рахунок продажу дебіторської заборгованості (у розмірі 162571,33 тис. грн або 52,4% від загальної її суми) та її повернення на рахунок підприємства. Внаслідок чого збільшується валовий прибуток підприємства на 14,89% при умові, що собівартість реалізованої продукції не змінюється і залишається на рівні 2019 року.

На рисунку 3.4. наочно зображено прогноз чистого доходу від реалізації продукції, який збільшується в результаті продажу дебіторської заборгованості.

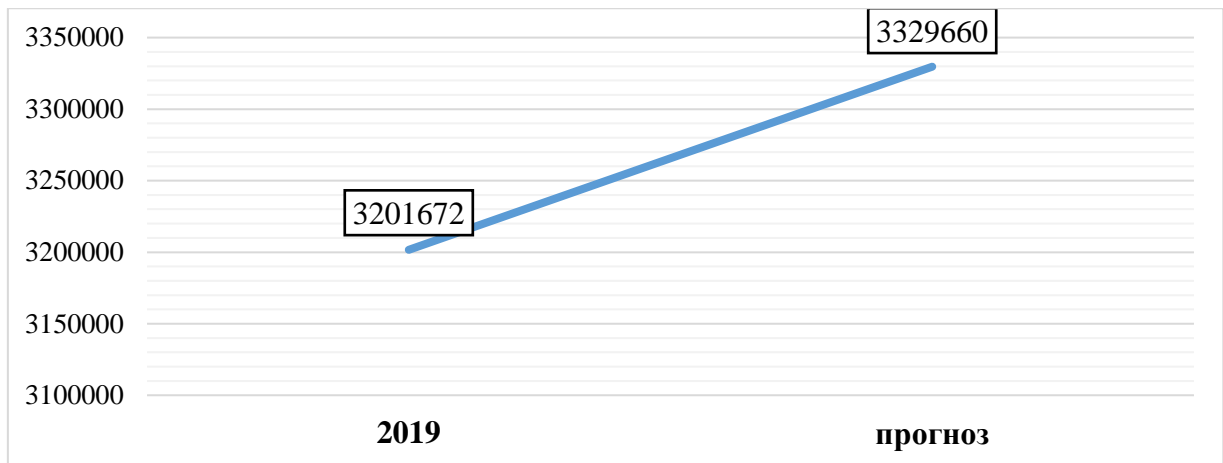

Рис. 3.4. Чистий дохід від реалізації продукції до і після провадження запропонованого проекту, тис. грн.

Джерело: Складено та розроблено автором

За рахунок вирученої суми від впровадження факторингу, а саме 127987,53 тис. грн ми можемо зменшити поточну дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги до 187894,47 тис. грн.

У таблиці 3.6. представлено як змінять основні показники діяльності підприємства внаслідок застосування факторингових операції, при умові, що всі інші показники не зміняться і залишаться на рівні 2019 року.

Таблиця 3.6

Зміна основних показників діяльності підприємства внаслідок застосування факторингу

Показники	Од. виміру	Період		Зміна
		2019	прогноз	Прогноз до 2019
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>7</i>
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	3201772	3329660	127988
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	2342351	2342351	0
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	252970	252970	0
Середньорічна вартість оборотних засобів	тис. грн.	759259	759258,5	0
Валовий прибуток	тис. грн.	859321	987309	127988

продовження таблиці 3.6

1	2	3	4	5
Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу	осіб	609	609	0
Віддача основних засобів	грн./грн.	12,66	13,16	0,51
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	об.	4,22	4,39	0,17
Продуктивність праці	тис. грн./особу	5257,26	5467,42	210,161

Джерело: Складено та розроблено автором

З наведеної таблиці 3.6. бачимо, що застосування факторингу позитивно позначить на основних показниках діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод». Відповідно до прогнозних даних збільшить фондівіддача на 51 коп, збільшиться коефіцієнт оборотності оборотних коштів на 0,17 обертів, збільшиться продуктивність праці на 210,16 тис. грн/особу.

У таблиці 3.7 наведені розраховані коефіцієнти фінансової стійкості з урахуванням зменшення поточної дебіторської заборгованості.

Таблиця 3.7

Показники фінансової стійкості до і після впровадження факторингу

Показники	Роки		Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
	2019	прогноз	прогноз /2019	прогноз /2019
Власні обігові кошти	251999	251999	0	0
Маневреність робочого капіталу	0,44	0,44	0	0
Маневреність власних обігових коштів	0,13	0,13	0	0
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	2,26	2,26	0	0
Коефіцієнт фінансової автономії	0,37	0,39	0,02	5,41
Коефіцієнт фінансової залежності	2,68	2,64	-0,04	-1,49
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,21	0,22	0,01	4,76
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,63	0,61	-0,02	-3,17
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,33	0,37	0,04	12,12
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,51	0,52	0,02	1,96

Джерело: Складено та розроблено автором

З табл. 3.7 видно, що за допомогою запропонованого більшість показників фінансової стійкості мають позитивну динаміку. Коефіцієнти, в яких не використовуються поточні зобов'язання, залишились на тому ж самому рівні.

Аналіз фінансової стійкості підприємства після впровадження заходів показав, що стійкість ТДВ «Яготинський маслозавод» в прогнозованому періоді підвищилася, так як відзначається поліпшення відносних коефіцієнтів фінансової стійкості. Тривимірний показник положення досліджуваного підприємства продовжує відповідати першого типу фінансової стійкості: $S = \{1,1,1\}$ – абсолютна стійкість.

Всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто організація не залежить від зовнішніх кредиторів, відсутні неплатежі і причини їх виникнення, відсутні порушення внутрішньої і зовнішньої фінансової дисципліни.

Таким чином, запропоновані заходи добре позначаються на фінансовому становищі ТДВ «Яготинський маслозавод».

Отже, використання факторингу буде вигідним для ТДВ «Яготинський маслозавод» за рахунок чого він зміцнить свою фінансову стійкість.

Висновки до розділу 3

У результаті проведеного аналізу були зроблені висновки, що ТДВ «Яготинський маслозавод» для зміцнення фінансової стійкості необхідно розробити і впровадити наступні заходи: розглянути і усунути причини виникнення перевитрат фінансових ресурсів на адміністративні та інші операційні витрати; здійснити ефективну цінову політику, диференційовану по відношенню до окремих категорій споживачів; посилити контроль та аналіз дебіторської заборгованості – розробити ефективну методику надання комерційного кредиту замовникам та інкасації коштів; прискорення оборотності та інкасації дебіторської заборгованості; запровадити спонтанне фінансування, тобто стимулювання замовників до прискорення оплати

наданих їм послуг, залучення нових клієнтів; створити резерв по сумнівних боргах з метою попередження виникнення втрат в зв'язку з виникненням фінансових труднощів у клієнтів, а також економія на сплаті податку на прибуток; здійснювати короткострокові фінансових вкладення за рахунок нерозподіленого прибутку з метою отримання додаткового доходу; здійснювати постійний контроль за умовами зберігання і транспортування товарної продукції; удосконалити рекламну діяльність, шляхом створення на підприємстві PR-відділу (відділ по зв'язках з громадськістю).

При аналізі структури оборотних коштів було виявлено негативні тенденції, що ведуть до ослаблення фінансової стійкості в майбутньому: досить висока частка дебіторської заборгованості (у 2018 році 42,8% – 285378 тис. грн, у 2019 році 37% – 315882 тис. грн), це має тенденцію до збільшення терміну погашення і уповільнення оборотності. Враховуючи це нами було запропоновано ТДВ «Яготинський маслозавод» застосувати факторинг. Використовуючи факторинг, підприємство перетворює дебіторську заборгованість в вільні обігові кошти, збільшує обсяги продажів і, відповідно, прибуток.

Факторинг – це різновид торгово-комісійної операції, пов'язаної з кредитуванням оборотних коштів. Факторинг являє собою інкасування дебіторської заборгованості покупця і є специфічним різновидом короткострокового кредитування та посередницької діяльності. Факторинг є інструментом, що дозволяє покупцеві відстрочити платежі, а постачальнику - отримати основну частину оплати за товар або послуги відразу після поставки

На українському ринку факторингові послуги пропонують близько 34 банків та спеціалізованих факторингових/інвестиційних компаній. Обсяг наданих факторингових послуг на вітчизняному ринку динамічно зростає.

Ми дослідили діяльність найбільших банків України, загальна частка яких на ринку складає 35,99%, а саме 9 банків.

Річна процентна ставка факторингу коливається у межах від 20% до 25%

Кожному з банків необхідний певний час для розгляду заяви клієнта на отримання факторингу – 5-20 днів, в залежності від складності та ризикованості проведення операції. Термін дії договору складає від 6 місяців до 3 років.

Щоб збільшити швидкість оборотності дебіторської заборгованості ми пропонуємо скористатися послугою факторинг для початку на 52,4% від загальної суми дебіторської заборгованості (а саме 162571,33 тис. грн), так як факторинг надається тільки юридичним особам, а частина дебіторів – фізичні особи, і проаналізувати, чи вигідно це буде для ТДВ «Яготинський маслозавод».

Грунтуючись на запропонованих етапах роботи з дебіторською заборгованістю на підприємстві, можна очікувати скорочення заборгованості на 127987,53 тис. грн

Отже, аналіз фінансової стійкості підприємства після впровадження заходів показав, що стійкість ТДВ «Яготинський маслозавод» в прогнозованому періоді підвищилася, так як відзначається поліпшення відносних коефіцієнтів фінансової стійкості. Тривимірний показник положення досліджуваного підприємства продовжує відповідати першого типу фінансової стійкості: $S = \{1,1,1\}$ – абсолютна стійкість.

Всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто організація не залежить від зовнішніх кредиторів, відсутні неплатежі і причини їх виникнення, відсутні порушення внутрішньої і зовнішньої фінансової дисципліни.

Таким чином, запропоновані заходи добре позначаються на фінансовому становищі ТДВ «Яготинський маслозавод».

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставленої мети у кваліфікаційній роботі вирішено наступні завдання: досліджено сутність та зміст фінансової стійкості підприємства; досліджено чинників впливу на фінансову стійкість; проаналізовано методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства; проведено аналіз господарської діяльності підприємства, оцінку фінансової стійкості підприємства та пошук шляхів щодо вдосконалення та усунення недоліків і неточностей у функціонуванні підприємства; запропоновано напрями зміцнення фінансової стійкості підприємства та розраховано зменшення дебіторської заборгованості за рахунок факторингу; розраховано вплив факторингу на основні результати діяльності підприємства.

Проведене дослідження теоретико-методичних засад фінансової стійкості підприємства показало, що на сьогодні не існує єдиного підходу щодо змісту даної категорії. На нашу думку, поняття «фінансова стійкість підприємства» – це здатність суб'єкта господарювання розвиватися та функціонувати, забезпечувати фінансову незалежність та зберігати рівновагу своїх пасивів та активів, що гарантує інвестиційну привабливість та платоспроможність підприємства.

Запропоновано класифікацію чинників фінансової стійкості підприємства, що відрізняється від традиційно застосовуваних введенням критерію керованості факторами фінансової стійкості інструментами фінансового менеджменту, відповідно до якого виявлені не керовані підприємством зовнішні фактори (інфляція, коливання валютних курсів, податкова система, політика держави, місткість ринку, конкурентне середовище в галузі, попит на продукцію, економічна стабільність), частково керовані (вимоги кредиторів, банкрутство боржників, промислова політика регіону) і керовані внутрішні фактори (структура активів і капіталу, ціна капіталу, рівень використання основних засобів, інвестиції, конкурентоспроможність продукції, зовнішньоекономічна діяльність, питома вага дебіторської та кредиторської заборгованості, величина і структура

витрат підприємства, рівень запасів і готової продукції, збалансованість грошових потоків, політика управління оборотними активами).

Оцінювання фінансової стійкості пропонується проводити за допомогою методики коефіцієнтного, агрегатного та інтегрального підходів, які визначають фінансову стійкість та дають зрозуміти слабкі чи сильні місця підприємства в управлінні фінансовими ресурсами.

Проаналізувавши показники господарської діяльності та стан забезпечення економічної стабільності підприємства у другому розділі можна зробити наступні висновки:

Згідно проведеного аналізу господарсько-виробничої діяльності та фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» можна зробити наступні висновки.

ТДВ «Яготинський маслозавод» має сильні позиції на ринку молочної продукції України.

Аналіз техніко-економічних показників ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2017-2019 роки показав тенденцію збільшення чистого доходу від реалізації продукції, собівартості реалізованої продукції, середньорічної вартості основних та оборотних засобів, валового прибутку, прибутку від операційної діяльності, прибутку до оподаткування, чистого прибутку, коефіцієнта оборотності оборотних коштів, продуктивності праці, фондорентабельності та рентабельності виробництва та зменшення у 2019 році фондівіддачі та середньооблікової чисельності виробничо-промислового персоналу.

Майно підприємства складається з необоротних (30%) і оборотних активів – 70%. У цілому майно підприємства збільшилося, що є позитивним явищем і сприяє підвищенню платоспроможності підприємства.

Необоротні активи за досліджуваний період збільшилися за рахунок збільшення всіх груп основних засобів. Оборотні активи також збільшились за рахунок збільшення запасів, дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторської заборгованості за розрахунками за виданими авансами, із внутрішніх розрахунків, а також за рахунок збільшення витрат майбутніх періодів.

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів у 2017-2019 роках складають машини та обладнання, друге місце займають будівлі та споруди,

третє місце займають інші основні засоби виробничого призначення. Аналіз показників технічного стану основних засобів показав, що основні засоби не зношені і придатні для експлуатації в процесі господарської діяльності. Ефективність використання основних засобів покращилась, незважаючи на незначне зниження у 2019 році фондівддачі.

У структурі оборотних коштів найбільшу питому вагу у 2017-2019 роках займає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги. Друге місце у структурі оборотних коштів підприємства займає дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків. Третє місце у структурі оборотних коштів займають запаси. Ефективність використання оборотних коштів в цілому покращилась.

Чисельність персоналу з кожним досліджуваним роком зменшувалася і у 2019 році становила 768 осіб. Проаналізувавши якісний склад працівників за віком можна побачити, що на підприємстві найбільше працівників у віці 35-49 років. Проаналізувавши якісний склад працівників за статтю, можна побачити, що на підприємстві більше жінок, ніж чоловіків. Працівників із середньою спеціальною освітою більше, ніж з вищою освітою.

Проаналізувавши показники руху працівників підприємства, можна побачити, що ситуація є досить нестабільною. Звільнених працівників було більше, ніж прийнятих. Ефективність використання персоналу підвищилась, оскільки продуктивність праці збільшилась, а трудомісткість зменшилась, тобто збільшилась кількість продукції, виробленої одним працівником за одиницю робочого часу та зменшились затрати праці для виробництва одиниці продукції.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства показав, що протягом аналізованого періоду всі доходи та прибутки мали тенденцію до зростання, крім інших доходів, які у 2019 році зменшилися.

Фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат (прибуток) за 2018-2019 роки зростали однаковими темпами. У 2018 році порівняно з 2017 роком на 27%, у 2019 році порівняно з 2018 роком на 54,2%.

ТДВ «Яготинський маслозавод» має достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, оскільки коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) та коефіцієнт швидкої ліквідності більші за рекомендоване значення.

Підприємство залежить від кредиторів та не може покрити всі свої 52 зобов'язання за рахунок власних коштів. Більшість показників ділової активності характеризують позитивну динаміку, що свідчить про підвищення ділової активності підприємства.

Проаналізувавши показники рентабельності можна зробити висновки, що рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність операційної діяльності, рентабельність продукції і рентабельність підприємства були найвищими у 2019 році за рахунок того, що підприємство отримало більші прибутки, ніж у 2017 і 2018 роках. А рентабельність продажу у 2019 році зменшилась, оскільки збільшилась операційні витрати, собівартість реалізованої продукції.

Аналіз фінансової стійкості було проведено за запропонованою автором методикою, а саме коефіцієнтним підходом, агрегатним та інтегральним підходами показав.

За коефіцієнтним підходом більшість показників фінансової стійкості (80%) відповідали нормативному значення. Це говорить про те, що ТДВ «Яготинський маслозавод» може фінансувати частину оборотних активів за рахунок своїх фінансових ресурсів, здатність покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів, здатність відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти.

Однак два показники, а саме: фінансова стабільність та коефіцієнт фінансової стійкості за досліджувані роки не відповідали нормативу. Показник фінансової стабільності у 2019 році становив 0,33 при нормативу (0,67-1,5), це свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Коефіцієнт фінансової стійкості у 2019 році становив 0,51 при нормативу (0,7-0,9), що говорить про недостатню фінансову стійкість в довгостроковій перспективі. Але банкрутство у поточному році суб'єкту господарювання не загрожує.

За агрегатним підходом ТДВ «Яготинський маслозавод» має нормальну фінансову стійкість і може забезпечити діяльність підприємства за рахунок власних коштів.

Аналіз фінансової стійкості підприємства за інтегральним підходом свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства. На ТДВ «Яготинський маслозавод» $F_c > 0$, а саме у 2018 році 0,8, а у 2019 році 0,91. Це говорить про те, що підприємство фінансово стійке і у 2019 році покращило свою фінансову стійкість порівняно з 2018 роком. Обсяги його майна

(активів) достатні для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне.

Для зміцнення фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» необхідно розробити і впровадити наступні заходи: розглянути і усунути причини виникнення перевитрат фінансових ресурсів на адміністративні та інші операційні витрати; здійснити ефективну цінову політику, диференційовану по відношенню до окремих категорій споживачів; посилити контроль та аналіз дебіторської заборгованості – розробити ефективну методику надання комерційного кредиту замовникам та інкасації коштів; прискорення оборотності та інкасації дебіторської заборгованості; запровадити спонтанне фінансування, тобто стимулювання замовників до прискорення оплати наданих їм послуг, залучення нових клієнтів; створити резерв по сумнівних боргах з метою попередження виникнення втрат в зв'язку з виникненням фінансових труднощів у клієнтів, а також економія на сплаті податку на прибуток; здійснювати короткострокові фінансових вкладення за рахунок нерозподіленого прибутку з метою отримання додаткового доходу; здійснювати постійний контроль за умовами зберігання і транспортування товарної продукції; удосконалити рекламну діяльність, шляхом створення на підприємстві PR-відділу (відділ по зв'язках з громадськістю).

При аналізі структури оборотних коштів було виявлено негативні тенденції, що ведуть до ослаблення фінансової стійкості в майбутньому: досить висока частка дебіторської заборгованості (у 2018 році 42,8% – 285378 тис. грн, у 2019 році 37% – 315882 тис. грн), це має тенденцію до збільшення терміну погашення і уповільнення оборотності. Враховуючи це нами було запропоновано ТДВ «Яготинський маслозавод» застосувати факторинг. Використовуючи факторинг, підприємство перетворює дебіторську заборгованість в вільні обігові кошти, збільшує обсяги продажів і, відповідно, прибуток.

Факторинг – це різновид торгово-комісійної операції, пов'язаної з кредитуванням оборотних коштів. Факторинг являє собою інкасування дебіторської заборгованості покупця і є специфічним різновидом короткострокового кредитування та посередницької діяльності. Факторинг є

інструментом, що дозволяє покупцеві відстрочити платежі, а постачальнику - отримати основну частину оплати за товар або послуги відразу після поставки

На українському ринку факторингові послуги пропонують близько 34 банків та спеціалізованих факторингових/інвестиційних компаній. Обсяг наданих факторингових послуг на вітчизняному ринку динамічно зростає.

Ми дослідили діяльність найбільших банків України, загальна частка яких на ринку складає 35,99%, а саме 9 банків.

Річна процентна ставка факторингу коливається у межах від 20% до 25%

Кожному з банків необхідний певний час для розгляду заяви клієнта на отримання факторингу – 5-20 днів, в залежності від складності та ризикованості проведення операції. Термін дії договору складає від 6 місяців до 3 років.

Щоб збільшити швидкість оборотності дебіторської заборгованості ми пропонуємо скористатися послугою факторинг для початку на 52,4% від загальної суми дебіторської заборгованості (а саме 162571,33 тис. грн), так як факторинг надається тільки юридичним особам, а частина дебіторів – фізичні особи, і проаналізувати, чи вигідно це буде для ТДВ «Яготинський маслозавод».

Грунтуючись на запропонованих етапах роботи з дебіторською заборгованістю на підприємстві, можна очікувати скорочення заборгованості на 127987,53 тис. грн

Отже, аналіз фінансової стійкості підприємства після впровадження заходів показав, що стійкість ТДВ «Яготинський маслозавод» в прогнозованому періоді підвищилася, так як відзначається поліпшення відносних коефіцієнтів фінансової стійкості. Тривимірний показник положення досліджуваного підприємства продовжує відповідати першого типу фінансової стійкості: $S = \{0,1,1\}$ – нормальна стійкість.

Всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто організація не залежить від зовнішніх кредиторів, відсутні неплатежі і причини їх виникнення, відсутні порушення внутрішньої і зовнішньої фінансової дисципліни.

Таким чином, запропоновані заходи добре позначаються на фінансовому становищі ТДВ «Яготинський маслозавод».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 1. Абрамова І.М. Управління запасом фінансової стійкості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/2\(73\)/uazt_2014_2_7.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/2(73)/uazt_2014_2_7.pdf)
2. Ареф'єва О.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городянська // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 8. – С. 83–90.
3. Артеменко В.Г. Финансовый анализ: Учеб. Пособие / В.Г. Артеменко, М.В. Беллендир. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2012. – 365 с.
4. Бабичев С.Н. Факторинг: учебное пособие / С.Н. Бабичев, А. А. Лабзенко, А. Ю. Подлеснова. – М.: Маркет ДС, 2010. – 208 с.
5. Баканов М.В. Мельник, А.Д. Шеремет. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 536 с.
6. Басовский Л.Е. Теория экономического анализа: учебное пособие / Л.Е. Басовский. – М.: ИНФРА-М, 2011. – 224 с.
7. Башнянин Г. І., Лінтур Г.І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. № 2. С. 98-101.
8. Безугла Т. В. «Економічна стійкість» та "Фінансо вастійкість [Електронний ресурс] / Т. В. Безугла // Молодий вчений. - 2014. - № 3(06). - С. 32-34. - Режимдоступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_3\(06\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_3(06)_8)
9. Белікова Т.В. Оцінка фінансового стану підприємств побутового обслуговування: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.05. Харків, 2006. 20 с.
10. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. — 2005. — № 3. — С. 117–128.
11. Богацька Н.М., Галюк О.В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес-процесах підприємства. Молодий вчений. Херсон, 2013. № 2. С. 12–16.

12. Богданівська Л.А., Виноградов, Г.Г., Аналіз господарської діяльності в промисловості/Л.А. Богданівська, Г. Г. Виноградів. — М.: Економіка. — 2001. — 286 с.

13. Борецька Н. П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства / Н. П. Борецька, К. В. Міщенко // Інвестиції: практика та досвід. — 2017. — № 20. — С. 63–66.

14. Боримська К.П. Удосконалення підходів до аналізу оптимальної структури власного капіталу акціонерного товариства / К.П. Боримська, Р.В. Варічева // Вісник ЖДТУ. — 2011. — №4(58). — С. 23-30.

15. Бочаров В.В. Финансовый анализ: учебное пособие. — 2-е изд. перераб. и доп. / В.В. Бочаров. — СПб.: ПИТЕР, 2009. — 240 с.

16. Ващенко Л.О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2005. 20 с.

17. Висоцька І. Б. Оптимізація структури капіталу підприємства з метою підвищення його фінансової безпеки / І. Б. Висоцька, В. В. Комаричина // Науковий вісник НЛТУ України. — 2013. — Вип. 23.1. — С. 224–230.

18. Выборова Е. Н. Диагностика финансовой устойчивости рыночного хозяйствования / Е. Н. Выборова // Аудитор. — 2017. — № 12. — С. 37–39

19. Гаватюк Л.С. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення / Л.С. Гаватюк, Н.В. Дармограй, Г.М. Хімії-чук // Молодий вчений. — 2017. — № 1 (28). — С. 40–43.

20. Гапак Н. М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства / Н. М. Гапак, С. А. Капштан // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка. — 2014. — Вип. 1. — С. 191–196.

21. Гиляровская Л.Т., Ендовицкая А.В. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческих организаций: учебное пособие / Л.Т. Гиляровская, А.В. Ендовицкая. — М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2006 – 159 с.

22. Гнеушева І. Сучасні підходи до визначення та оцінки фінансової стійкості підприємства / І. Гнеушева, Д. Русских // Економічний аналіз. — 2012. — Випуск 8. Частина 2. — С. 86-90.

23. Голикова Е.И. Факторинг. Актуальные вопросы права, учета и налогообложения: учебное пособие / Е.И. Голикова. – М.: Вершина, 2011. – 240 с.
24. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
25. Грачев А. В. Финансовая устойчивость предприятия. Анализ, оценка и управление в рыночной экономике: Учебник. / А. В. Грачев. – М.: Дело и сервис, 2006. – 544 с.
26. Домбровська Л.В. Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом оптимізації структури капіталу / Л.В. Домбровська // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». — 2014. — № 2. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2731>.
27. Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т.В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 1. Т. 1. С. 23–27. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_1_1/023-027.pdf.
28. Дыбаль С.В. Финансовый анализ: Теория и практика: учебное пособие / С.В. Дыбаль. – СПб: Изд. Дом «Бизнес – премия», 2006 – 304с.
29. Ефимова О. В., Мельник М. В. Анализ финансовой отчетности, 4-е изд., испр. и доп. — М.: Омега-Л, 2009. — 451 с.
30. Єлецьких С.Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства на основі темпових показників ефективності його розвитку / С.Я. Єлецьких // Економічний аналіз: зб. наук. /ТНЕУ центр ТНЕУ “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 1. – С. 183-187.
31. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності [Електронний ресурс] / І.Ю. Єпіфанова, В.С. Гуменюк // Економіка та суспільство. — 2017. — Вип. 3. — С. 189–192. — Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>.
32. Петрович И. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка та фінанси підприємства: підручник / И. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів, 2014. – 408 с.

33. Ивасенко А.Г. Факторинг: учебное пособие / А.Г. Ивасенко, Я.И. Никонова. – М.: КноРус, 2011. – 224 с.
34. І.В. Сіменко Аналіз господарської діяльності [текст] : навчальний посібник за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К. : "Центр учбової літератури", 2013. – 384 с.
35. Иванов В.Л. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства / В.Л. Иванов, В.А. Малов // Економіка. Менеджмент. Підприємство. – 2019. – № 22. – С. 32–39.
36. Канке А.А. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебный курс. / А.А. Канке, И.П. Кошечая. – М.: Форум – ИНФРА-М, 2008. – 287 с.7
37. Качер О. Договор финансирования под уступку денежного требования (факторинг): учебное пособие / О. Качер. – М.: Проспект, 2018. – 164 с.
38. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / Кизим М. О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю. С. – Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. – 144 с.
39. Киров А.В. Финансовая безопасность как условие финансовой устойчивости фирмы / А.В. Киров // Финансовый вестник : финансы, налоги, страхование, бухгалтерский учет. – 2010. – № 6.
40. Кнейслер О. В., Налукова Н. І. Теоретико-прагматичні підходи до оцінки фінансової стійкості суб'єктів господарювання / О. В. Кнейслер, Н. І. Налукова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ«ОА», березень 2018. – № 4(32). – С. 45–50.
41. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами (Забезпечення оборотних активів власними коштами) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/301-koefitsient-zabezpechenosti-vlasnimi-oborotnimi-zasobami-zabezpechennya-oborotnikh-aktiviv-vlasnimi-koshtami>
42. Ковалев В.В, Волкова О. Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. — М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. — 424 с.

43. Ковальчук Н. О. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування / Н. О. Ковальчук, Т. В. Руснак // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 11. – С. 368–371.
44. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. — 3-тє вид., перероб. і доп. /М. Я. Коробов. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. — 294 с.
45. Король Т. Р. Методичне забезпечення аналізу фінансової стійкості підприємства / Т. Р. Король // Управління розвитком. – 2019. – № 10. – С. 37–39.
46. Кравченко М. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства. Вісник економічної науки України. Київ, 2010. № 1. С. 61–63.
47. Кремень В. М. Оценка финансовой устойчивости предприятия / В. М. Кремень, С. Я. Щепетков // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 1. – С. 107–116.
48. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку/О.Р. Кривицька //Фінанси України, 2015, N № 3. — С. 138–146
49. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку/О.Р. Кривицька // Фінанси України, 2005, N № 3. — С. 138–146
50. Куриленко Т.П. Сутність фінансової стійкості підприємств та показники її оцінювання / Т.П. Куриленко // Теорії мікро-макроекономіки. Збірник наукових праць. 2019. Випуск 36. С. 197–208.
51. Куцик В.І., Борисенко Н.В. Суть і аналіз фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах: зб. наук.-техн. праць. Науковий вісник НЛТУ України. Львів: РВВ НЛТУ України, 2009. №19. С. 274–278
52. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л.А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
53. Левицький В.В. Оптимальні підходи аналізу фінансової стійкості підприємства / В.В. Левицький // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Економіка. 2009. Вип. 12. С. 61–65. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_12_11.

54. Левченко Ю. Г. Управління дебіторською заборгованістю за рахунок факторингу / Ю. Г. Левченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 6. – С. 179-185. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_6_40

55. Лісовий А.В., Чуницька І.І. Аналіз фінансових ресурсів як базис формування фінансового потенціалу. Бізнес-Навігатор. Херсон, 2010. Спецвип. 21. С. 96–101.

56. Максютов А.А. Экономический анализ: учебное пособие / А.А. Максютов. – М.: Издательство политической литературы «Единство», 2007. – 543 с.

57. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.00. Київ, 2001. 17 с.

58. Маркарьян Э.А. Экономический анализ хозяйственной деятельности: Учебник. / Э.А. Маркарьян, Г.П. Герасименко, С.Э. Маркарьян. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2015. – 554 с.

59. Мельник О. М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці / О. М. Мельник // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку; Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Сер. Економічна. – 2019. – № 691. – С. 188–192.

60. Недосекін С.В., Іванов М.А. Фінансовий стан підприємства: сутність та організація в сучасних умовах / С.В. Недосекін, М.А. Іванов // Вісник РГАЗУ. — 2011. — Частина 1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rgazu.ru/db/ vestnic/2011% 281% 29/economics/020.pdf>

61. Оспіщев В.І., Нагорна І.В. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2018. – Вип. 2. – С. 218–223 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2018_2_34

62. Офіційний сайт Державної Служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

63. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: Навч.-метод.посібник для самоств.вивч.дисц. / О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. — К.: КНЕУ, 2002. — 388 с.

64. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи / Г.О. Партин // Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – №10. – С.276-279.

65. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем / Н. М. Притуляк // Економіка. Фінанси. Право. – 2018. – № 1 – С. 26–31.

66. Рогоза С. А. Вплив факторів на фінансову стійкість підприємства [Електронний ресурс] / С. А. Рогоза. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2013/Economics/10_12724.doc.htm

67. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции/ В. М. Родионова, М. А. Федотова. — М.: Перспектива, 2009. —98 с.

68. Романенко И.В. Экономика предприятия: учебное пособие / 3-е изд., перераб. и доп. / И.В. Романенко. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 263 с.

69. Рубин Ю.Б. Инвестиционно-финансовый портфель / Рубин Ю.Б., Солдаткин В.И. – М: «СОМИНТЭК», 2009. – 397 с.

70. Русіна Ю. О., Полозук Ю.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. *International scientific journal*. 2015. № 2. С. 91-94.

71. Русіна Ю.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають / Ю.О. Русіна, Ю.В. Полозук // *Международный научный журнал*. — 2017. — № 2. — С. 91–94.

72. Русіна Ю.О., Полозук Ю.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. *International scientific journal*, 2015. № 2. С. 91–94.

73. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. – 3-е изд., испр. и доп. / Г.В. Савицкая. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 330 с.

74. Самсонова Н.Ф. Фінансовий менеджмент [Текст]: навчальний посібник / Н.Ф. Самсонова. - М .: Фінанси ДОНТА, 2001.- 495 с. 2.

75. Селезнева Н.Н. Финансовый анализ. Управление финансами / Н.Н. Селезнева, А.Ф. Ионова. – М.: ЮНИТИ, 2011. – 639 с.

76. Слободян Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. Економічний аналіз. Тернопіль, 2014. № 18 (2). С. 239–245.

77. Сметанюк О. А. Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. А. Сметанюк, С. О. Кругляк // Економічний простір. - 2014. - № 85. - С. 187-196. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2014_85_21

78. Смірнова Т.О., Усатюк К.К. Фінансова стійкість підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. Львів : РВВ НЛТУ України, 2011. Т. 21. №. 11.

79. Статистика підприємств: [навч. посіб.] / С. О. Матковський [та ін.]; за ред. С. О. Матковського; 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Алерта, 2013. – 560 с.

80. Стоянова Е.С. Фінансовий менеджмент: теорія і практика [Текст]: Е.С. Стоянова.- М.: Перспектива.- 2006.- 656с

81. Табеева Р. Р. Економічний зміст фінансової стійкості підприємства та значення її аналізу на сучасному етапі / Р. Р. Табеева // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 252. – С. 89–92.

82. Ткаленко Я.М. Фінансова стійкість підприємства та фактори впливу на неї / Я.М. Ткаленко, С.О. Криниця // [www. inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf](http://www.inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf).

83. Тридід О.М., Орехова К.В. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія. Київ : вид-во Університету БС НБ України, 2010. 143 с.

84. Усатюк К. К. Фінансова стійкість підприємства / К. К. Усатюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – С. 196–200.

85. Філімоненков О.С. Фінанси підприємства: Навч. посібник / Філімоненков О.С.– К.: Вид-во «Ніка-Центр», 2002. – 359 с.

86. Фінансовий аналіз онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fin-admin.com/>.

87. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник / Ю.С. Цал-Цалко– К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

88. Чегринець К. В. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методи оцінки / К. В. Чегринець // Управління розвитком. – 2012. – № 10. – С. 51–54.
89. Чепка В. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. Економіка і суспільство. 2018. № 12. С. 649-655.
90. Чернов В.А. Экономический анализ: учебное пособие / В.А. Чернов, М.И. Баканова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2017. – 686 с.
91. Чернышева, Ю.Г. Анализ финансово-хозяйственной деятельности: учебное пособие / Ю.Г. Чернышева. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2005. – 284 с.
92. Черняк В.З. Управление инвестиционными проектами: учебное пособие / В.З. Черняк. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 214 с.
93. Чечевицина, Л.Н. Анализ финансово-хозяйственной деятельности: Учебный курс. / Л.Н. Чечевицина. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 378 с.
94. Шадрина, Г.В. Комплексный экономический анализ предприятия: Учебный курс. / Г.В. Шадрина, С.Р. Богомолец, И.В. Косорукова. – М.: Фонд «Мир», 2009. – 287 с.
95. Шепеленко Г.И. Экономика, организация и планирование производства на предприятии: Учебный курс. / Г.И. Шепеленко. – Ростов н/Дону: « МарТ», 2010. – 328 с.
96. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Финансы предприятий / А.Д. Шеремет. – М.:ИНФРА–М, 2004. – 343 с.
97. Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. / А.Д. Шеремет. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 365 с.
98. Ширенбек Х. Экономика предприятия: Учебник. – 15-е изд., перераб. и доп. / Х. Ширенбек, перевод с немецкого И.П. Бойко. – М.: ПИТЕР, 2008. – 847 с.
99. Шірінян Л. В. Визначення фінансової стійкості страхових компаній і підприємств [Текст] / Л.В. Шірінян // Фінанси України. – Київ, 2005. – № 9. – С. 70-81.
100. Юрій Е. О. Зміст управління ліквідністю в стабілізації діяльності підприємства // Вісник Одеського національного університету. Економіка, том 21. – Випуск 8(50). – 2017. – С. 73–77.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	499	2498
первісна вартість	1001	2447	4587
накопичена амортизація	1002	1948	2089
Незавершені капітальні інвестиції	1005	364	336
Основні засоби:	1010	175456	214122
первісна вартість	1011	320012	384869
знос	1012	144556	170747
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	6102	77225
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	182421	294181
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	104155	122105
Виробничі запаси	1101	56680	51510
Незавершене виробництво	1102	3885	4279
Готова продукція	1103	42338	64448
Товари	1104	1252	1868
Поточні біологічні активи	1110	0	0

продовж. додатку А

1	2	3	4
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	212497	285378
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	3675	8154
з бюджетом	1135	951	24
у тому числі з податку на прибуток	1136	902	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	151493	233296
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5351	418
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	34704	13430
Готівка	1166	396	14
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	419	884
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	7967	3087
Усього за розділом II	1195	521212	666776
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	703633	960957
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3797	3797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	232711	397186
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	236508	400983

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	207018	201770
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	207018	201770
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	75964
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	72125	116092
за розрахунками з бюджетом	1620	11435	11153
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	8733
за розрахунками зі страхування	1625	551	841
за розрахунками з оплати праці	1630	2047	2918
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	601	594
із внутрішніх розрахунків	1645	162248	124334
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	4969	5976
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	6131	20432
Усього за розділом III	1695	260107	358304
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	703633	960957

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2018 рік

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2706103	2024684
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-2052854	-1521831
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	653249	502853
Валовий: збиток	2095	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Інші операційні доходи	2120	3220	4568
Адміністративні витрати	2130	-22668	-18457
Витрати на збут	2150	-363425	-268928
Інші операційні витрати	2180	-10940	-13132
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	259436	206904
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	3382	4289
Інші доходи	2240	619	792
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-62046	-53774
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-688	-152
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	200703	158059
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	36180	28428
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	164523	129631
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	164523	129631

III. Елементи операційних витрат

Матеріальні затрати	2500	1763122	1409205
Витрати на оплату праці	2505	74980	61650
Відрахування на соціальні заходи	2510	16408	13480
Амортизація	2515	27668	26299
Інші операційні витрати	2520	343904	253166
Разом	2550	2226082	1763800

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Середньорічна кількість простих акцій	2600	361592	361592
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	361592	361592
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2018 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	3055744	2340197
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	1612	1397
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	91704	2534
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	31	20
Інші надходження	3095	632	90
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	-2932033	-2061954
Праці	3105	-61458	-50128
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-16409	-17318
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-69475	-110285
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-26544	-32949
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-25919	-63367
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-1090	-1012
Інші витрачання	3190	-25941	-8404
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	44407	96149
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	252	2580
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	12	1726
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	10000	5000
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0

продовж. додатку В

Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	0	-6102
необоротних активів	3260	-62422	-44485
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	-5000	-5000
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	0	0
Інші платежі	3290	0	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-57158	-46281
ІІІ. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	687916	37306
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	113082
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	0	0
Погашення позик	3350	591418	74044
Сплату дивідендів	3355	-100008	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	-5609	-1526
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	0	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	0	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	0	0
Інші платежі	3390	0	-108351
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-9119	-33533
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-21870	16335
Залишок коштів на початок року	3405	34704	17455
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	596	914
Залишок коштів на кінець року	3415	13430	34704

продовж. додатку Д

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Інший сукупний дохід	4116	0	0	0	0	0	0	0	0
Розподіл прибутку:	4200	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборгованості з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	0	0	0	0	0	0
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	0	0	164523	0	0	164523
Залишок на кінець року	4300	3797	0	0	0	397186	0	0	400983

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	216956	288984
первісна вартість	1011	389792	497008
знос	1012	172836	208024
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		0
інші фінансові інвестиції	1035	77225	77225
Інші необоротні активи	1090		0
Усього за розділом I	1095	294181	366209
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	122105	111350
Виробничі запаси	1101	51510	70728
Незавершене виробництво	1102	4279	6042
Готова продукція	1103	64448	30856
Товари	1104	1868	3724
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	285378	315882
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	8154	8745
з бюджетом	1135	24	37
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	233296	380464
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	418	913
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	13430	33152
Готівка	1166	14	23
Рахунки в банках	1167	0	
Витрати майбутніх періодів	1170	884	187
Інші оборотні активи	1190	3087	1011
Усього за розділом II	1195	666776	851741
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	
Баланс	1300	960957	1217950

Продовж. додатку Е

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3797	3797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	397186	450918
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	400983	454715
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	201770	163493
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Усього за розділом II	1595	201770	163493
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	75964	154819
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	116092	155939
за розрахунками з бюджетом	1620	11153	13066
за у тому числі з податку на прибуток	1621	8733	9087
за розрахунками зі страхування	1625	841	1266
за розрахунками з оплати праці	1630	2918	4645
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	594	1789
із внутрішніх розрахунків	1645	124334	215979
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	5976	9567
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	20432	42732
Усього за розділом III	1695	358304	599742
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	960957	1217950

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2019 рік

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3201772	2706103
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-2342351	-2052854
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	859321	653249
Інші операційні доходи	2120	5034	3220
Адміністративні витрати	2130	-26531	-22668
Витрати на збут	2150	-446501	-363425
Інші операційні витрати	2180	-23454	-10940
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	367869	259436
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	5477	3382
Інші доходи	2240	116	619
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-62482	-62046
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	-1421	-688
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	309559	200703
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-55827	-36180
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	253732	164523
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	253732	164523

III. Елементи операційних витрат

Матеріальні затрати	2500	1944364	1763122
Витрати на оплату праці	2505	109285	74980
Відрахування на соціальні заходи	2510	23122	16408
Амортизація	2515	37373	27668
Інші операційні витрати	2520	417386	343904
Разом	2550	2531530	2226082

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2019 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	3685041	3055744
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	2031	1612
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	159105	91704
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	522	632
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	-3424461	-2932033
Праці	3105	-87029	-61458
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-23294	-16409
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-106774	-69475
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-55474	-26544
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-27351	-25919
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-1277	-1090
Витрачання на оплату авансів	3135	0	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	0	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	0	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	0	0
Інші витрачання	3190	12915	-25941
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	19226	44407
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:	3200		0

Продовж. додатку 3

фінансових інвестицій			
необоротних активів	3205	1993	252
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	0	12
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	5000	10000
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	0	0
необоротних активів	3260	-100332	-62422
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	-5000	-5000
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	0	0
Інші платежі	3290	0	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-98339	-57158
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	689060	687916
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0
Інші надходження	3340	355	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	0	0
Погашення позик	3350	749896	591418
Сплату дивідендів	3355	0	-100008
Витрачання на сплату відсотків	3360	-13190	-5609
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	0	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	0	0
Інші платежі	3390	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-73671	-9119
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	20216	-21870
Залишок коштів на початок року	3405	13430	34704
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-494	596
Залишок коштів на кінець року	3415	33152	13430

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	0	0	0	53732	0	0	53732
Залишок на кінець року	4300	3797	0	0	0	450918	0	0	454715

Додаток Л

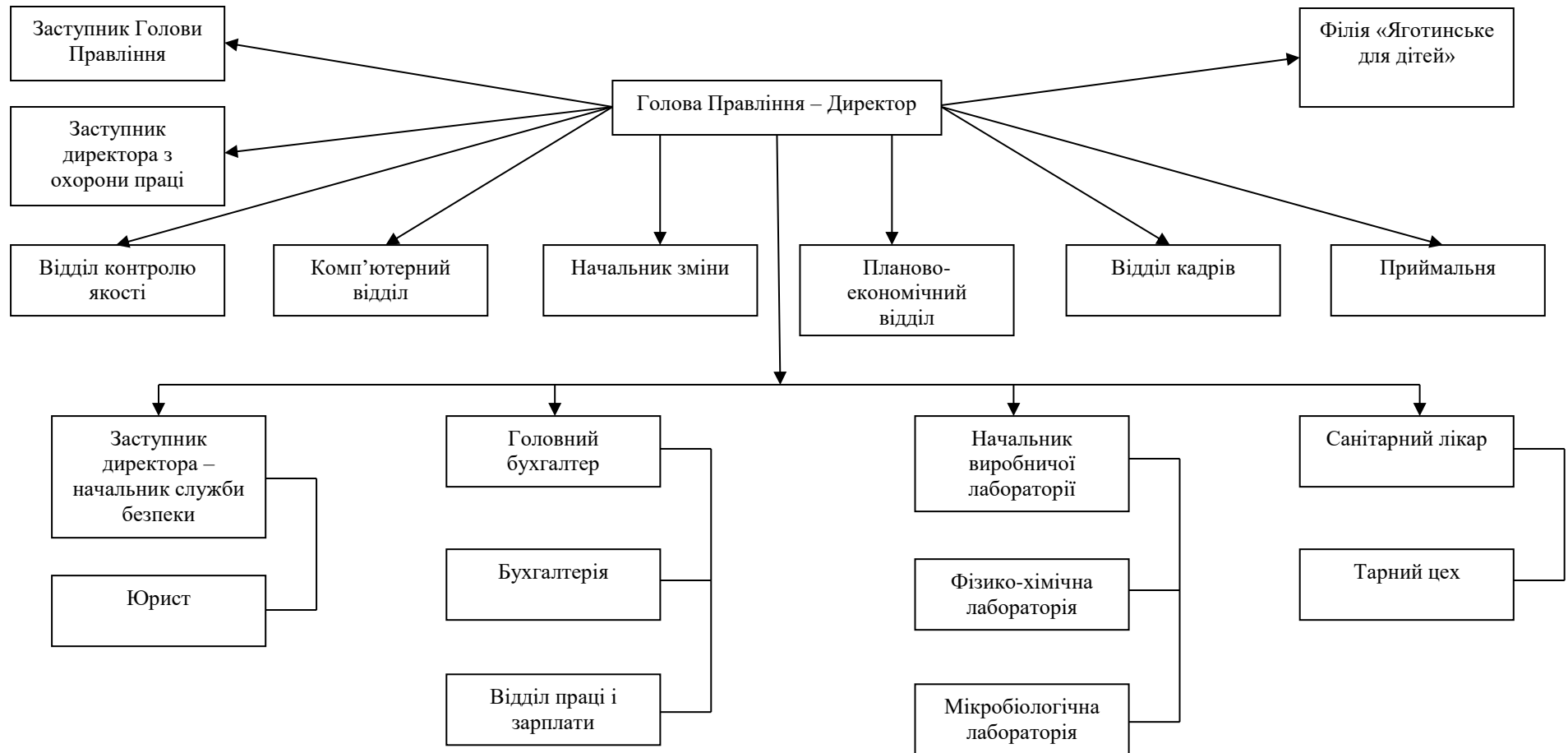

Рис. Організаційна структура ТДВ «Яготинський маслозавод»

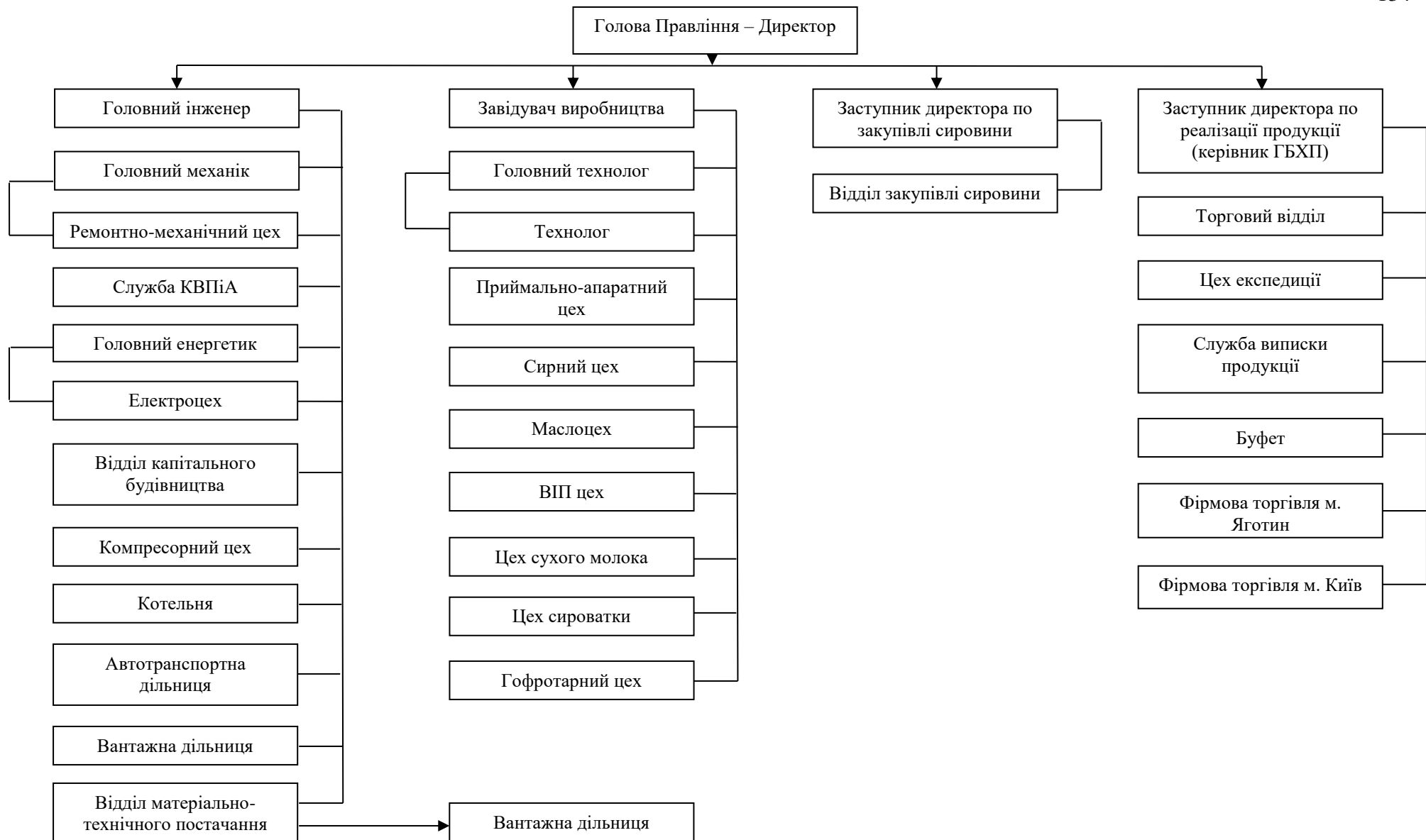

Рис. Організаційна структура ТДВ «Яготинський маслозавод» (продовження)